

Dôvodová správa

Osobitná časť

K bodu 1

Legislatívno-technická úprava.

K bodom 2 a 6 (§ 2a, § 4a)

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) upravuje výkon verejnej správy v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a podmienky, za akých môžu v tejto oblasti v rozsahu stanovenom zákonom pôsobiť aj iné osoby, ako subjekty verejnej správy.

Zákon upravuje v § 1 rámcovo predmet úpravy s tým, že zdôrazňuje, že ochrana práv a právom chránených záujmov dieťaťa opatreniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je súčasťou ochrany práv a právom chránených záujmov dieťaťa podľa Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) a najmä, že výkonom opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie sú dotknuté oprávnenia a povinnosti iných subjektov pri ochrane práv a právom chránených záujmov dieťaťa podľa osobitných predpisov (orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je jeden, nie však jediný subjekt, ktorý plní povinnosti na účely ochrany práv dieťaťa).

Sociálnoprávnou ochranu detí aj sociálnu kuratelu vymedzuje zákon ako súbor opatrení na zákonom stanovený účel. Ustanovenie § 2 upravuje osobný rozsah sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a ustanovenie § 3 základné východiská vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately prostredníctvom sociálnej práce, metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji sociálnopatologických javov v spoločnosti (§ 3 ods. 1) a vlastnými postupmi plní v praxi rôzne úlohy, hoci situácia dieťaťa buď nevyžaduje určenie miery ohrozenia a v tej súvislosti ani samotný (naplánovaný) výkon opatrení alebo podľa zhodnotenia sociálnej situácie dieťaťa a rodiny nie je potrebný výkon opatrení. Typickým príkladom je napr. výkon funkcie kolízneho opatrovníka dieťaťa, ktorého situácia nevyžaduje určenie miery ohrozenia ani výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately plní úlohy procesného zastúpenia dieťaťa, avšak nejde o výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ani v situáciách, kedy je identifikované, že riešenie problému je v pôsobnosti iného subjektu (spravidla ide o distribúciu do poradne komplexnej pomoci, príslušné dávkové oddelenie, zariadenie poradenstva a prevencie atď.), nejde o výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately napriek tomu, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonával základné metódy sociálnej práce (diagnostika problému, voľba riešenia hoci nie opatrením sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, distribúcia).

Navrhuje sa jednoznačne upraviť, že výkonom opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je

- samotné zhodnotenie sociálnej situácie dieťaťa a rodiny a posúdenie možností rodičov, ďalších príbuzných a iných blízkych osôb dieťaťa riešiť situáciu ohrozenia dieťaťa na účely určenia miera ohrozenia dieťaťa (bez ohľadu na to, či sa na základe takéhoto zhodnotenia bude pokračovať vo výkone opatrení alebo nie) - ide o náročnú činnosť, ktorá však osobitne v nových prípadoch detí ešte nemusí nadväzovať na plán sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- výkon opatrení podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa,
- výkon opatrení podľa plánu sociálnej práce s plnoletou fyzickou osobou,
- plnenie úloh určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (8 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny určených zákonom na organizovanie náhradnej rodinnej starostlivosti) a príprava záujemcov na náhradnú rodinnú starostlivosť, ktorú okrem akreditovaných subjektov vykonávajú aj orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately - ide o špecifický výkon, ktorý charakterom nezodpovedá ostatným opatreniam, avšak do oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately jednoznačne patrí.

Ak nie je realizované žiadne z uvedených opatrení, nemožno považovať výkon opatrení za aktívny.

Okrem jednoznačného uvedenia, čo je tzv. aktívny výkon opatrení, je potrebné jasne upraviť aj úlohy, ktoré orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately plní vlastnými postupmi, avšak nevyžadujú ani určenie miery ohrozenia a v tej súvislosti ani samotný (plánovaný) výkon opatrení, resp. podľa zhodnotenia sociálnej situácie dieťaťa a rodiny nie je výkon opatrení potrebný.

Je potrebné jednoznačne upraviť, že úlohy, ktoré vykonáva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účely konania súdu vo veciach starostlivosti súdu o maloletých patria do výkonu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, hoci orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nevykonáva opatrenia pre dieťa a jeho rodinu. K týmto úlohám patrí aj zisťovanie názoru dieťa na požiadanie súdu. Ide o situáciu, kedy v konaní súd nezisťuje názor dieťaťa sám, ale prostredníctvom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, pričom na tento účel súd uvedie zoznam otázok, ktoré majú byť predmetom zisťovania názoru maloletého dieťaťa (§ 93 ods. 3 vyhláška č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špeciálny súd a vojenské sudy).

Rovnako je potrebné stanoviť, že ak nie je možné riešiť sociálnu situáciu dieťaťa v pôsobnosti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, samotné sprostredkovanie (zabezpečenie pomoci, sprevádzanie napr. napojenie na externé zdroje pomoci, napr. dávkové systémy) pomoci vecne príslušnému subjektu je výkonom - pomocou orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V praxi nie sú ojedinelé ani situácie, kedy sa na orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately obracajú mladí ľudia v rôznych situáciách. Ak je to situácia, resp. problém, ktoré povahou spadajú do problematiky sociálnej kurately plnoletých fyzických osôb, ide o výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, avšak častokrát sa mladí

Ľudia potrebujú zorientovať napr. vo veci výživného, rodičovskej zodpovednosti, objavujú sa aj vzťahové a vrstovnícke problémy, problémy s rodičmi a pod. Navrhuje sa preto, aby bolo sociálne poradenstvo poskytované mladým ľuďom, ktorí ešte študujú na strednej škole zaradený do výkonu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Pri diskusiách k ustanoveniu personálneho štandardu bolo identifikované ako možné riziko určovanie toho, čo je aktívny výkon orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Na tento problém upozorňuje aj štúdia Rozdelenie prípadov/pracovnej záťaže v oblasti sociálnej práce s deťmi a rodinami na Slovensku: posilnenie kapacít v kontexte zvýšeného prílevu utečencov, ktorú pre Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „ministerstvo“) dal vypracovať UNICEF. Navrhovaná právna úprava je dôležitá práve preto, aby bolo možné jednoznačne určiť, koľkými prípadmi sa „tu a teraz“ zaoberá konkrétny zamestnanec orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K bodom 3 a 4 (Nadpis na § 3 a poznámka pod čiarou k odkazu 3aa)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 5 (§ 3 ods. 3)

Ustanovenie § 3 ods. 3 upravuje základné výkladové pravidlo, ktorým sa riadia subjekty sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak pri voľbe, ako aj pri samotnom vykonávaní opatrení - prvoradým hľadiskom je najlepší záujem dieťaťa, na určovanie a posudzovanie ktorého sa uplatňuje zásada o záujme dieťaťa podľa zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“).

Napriek skutočnosti, že čl. 3 ods. 1 Dohovoru je priamo uplatniteľný a je možné sa naň priamo odvolať, z medzirezortného pripomienkového konania vyplynula požiadavka na osobitné zdôraznenie potreby posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa v prípadoch, kedy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri voľbe opatrení nezvolil opatrenia na zabezpečenie starostlivosti o dieťa jeho rodičmi, t. j. ak zvažuje opatrenia smerujúce k starostlivosti o dieťa v náhradnom rodinnom prostredí alebo v zariadení. Navrhuje sa preto ustanovenie doplniť tak, aby bolo jednoznačné, že vždy musí zrejmé, aké skutočnosti bral orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately do úvahy, aké alternatívne možnosti riešenia situácie dieťaťa zvažoval a aké dôvody ho viedli k voľbe opatrenia z hľadiska najlepšieho záujmu dieťaťa. Uvedené musí byť osobitne jasné z prípadných návrhov orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na súd.

K bodu 7 (§ 7 ods. 1)

Podľa § 7 ods. 1 je každý povinný upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa. Ide v podstate o deklaratórnu právnu úpravu povinnosti upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na porušovanie práv dieťaťa, ktorá hoci naznačuje želané správanie, nespôsobuje sama o sebe žiadne právne sankcie pre prípad neoznámenia.

Dohovor priznáva dieťaťu práva vo všetkých oblastiach života dieťaťa (právo na čisté, zdravé a udržateľné životné prostredie, právo na ochranu pred škodlivým obsahom médií, právo na súkromie vrátane práva na ochranu osobných údajov...), čo v praxi spôsobuje, že orgánu

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately býva oznamované porušenie práv dieťaťa aj z oblastí, ktoré nespádajú do jeho pôsobnosti, navyše v očakávaní, že ním bude aj riešené. Navrhuje sa preto spresnenie a doplnenie ustanovenia tak, aby bolo zrejmé, že orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately nemusí byť, a v mnohých prípadoch ani nie je tým subjektom, ktorý bude oznámenie aj vybavovať. Ak orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zistí, že oznámená vec nepatrí do jeho pôsobnosti, postúpi oznámenie príslušnému orgánu. O postúpení bude informovať oznamovateľa, ak je známy (pre prípad anonymných oznámení). Takýto postup je samozrejme v praxi používaný, je však potrebné, aby bol jasný aj oznamovateľom.

K bodu 8 (§ 8 nové ods. 3 a 4)

Právo dieťaťa byť vypočuté zaručuje dieťaťu článok 12 Dohovoru. Výbor OSN pre práva dieťaťa identifikoval článok 12 ako jeden zo štyroch hlavných všeobecných princípov Dohovoru.¹ Hoci je Dohovor súčasťou slovenského právneho poriadku a samotný zákon obsahuje odkaz na Dohovor v úvodnom ustanovení, je potrebné priamo v právnej úprave osobitne zdôrazniť, že na to, aby si toto právo mohlo dieťa plne uplatňovať vo vzťahu k výkonu opatrení, ktoré sa preň vykonávajú, musia byť dieťaťu poskytnuté informácie z výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré sa ho týkajú. Len tak môže byť vytvorený reálny priestor dieťaťu pre vytvorenie a vyjadrenie jeho názoru.

Rovnako je potrebné jednoznačne uviesť, že dieťaťa má právo nielen na vyjadrenie názoru k vykonávaným opatreniam, ale tiež, že tieto vyjadrenia berie orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri výkone opatrení do úvahy, hoci nemôže ísť vždy o úplné plnenie želaní dieťaťa, musí byť zohľadnený vek, vyspelosť dieťaťa a vo vzťahu k riešenej situácii aj ohrozenie dieťaťa (nie je napr. nezvyčajné, že deti odmietajú opustiť svojich rodičov, aj keď to ich situácia vyžaduje).

Aby ustanovenie neostalo len v deklaratórnej rovine, nadväzuje naň nové ustanovenie § 93aa a vykonávací predpis. Podľa § 93aa sa neposkytnutie informácie podľa § 8 ods. 3 odôvodní v spisovej dokumentácii dieťaťa (napr. nízky vek, nezáujem dieťaťa) a náležitosťou záznamu (vykonávací predpis) bude o.i. aj osobitné uvedenie poskytnutia informácií a ďalšie okolnosti podľa § 8 ods. 3.

Vek dieťaťa, jeho vyspelosť alebo zdravotné postihnutie dieťaťa samé o sebe neznamenajú obmedzenie prístupu k informáciám a vyjadreniu názoru. Pre lepšie uplatnenie práva dieťaťa na poskytnutie informácií a na vyjadrenie názoru sa preto navrhuje jednoznačne doplniť, že dieťaťu musia byť informácie poskytnuté v prístupnej forme a zodpovedajúcim spôsobom zohľadňujúcim vek, rozumovú vyspelosť ako aj prípadné zdravotné postihnutie dieťaťa a že pre pochopenie informácií a vyjadrenie názoru musí byť dieťaťu poskytnutá zodpovedajúce pomoc.

K bodu 9 (§ 11 ods. 2)

Ustanovenie § 11 ods. 2 upravuje opatrenia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré môže vzhľadom na svoje zameranie vo svojej pôsobnosti vykonať

¹ <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/vseobecny-komentar-vyboru-prava-dietata-c-12.pdf>

v situáciách rozvodu resp. rozchodu rodičov dieťaťa na uľahčenie tejto situácie dieťaťa. Toto ustanovenie je v prakticky nezmenenom znení účinné od roku 2005 a vyvoláva rôzne praktické problémy.

Aj keď to nebolo pôvodným účelom ustanovenia, zo znenia je možné vyvodiť, že intervencia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa predpokladá v prípade každého rozvodu, resp. rozchodu rodičov dieťaťa („Ak sa rodičia dieťaťa rozvádajú, je potrebné...“). Úlohou orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately rozhodne nie je zasahovať do života rodičov, rodín, ktorí si svoje životné rozhodnutia a s nimi spojené ťažkosti dokážu riešiť sami, bez vystavovania ich detí situáciám, ktoré by ohrozovali ich vývin.

Druhým problémom, ktorý sa v praxi vyskytuje, je zúženie pomoci orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately deťom v situácii rozvodu/rozchodu ich rodičov, resp. polemika o využití iných ustanovení zákona. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie je v situáciách rozvodu/rozchodu limitovaný ustanovením § 11 ods. 2 (§ 3 ods. 2 „Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na seba nadväzujú a vzájomne sa podmieňujú...“).

Hoci by koncept zákona umožňoval úplné vypustenie ustanovenia ods. 2 § 11 (napr. § 11 ods. 3 je možné použiť aj na situáciu rozvodu a rozchodu), vzhľadom na závažnosť problému a výrazné riziko ohrozenia mnohých detí situáciou rozvodu a rozchodu rodičov (pred, počas aj po rozvode/rozchode), je vhodné ustanovenie ponechať. Navrhuje sa však korekcia ustanovenia tak, aby bolo zrejmé, že opatrenia sú vykonávané len v prípade potreby (určená miera ohrozenia) a na báze dobrovoľnosti. Oproti súčasnej právnej úprave sa tiež navrhuje zdôrazniť význam zamerania opatrení na elimináciu nepriaznivých vplyvov na dieťa, ako aj na podporu zachovania vzťahu dieťaťa k obidvom rodičom. Dôležitým je aj spresnenie, že sociálne/psychologické poradenstvo môže byť poskytované/zabezpečené jednotlivcovi – dieťaťu, ktorémukoľvek rodičovi aj celej rodine spoločne. Do ustanovenia sa zároveň navrhuje v záujme jednoznačnosti doplniť aj možnosť využitia iných opatrení podľa zákona v rozvodových/rozchodových situáciách. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že účelom opatrení, osobitne sociálneho poradenstva a psychologického poradenstva, vykonávaných v situácii rozvodu resp. rozchodu rodičov dieťaťa je zmiernenie negatívnych vplyvov rodičovského konfliktu na dieťa, v žiadnom prípade nenahrádzajú právne poradenstvo, ich cieľom nie je zastúpenie účastníka konania ani samotné rozhodovanie resp. riešenie sporu vo veci výkonu rodičovských práv a povinností medzi rodičmi.

K bodu 10 (§ 11 ods. 6)

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva alebo zabezpečuje vykonávanie o.i. rôznych odborných metód (obsah metód zodpovedá účelu, na ktorý sú vykonávané). Metódy práce sa však častokrát vykonávajú (osobitne ak ich vykonávajú centrá pre deti a rodiny alebo akreditované subjekty) ako ucelené programy. Aj keď aktuálna právna úprava nevylučuje vykonávanie výchovných alebo sociálnych programov (dokonca v prípade výchovných opatrení ich priamo uvádza ako možný druh výchovného opatrenia), navrhuje sa doplnenie ustanovenia § 11 o nový odsek, ktorý jednoznačne upraví, že odborné metódy práce (podľa § 11 ods. 3) sa môžu vykonávať ako ucelené programy aj na princípe dobrovoľnosti, nielen ako výchovné opatrenie.

K bodom 11 a 12 (§ 11 a nový § 11a)

Súčasťou zákonov, ktoré boli menené a doplnené zákonom, ktorým sa mení sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Školský zákon“) boli aj zmeny a doplnenia zákona, konkrétne ustanovenie § 11 bolo doplnené odsekom 7, podľa ktorého na účel riešenia negatívnych vplyvov, ktoré ohrozujú vývin dieťaťa, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately organizuje prípadovú konferenciu alebo rodinnú konferenciu.

Tak, ako bolo uvedené už v Dôvodovej správe k novele školského zákona, konferenčné modely práce,² ktoré patria medzi bežné metódy práce s ohrozenými deťmi a rodinami v systémoch ochrany detí v mnohých krajinách, sa využívajú aj v slovenskom systéme sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ale nepatria zatiaľ k bežnej súčasť výkonu. Medzi dôvody patrí najmä časová a odborná náročnosť na realizáciu, ale aj problematická spolupráca subjektov, potrebných na realizáciu týchto metód.

Oproti súčasnej právnej úprave rodinnej a prípadovej konferencie v § 11 ods. 7 sa navrhuje precíznejšia úprava rodinnej a prípadovej konferencie, z ktorej má byť zároveň zrejmé, že nepatria len, resp. primárne do odbornej výbavy orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Aj keď rodinné a prípadové konferencie boli vykonávané aj doposiaľ, v záujme jednoznačnosti sa navrhuje, aby účel týchto metód práce, náležitosti záznamu z ich priebehu a ďalšie podrobnosti boli ustanovené vykonávacím predpisom. Je však treba uviesť, že účelom úpravy vo vykonávacom predpise nebude podrobné rozpracovanie týchto metód práce a suplovať tak teoretické poznatky alebo odbornú prípravu na ich vykonávanie.

Účelom predkladaných zmien a doplnení zákona je o.i. zlepšenie podmienok výkonu orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately utvorením podmienok na zavedenie personálneho štandardu, čo umožňuje upraviť povinné vykonávanie rodinnej a prípadovej konferencie v zákonom ustanovených situáciách. Zlepšenie personálneho zabezpečenia vytvorí reálne podmienky pre plnenie povinnosti vykonávať rodinnú alebo prípadovú konferenciu, v takom rozsahu v akom sa navrhuje.

Navrhuje sa, aby orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zorganizoval rodinnej a prípadovej

- *v každom novom prípade dieťaťa*, v ktorom nebolo možné na základe dostupných informácií možné vylúčiť ohrozenie dieťaťa (t. j. dieťa je bez ohrozenia).

V nových prípadoch je podstatné riadne zhodnotenie situácie dieťaťa na základe relevantných informácií, ako je zistenie názoru dieťaťa, jeho rodičov, širšej rodiny na situáciu a zváženie ich možností a záujmu podieľať sa na riešení. Nakoľko ide o dieťa, pre ktoré ešte neboli vykonávané opatrenia, je zásadné, aby príležitosť na riešenie jeho situácie dostala v prvom rade jeho rodina – rodičia, rodina, blízki dieťaťa, prednosť preto bude mať v takýchto prípadoch rodinná konferencia. Samozrejme nie je možné vylúčiť ani prípadovú

² Podstatou prípadovej konferencie ako metódy sociálnej práce je výmena informácií, zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny, hľadanie riešení, plánovanie spoločného postupu za účasti členov rodiny vrátane dieťaťa a spolupracujúcich odborníkov; podstatou rodinnej konferencie je hľadanie riešenia problémov v rodine s rodinou, príbuznými, širším sociálnym prostredím rodiny.

konferenciu (nespolupracujúca rodina, násilie v rodine), v oboch prípadoch je zásadný výsledok – realistický a konkrétny plán na riešenie situácie dieťaťa.

- *v prípade, v ktorom zvažuje podanie návrhu na súd*, ktorého podstatou je umiestnenie dieťaťa mimo rodičovskej starostlivosti v zariadení (s výnimkou neodkladných opatrení podľa § 365 Civilného mimosporového poriadku).

V tejto etape vývoja prípadu dieťaťa je mimoriadne dôležité správne vyhodnotenie vhodnosti takéhoto radikálneho riešenia viacerými odborníkmi, zváženie alternatívy možností vo vzťahu k ohrozeniu dieťaťa. Vykonanie konferenčného modelu práce zároveň minimalizuje subjektivitu rozhodnutia prípadového manažéra.

Ak bol takýto návrh výsledkom rodinnej alebo prípadovej konferencie, vykonanej v rámci bežného výkonu, nie je samozrejme potrebné konferenciu opakovať, a ak nebolo možné, vzhľadom napr. na potrebu urýchleného riešenia situácie dieťaťa alebo z dôvodu nezáujmu rodiny reálne možné konferenčné metódy práce použiť, musí byť táto metóda vykonaná v priebehu konania súdu. Dôvod, pre ktorý nebolo možné zorganizovať rodinnú konferenciu alebo prípadovú konferenciu pred podaním návrhu na súd musí byť uvedený v spisovej dokumentácii dieťaťa.

- *vždy, ak sa zvažuje ukončenie výkonu opatrení*

Ako už bolo uvedené, identifikovaným problémom výkonu je ukončovanie prípadov. Ponechávanie rodín v aktívnom stave riešených prípadov vychádza z obavy z unáhlenia rozhodnutia ukončiť prácu s rodinou. Aj tu sa prejavuje veľká miera subjektívneho pohľadu na stav prípadu, celkom pochopiteľne ovplyvnená obavou z nesprávneho vyhodnotenia situácie dieťaťa. Práve konferenčné modely práce, v tomto prípade skôr prípadová konferencia, sú prostriedkom na objektivizáciu rozhodnutia multidisciplinárnym prístupom v prípade ukončenia výkonu opatrení.

Okrem vyššie uvedených situácií, v ktorých bude musieť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zrealizovať rodinnú alebo prípadovú konferenciu, sa navrhuje, aby boli tieto metódy práce vykonané pri zmene pomerov dieťaťa na účely plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa.

Keďže rodinná alebo prípadová konferencia sa vykonávajú aj v centrách pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“), je potrebné zdôrazniť, že uvedené povinnosti vykonáva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nezávisle na tom, či je dieťa umiestnené v centre. Duplicitám vo výkone je potrebné predchádzať plánovaním sociálnej práce, navyše centrum by malo byť v takomto prípade logicky účastníkom prípadovej/rodinnej konferencie.

Nakoľko ide o metódy práce, ktoré sa odlišujú v prístupe k práci s rodinou,² a tým aj postupom samotnej realizácie, výber metódy by mal byť citlivo zvážený. Z tohto dôvodu sa navrhuje, aby orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v spisovej dokumentácii zaznamenal dôvody, pre ktoré sa rozhodol zvoliť rodinnú alebo prípadovú konferenciu. Táto povinnosť sa ukladá orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately práve z dôvodu, že osobitne v jeho prípade ako subjektu, ktorý vedie prípadovú sociálnu prácu s dieťaťom a jeho rodinou, môže od voľby metódy závisieť povaha a kvalita ďalšej spolupráce s rodičmi dieťaťa, rodinou dieťaťa na riešení situácie dieťaťa.

Centrum bude tak, ako doposiaľ, vykonávať konferenčné metódy práce - prípadovú konferenciu alebo rodinnú konferenciu, ak je dieťa prijaté na základe rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia (aj § 365 aj § 367 Civilného mimosporového poriadku) do (po novom) štyroch týždňov od prijatia dieťaťa, avšak vzhľadom na novú povinnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonať prípadovú/rodinnú konferenciu pred podaním návrhu na súd, už len v prípadoch, kedy nebolo možné zorganizovať rodinnú/prípadovú konferenciu pred umiestnením dieťaťa.

V tejto súvislosti sa navrhuje aj predĺženie lehoty na organizovanie prípadovej/rodinnej konferencie po prijatí dieťaťa na neodkladné opatrenie z aktuálnych dvoch týždňov od prijatia dieťaťa na štyri týždne tak, aby bol vytvorený dostatočný časový priestor na prípravu rodinnej/prípadovej konferencie - pre úspešnosť týchto metód práce je rovnako ako samotný ich výkon dôležitá ich príprava a práve nedostatok času na prípravu môže mať za následok ich formálne vykonanie.

Navrhuje sa tiež jednoznačne upraviť, že povinnosť zorganizovať prípadovú a rodinnú konferenciu po prijatí dieťaťa do centra sa nevzťahuje na centrá s resocializačným programom. Resocializačný program má iné pravidlá, vrátane špecifických podmienok prvej fázy resocializácie, kedy je práve osobný kontakt s vonkajším prostredím minimalizovaný. Rovnako na rozdiel od iných programov, v ktorých je primárnym cieľom návrat dieťaťa do rodinného prostredia alebo nájdenie náhradného rodinného prostredia (k čomu smerujú aj obe metódy), pri resocializačnom programe je cieľom absolvovať všetky etapy niekoľkomesačného resocializačného programu.

Nadalej bude možné prostredníctvom odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečiť vykonanie takejto metódy práce centrom, avšak vzhľadom na povahu povinností orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, to bude možné len formou rodinnej konferencie v nových prípadoch a v prípade pri zmene pomerov dieťa, ak je to potrebné na účely plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. To samozrejme nevylučuje vykonávanie rodinných a prípadových konferencií centrom ako súčasť vykonávaných opatrení v centre.

Pre úplnosť sa navrhuje upraviť, že aj akreditované subjekty, ktoré nie sú centrom, organizujú rodinnú konferenciu alebo prípadovú konferenciu ako súčasť vykonávaných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre dieťa.

K bodu 13 (§ 12 až § 14)

§ 12

Ustanovenie § 12 ods. 1 upravuje druhy výchovných opatrení, o ktorých môže, ak je to potrebné v záujme dieťaťa, rozhodnúť (v správnom konaní) orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Toto ustanovenie v nezmenenej podobe od roku 2005 dopĺňa výchovné opatrenia upravené v § 37 zákona o rodine.³

Hoci z povahy samotných výchovných opatrení vyplýva, že ich využitie je možné až v situácii, kedy nie je možné dosiahnuť ich účel dobrovoľne, v praxi existuje stále istá

³ O výchovných opatreniach upravených v § 37 ods. 2 zákona o rodine môže rozhodnúť tak súd ako aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, o výchovných opatreniach upravených v § 38 ods. 3 zákona o rodine rozhoduje výlučne súd.

nejednoznačnosť v tom, či je možné ukladať výchovné opatrenia aj ak deti, rodičia/osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa (ďalej len „náhradný rodič“), spolupracujú na riešení ich problémov, a to osobitne pri pomalšom prograse riešenia problému. Zásah do práv fyzických osôb správnym rozhodnutím v situácii, kedy tieto osoby spolupracujú nemožno považovať ani za primeraný ani dôvodný. Samozrejme snaha dieťaťa, či rodiča/náhradného rodiča musí byť reálna a nesmie ísť o účelové správanie z ich strany. Navrhuje sa preto jednoznačne upraviť, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately výchovné opatrenia ukladá v situácii, kedy dieťa alebo rodič/náhradný rodič nespôlpracujú s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a ak je to nevyhnutné na podporu výchovy a všestranného vývinu dieťaťa (kumulatívne musia byť splnené obe podmienky).

Aj aktuálne znenie osobitne dvoch druhov výchovných opatrení spôsobuje v praxi problémy.

Úprava výchovného opatrenia *uloženie povinnosti dieťaťu, rodičovi alebo osobe, ktorá sa osobne stará o dieťa, podrobiť sa odbornej diagnostike v špecializovanej ambulantnej starostlivosti* umožňovala v roku 2005 pod pojem špecializovanej ambulantnej starostlivosti subsumovať viacero subjektov, čo dnes už bez extenzívneho výkladu nie je možné.

Úprava výchovného opatrenia *uloženie povinnosti dieťaťu zúčastniť sa na liečbe v špecializovanej ambulantnej starostlivosti*, t. j. u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti spôsobuje rovnako problémy. V praxi je prakticky nemožné uložiť takéto výchovné opatrenie, nakoľko by musel poskytovateľ zdravotnej starostlivosti vopred s realizáciou tohto výchovného opatrenia súhlasiť – povinnosť poskytovateľa zdravotnej starostlivosti zrealizovať výchovné opatrenie (ako aj neodkladné opatrenie) sa viaže len k rozhodnutiu súdu (§ 6 ods. 9 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

Na realizáciu výchovných opatrení, o ktorých rozhodne orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, je možné okrem vlastných zdrojov využiť len subjekty, ktoré podľa príslušných právnych predpisov výchovné opatrenia realizovať majú, resp. môžu, t. j. centrum podľa § 45 ods. 1 písm. b) (ak je výkon výchovných opatrení súčasťou programu centra a podľa návrhu novely aj špecializovaného programu centra), akreditovaný subjekt, ak je ich výkon súčasťou udelenej akreditácie a zariadenie poradenstva a prevencie podľa § 130 ods. 10 písm. c) Školského zákona a vyhlášky č. 24/2022 Z. z. o zariadeniach poradenstva a prevencie. V tejto súvislosti je treba zdôrazniť, že nie všetky tieto subjekty môžu zabezpečovať výkon všetkých výchovných opatrení.

Problémom aktuálnej právnej úpravy výchovných opatrení je aj, že neumožňuje takýmto opatrením ukladať širšie spektrum odbornej pomoci (napr. nácvik rodičovských zručností) a v prípade odbornej pomoci poskytovateľa zdravotnej starostlivosti neexistuje možnosť nasmerovať toto výchovné opatrenie na rodiča, resp. náhradného rodiča.

Z vyššie uvedených dôvodov sa navrhuje *nanovo upraviť výchovné opatrenie*, ktorým sa ukladá dieťaťu, rodičovi/náhradnému rodičovi *povinnosť podrobiť sa odbornej diagnostike v špecializovanej ambulantnej starostlivosti tak*, aby bolo koncipované širšie a aby zo znenia tohto výchovného opatrenia bolo zároveň jednoznačné, kto (ktorý subjekt) výchovné opatrenie vykonáva.

V prípade diagnostiky sa navrhuje vymedzenie, ktoré zodpovedá odborným možnostiam subjektov pôsobiacim v systéme sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, nakoľko toto výchovné opatrenie nemôže nahrádzať znalecké dokazovanie, prípadne suplovať odborné činnosti klinickej psychológie.

Okrem diagnostiky bude možné uložiť povinnosť strpieť/absolvovať aj iné vhodné metódy práce. Ako už bolo uvedené, výchovné opatrenia upravené v zákone č. 305/2005 Z.z. realizujú orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, centrá, akreditované subjekty a zariadenia poradenstva a prevencie, preto je potrebné úpravu výchovných opatrení (odborné metódy, odborné činnosti) prispôbiť aj pôsobnosti a účelu, ktoré tieto subjekty podľa príslušných právnych predpisov plnia.

V prípade subjektov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa navrhuje jednoznačné vymedzenie metódami, upravenými v § 11 ods. 3 písm. b) zákona č. 305/2005 Z.z., čo umožní reakciu na rôzne situácie, ktoré je potrebné riešiť výchovným opatrením,

V prípade zariadenia poradenstva a prevencie môže byť výchovným opatrením uložená len povinnosť zodpovedajúca odbornej činnosti podpornej úrovne tretieho stupňa podľa § 131 Školského zákona.⁴

Výchovné opatrenie *uloženie povinnosti dieťaťu zúčastniť sa na liečbe v špecializovanej ambulantnej starostlivosti* sa navrhuje zmeniť tak, aby orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately mohol uložiť povinnosť rodičovi dieťaťu/náhradnému rodičovi zabezpečiť dieťaťu pomoc, resp. sebe odbornú pomoc u poskytovateľa zdravotnej starostlivosti – kľúčovým sa stáva rodič/náhradný rodič.

Osobitne pri tomto výchovnom opatrení je potrebné uviesť, že neexistuje žiadna možnosť jeho vynútenia (rovnako ako pri jeho aktuálnom znení), orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately využije § 15 ods. 3 a na prípadnú nespoluprácu nastaví svoj ďalší postup práce s dieťaťom a jeho rodinou.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nebude môcť tak, ako doposiaľ svojim rozhodnutím odňať dieťa z osobnej starostlivosti rodičov alebo náhradných rodičov a uložiť rodičom dieťaťu alebo náhradným rodičom, povinnosť na podporu plnenia účelu výchovného opatrenia podľa zákona o rodine (§ 12 ods. 2).

V súvislosti s navrhovaným spresnením subjektov, ktoré majú realizovať výchovné opatrenia, je potrebné jednoznačne ustanoviť, že v rozhodnutí bude uvedený subjekt, ktorý bude realizovať výchovné opatrenie a tak, ako doposiaľ obdobie, po uplynutí ktorého sa zhodnotia účinky výchovného opatrenia. V rozhodnutí bude tiež uvedený rozsah výchovného opatrenia vyjadrený v hodinách. Samozrejme rozsah bude uvedený pri výchovných opatreniach, ktorých povaha to dovoľuje – sociálne a iné odborné poradenstvo, diagnostika,

⁴ základná, čiastková, komplexná, špecializovaná a diferenciálna diagnostika, špecializované odborné činnosti, poradenstvo, intervencia, terapia, rehabilitácia a reedukácia,

odborné metódy podľa § 11 ods. 3 písm. b), odborné činnosti zodpovedajúce činnosti podpornej úrovne tretieho stupňa v zariadení poradenstva a prevencie.

Vzhľadom na fakt, že nemožno očakávať, aby orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ovládal všetky odborné metódy a odborné činnosti, navrhuje sa, aby samotný hodinový rozsah výchovného opatrenia a obdobie, po uplynutí ktorého budú zhodnotené účinky výchovného opatrenia, určil v súčinnosti so subjektom, ktorý má výchovné opatrenie vykonať. Zo znenia ustanovenia je zrejmé, že tak musí urobiť pred samotným rozhodnutím, nakoľko ide o zákonom stanovené náležitosti rozhodnutia. Treba však zdôrazniť, že centrum, akreditovaný subjekt a zariadenie poradenstva a prevencie musia poskytnúť potrebnú súčinnosť na určenie rozsahu hodín a určenia obdobia pre zhodnotenie účinku výchovného opatrenia a nemôžu odmietnuť realizáciu výchovného opatrenia.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účel výkonu výchovného opatrenia poskytne akreditovanému subjektu, ktorý nie je centrum a zariadeniu poradenstva a prevencie rozhodnutie o uložení výchovného opatrenia, informáciu o vykonaných opatreniach orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a kontaktné údaje zamestnanca orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie prípadovú sociálnu prácu s dieťaťom a jeho rodinou.

Možnosť ponuky rodičovi dieťaťa alebo náhradnému rodičovi zúčastniť sa na výchovnom opatrení, ktorým je výchovný program alebo na sociálny program a poskytnutie pomoci na odstránenie príčin, pre ktoré bolo uložené výchovné opatrenie sa preberá zo súčasnej úpravy v nezmenenom znení.

§ 13

Navrhuje sa ponechať pre orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately možnosť zapojenia ďalších subjektov pri výkone výchovných opatrení – môže to byť napr. akreditovaný subjekt, ktorý pre dieťa a jeho rodinu vykonával alebo vykonáva opatrenia, hoci samotné výchovné opatrenie nerealizuje, môže to byť škola formou podporného tímu, ako aj obec, ktorá je v rámci svojej samosprávnej pôsobnosti viazaná spolupôsobiť pri výchovnom opatrení. Navrhuje sa zároveň ponechať súčasnú podmienku predchádzajúceho súhlasu subjektov (s výnimkou obce, ktorá má spolupôsobenie pri výkone výchovného opatrenia vo svojej pôsobnosti), nakoľko len tak sa zabezpečí reálna a efektívna spolupráca pri plnení účelu výchovného opatrenia.

§ 14

Aktuálny odsek 1 je venovaný náležitostiam a podrobnostiam plánovania výchovného opatrenia. Nakoľko plán sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa (jeho súčasťou je aj plánovanie výchovného opatrenia) a jeho náležitosti sú upravené vykonávacím predpisom, navrhuje sa plánovanie výchovného opatrenia naďalej upravovať vykonávacím predpisom.

Podľa aktuálneho znenia § 14 ods. 2 sa plnenie účelu výchovného opatrenia vyhodnocuje pravidelne, najmenej raz za dva mesiace, zmeny situácie v rodine sa však podľa

orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately dostavujú spravidla po troch – štyroch mesiacoch, preto považujú za vhodnú trojmesačnú dobu na prvé zhodnotenie, ako aj následné opakované prehodnocovania plnenia účelu. Predĺženie lehoty na vyhodnotenie však nevylučuje v prípade potreby určenie kratších lehôt v pláne sociálnej práce s dieťaťom jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa.

Plnenie účelu výchovného opatrenia sa vyhodnocuje podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. Problémom však je naplánovať výchovné opatrenia upozornenie a napomenutie. Ide o jednorazové opatrenie a je rozdiel vypracovať plán napr. pre upozornenie a napr. pre výchovný program. Navrhuje sa preto vyslovene upraviť, že tak v prípade upozornenia, ako aj v prípade napomenutia, sa nebude vyhodnocovať výchovné opatrenie podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa (nebudú sa plánovať) a orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vyhodnotí plnenie ich účelu po uplynutí obdobia, ktoré je uvedené v rozhodnutí o uložení výchovného opatrenia podľa § 12 ods. 3 s tým, že vyhodnotenie sa uvedie v spisovej dokumentácii dieťaťa. Ak by napomenutie alebo upozornenie nesplnilo svoj účel, bude tak, ako doposiaľ, použitý bude § 15 ods. 3.

V záujme podpory plnenia účelu výchovného opatrenia pre prípad, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zistí (z vlastnej činnosti alebo vyhodnotenia plnenia účelu výchovného opatrenia), že výchovné opatrenie (z dôvodu jednorazovej a špecifickej povahy okrem napomenutia, upozornenia, obmedzenia a dozoru) neplní svoj účel, vyzve na plnenie povinnosti v určenej lehote. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môže vyzvať na plnenie povinnosti aj počas vyhodnocovania plnenia účelu výchovného opatrenia.

Aktuálne ustanovenie, ktoré upravuje rozsah subjektov, s ktorými orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spolupracuje na účely plnenia výchovného opatrenia sa preberá zo súčasného znenia s doplnením poskytovateľov sociálnych služieb (napr. služby krízovej intervencie sú častokrát poskytované klientom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately).

K bodu 14 (§ 15 ods. 2)

Podľa § 15 ods. 2 o. i. orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately po uplynutí obdobia, na ktoré bolo výchovné opatrenie uložené, alebo po zrušení výchovného opatrenia, o ktorom rozhodol on alebo súd, následne sleduje, či trvajú účinky výchovného opatrenia (ak spolupracoval pri výkone výchovného opatrenia akreditovaný subjekt, môže po dohode s rodičom alebo náhradným rodičom spolupôsobiť tiež pri následnom sledovaní, či trvajú účinky výchovného opatrenia).

Po zrušení výchovného opatrenia nie je namieste bez časového ohraničenia naďalej sledovať účinky výchovného opatrenia. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately má dostatok možností sledovať v prípade potreby situáciu dieťaťa (plán sociálnej práce) a v neposlednom rade prijímať opatrenia, vrátane uloženia výchovného opatrenia alebo podania návrhu na súd napr. na uloženie výchovného opatrenia.

Navrhuje sa preto nahradiť (v zásade priebežné) sledovanie jednorazovým overením trvania účinku výchovného opatrenia s tým, že spôsob overenia je na orgáne sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (návšteva v domácnosti, vyžiadanie informácie zo školy, pohovor...).

K bodu 15 (§ 17 ods. 1)

Ustanovenie § 16 upravuje osobný rozsah sociálnej kurately detí, následne ustanovenie § 17 ods. 1 upravuje základný rámec opatrení, ktoré sa vykonávajú v rámci sociálnej kurately detí. Rokmi sa toto ustanovenie stalo neprehľadným a vyžaduje reštrukturalizáciu tak, aby bolo nielen prehľadnejšie, ale aby zohľadňovalo aj vývoj v súvisiacich oblastiach, osobitne vo vzťahu k výchovným zariadeniam.

Navrhuje sa nanovo upraviť obsahovú náplň výkonu opatrení sociálnej kurately pre deti v prepojení na osobný rozsah výkonu opatrení, čo sprehládni úlohy sociálnych kurátorov vo vzťahu k jednotlivým dôvodom výkonu opatrení sociálnej kurately. Potrebnou zmenou je spresnenie povinnosti poskytovať pomoc dieťaťu – mladistvému v priestupkovom konaní tak, aby bolo zrejmé, že nie všetky priestupky vyžadujú automaticky výkon opatrení sociálnej kurately detí. Zvažovaná bola aj právna úprava, ktorá by povinnosť pomôcť mladistvému viazala k opakovanému páchaní priestupkov (podobnú právnu úpravu má Česká republika - podľa § 6 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálne-právnej ochrane detí sa sociálno-právna ochrana zameriava o.i. na deti ktoré „opakovaně nebo soustavně páchají přestupky podle zákona upravujícího přestupky“). Vzhľadom na závažnosť niektorých priestupkov páchaných prvopáchateľmi bolo zohľadnené riziko prípadného dôsledného dodržiavania takejto právnej úpravy v týchto prípadoch a navrhuje sa ponechať rozhodnutie o poskytovaní pomoci mladistvému na sociálnom kurátorovi. Sociálny kurátor je o priestupkovom konaní informovaný, spravidla sa ho aj osobne zúčastňuje, má teda dostatok informácií k vyhodnoteniu potreby pomoci.

Zároveň sa navrhuje podrobnejšie upraviť rozsah úloh vykonávaných v prípade detí umiestnených vo výchovných zariadeniach. Osobitne je zdôraznená povinnosť podieľať sa na príprave dieťaťa na prepustenie z výchovného zariadenia a to nielen v spolupráci s výchovným zariadením, ale aj so zariadením poradenstva a prevencie, ktoré sa po novele školského zákona, účinnnej od 1. januára 2026 stalo kľúčovým subjektom aj pri reedukácii detí - nie je možné vykonávať opatrenia sociálnej kurately detí bez spolupráce s týmito subjektmi.

V súvislosti s ustanovením § 17 ods. 1 je potrebné zdôrazniť, že tak ako doposiaľ upravuje len špecifické úlohy sociálnej kurately detí, a tak ako doposiaľ budú sociálni kurátori vykonávať pre deti aj ďalšie opatrenia podľa zákona, plánované v pláne sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa (opatrenia podľa § 11 ods. 3, výchovné opatrenia...).

K bodu 16 (§ 17 ods. 4)

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nemá možnosť priameho organizovania výchovných alebo sociálnych skupinových programov a spravidla býva takýto program sprostredkovaný orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (formou odporúčania alebo ambulantného výchovného opatrenia). Nakoľko sa však v praxi stáva, že dieťa býva do takéhoto programu zapojené obcou prípadne akreditovaným subjektom, navrhuje

sa nelimitovať spôsob zabezpečenia takéhoto programu právnou úpravou len na orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K bodu 17 (§ 17 ods. 6)

Výkon opatrení sociálnej kurately pre deti bol pôvodne postavený na predpoklade, že sociálny kurátor (podmienka výkonu absolvované špecializačné vzdelávanie) vykonáva opatrenia vzhľadom na ich charakter primárne sám s výnimkou výchovných opatrení a výchovných a sociálnych skupinových programov, ktoré môže na základe odporúčania už dnes vykonávať centrum. Stupňujúca sa náročnosť prípadov v kombinácii s počtom prípadov, pre ktoré sú tieto opatrenia vykonávané (cca 15 500 detí ročne) vyžaduje rozšírenie možnosti sociálnych kurátorov tak, aby mohli vo vyššej miere formou odporúčania zapojiť do pomoci dieťaťu centrum (odporúčanie, ambulantné výchovné opatrenie), ako aj akreditovaný subjekt, ktorý nie je centrom (prostredníctvom tzv. výziev podľa § 73 ods. 5).

K bodu 18 (§ 17 nový ods. 7 a 8)

Od 1. januára 2026 môže výchovné zariadenie povoliť dieťaťu (s výnimkou, ak ide o dieťa vo výchovnej skupine s ochranným uzatvoreným režimom) pobyt mimo výchovného zariadenia v mieste bydliska zákonného zástupcu alebo v centre (ak ide o dieťa s nariadenou ústavnou starostlivosťou v centre) so súhlasom príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

V novom odseku 7 sa v tejto súvislosti navrhuje jednoznačne upraviť postup orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak sa vyjadruje k pobytu dieťaťa mimo výchovného zariadenia. Účelom zavedenia podmienky súhlasu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s pobytom dieťaťa mimo výchovného zariadenia je o.i. podľa školského zákona overenie úspešnosti reedukácie (§124 ods. 4 písm. b) školského zákona), preto ak orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately súhlasil s pobytom dieťaťa mimo výchovného zariadenia, bude musieť zhodnotiť tento pobyt dieťaťa pri vyhodnotení a úprave individuálneho reedukačného programu výchovným zariadením. Je teda zrejmé, že sociálny kurátor bude musieť na tento účel komunikovať s dieťaťom, jeho rodičmi/náhradnými rodičmi, navštíviť rodinu dieťa, zistiť informácie v centre, aby mohol zhodnotiť tento pobyt pri hodnotení úspešnosti reedukácie (§122 ods. 16 školského zákona).

Keďže neudelenie súhlasu s pobytom dieťaťa mimo výchovného zariadenia je pre dieťa podstatným rozhodnutím, navrhuje sa, aby sociálny kurátor vysvetlil dieťaťu počas návštevy v zariadení dôvody nesúhlasu. Pre transparentnosť postupov, bude musieť sociálny kurátor v prípade, ak nesúhlasil s pobytom dieťaťa mimo zariadenia, uviesť dôvod nesúhlasu v spisovej dokumentácii dieťaťa.

Výkon sociálnej kurately je rozdelený na sociálnu kuratelú detí a sociálnu kuratelú plnoletých fyzických osôb, pričom sa v praxi buď pomerne striktne dodržiava vekové rozdelenie alebo je z personálnych dôvodov výkon týchto dvoch agiend kumulovaný. Vekové rozdelenie síce neumožňuje kontinuálny prechod z výkonu opatrení sociálnej kurately detí do výkonu opatrení sociálnej kurately plnoletých fyzických osôb, ale kumulovanie agiend sociálnej kurately minimalizuje výkon opatrení sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby na nevyhnutné minimum.

Zavádzaný personálny štandard pre jednotlivé agendy vrátane agendy sociálnej kurately detí a sociálnej kurately plnoletých fyzických osôb utvorí podmienky na (postupné) riešenie neželanej kumulácie agiend a zároveň dáva priestor na úpravu možnosti vykonávania opatrení sociálnej kurately pre nové prípady detí starších ako 17 rokov veku sociálnym kurátorom pre plnoletých. Sociálni kurátori pre plnoletých sú spôsobilí vykonávať aj agendu sociálnej kurately pre deti (rovnaká špecializácia) a vek blízky veku plnoletosti umožní v prípade záujmu klienta kontinuálny prechod bez zmeny pomáhajúcej osoby.

K bodom 19 a 20 (§ 18 ods. 1 a 2)

Navrhuje sa zohľadniť zmenu ustanovenia § 63 ods. 2 zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorou sa odloženie alebo prerušenie výkonu trestu odňatia slobody tehotným ženám a matkám zmenilo z fakultatívneho na obligatórne a predĺžila sa aj doba odloženia/prerušenia výkonu trestu odňatia slobody (z jedného roku veku dieťaťa do troch rokov veku dieťaťa) aj v právnej úprave výkonu opatrení sociálnej kurately pre plnoletých doplnením osobného rozsahu osôb, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia sociálnej kurately.

K bodu 21 [§ 19 ods. 1 ods. 1 písm. a) a j)]

Tak, ako v prípade sociálnej kurately detí, je aj sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby upravená kombináciou úpravy osobného rozsahu (§ 18) a úpravy základného rozsahu opatrení, ktoré sa vykonávajú v rámci sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby je vykonávaná výlučne na princípe dobrovoľnosti, t.j. ak má klient o spoluprácu, pomoc záujem.

Na základe požiadavky orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa navrhuje nešpecifikovať formu kontaktu s plnoletou fyzickou osobou počas výkonu trestu odňatia slobody/výkonu väzby/výkonu detencie – sociálny kurátor bude naďalej povinný udržiavať kontakt s klientom, ale eliminujú sa situácie, kedy sa od neho očakáva priebežné písanie listov alebo návštevy aj v prípade, ak si to klient nepraje.

K bodu 22 [§ 19 ods. 1 ods. 1 písm. d)]

Legislatívno-technické spresnenie.

K bodu 23 (§ 19 nový odsek 4)

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby sa vykonávajú pre osoby v/po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, z výkonu väzby alebo z výkonu detencie, pre osoby, ktoré zneužívajú drogy alebo sú závislé od drog (vrátane alkoholu).

Aj keď sú opatrenia sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby postavené na báze dobrovoľnosti, navrhuje sa, aby sa sociálny kurátor pre plnoleté fyzické osoby, ak sa v rodine jeho klientov nachádzajú maloleté deti, pre ktoré sú vykonávané opatrenia, podieľal na výkone opatrení pre dieťa podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. Súčasná právna úprava takýto postup umožňuje, avšak prax je v takejto situácii nejednotná a je ovplyvnená osobitne personálnym zabezpečením sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby.

K bodu 24 (§20 ods. 1)

Vypustením slova „najmä“ sa spresňuje znenie ustanovenia tak, aby bolo jednoznačné, že § 20 ods. 1 upravuje výlučne situáciu, kedy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 2a (t. j. rola orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre dieťa), pre ktoré zároveň vykonáva funkciu kolízneho opatrovníka podľa § 4a písm. a).

Zmena označenia odkazu pod čiarou je legislatívno-technická úprava súvisiaca s novým § 4a.

K bodu 25 (§ 20 ods. 3 a § 73 ods. 2)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 26 [§ 23 ods. 2 písmeno e)]

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podáva súdu návrh o splnení podmienok osvojiteľnosti dieťaťa, pred podaním návrhu skúma rôzne zákonom stanovené okolnosti, okrem iného aj okolnosti na strane dieťaťa vylučujúce splnenie účelu osvojenia. Okrem preukázateľného nesúhlasu dieťaťa s osvojením je takouto okolnosťou vek dieťaťa blízky veku plnoletosti. Navrhuje sa vypustenie veku z okolností vylučujúcich osvojenie. Takáto právna úprava je nevhodná a predstavuje riziko nesprávneho vyhodnotenia veku dieťaťa a to aj napriek jednoznačnej úprave minimálnej doby predosvojiteľskej starostlivosti (§ 103 ods. 1 zákon o rodine).

K bodu 27 (§ 23 nový odsek 6)

Pre plánovanie práce s dieťaťom dôležité, aby zariadenie na výkon rozhodnutia súdu (spravidla centrum) disponovalo informáciou o právoplatnosti rozhodnutia súdu, že dieťa je osvojiteľné. Centra však avizujú, že sa k tejto informácii dostávajú oneskorene. Hoci majú orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centrá povinnosť spolupracovať na plánovaní a vykonávaní opatrení pre dieťa, a je teda možné predpokladať, že bude zdieľaná aj informácia o právoplatnosti rozhodnutia o osvojiteľnosti dieťaťa, je potrebné zabezpečiť, aby malo zariadenie takúto informáciu čím skôr.

K bodu 28 (§ 26)

Hoci orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie je pracovisko so zmennou prevádzkou a výkon tak štátnej, ako aj verejnej služby je organizovaný v štandardnom týždennom služobnom/pracovnom čase, práve na základe ustanovenia § 26 je pre prípady detí, ktoré neznesú odklad (deti, ktoré sa ocitli bez starostlivosti/dozoru rodičov resp. iných osôb z dôvodu úteku, zanedbania starostlivosti, násillia..., deti – účastníci trestnej činnosti, maloletí bez sprievodu...) organizovaná 24/7 tzv. dosažiteľnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (výkon štátnej služby).

Znenie ustanovenia je v nezmenenej podobe účinné od roku 2005 a v ostatnom čase začalo vyvolávať otázky o rozsahu problémov, ktoré majú byť v rámci dosažiteľnosti riešené. Napriek tomu, že je aj z aktuálnej právnej úpravy úplne zrejmé, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie je zo svojej povahy bežnou záchrannou zložkou a hlavne,

že opatrenia, ktoré vykonáva sú limitované jeho pôsobnosťou, navrhuje sa spresnenie ustanovenia tak, aby bolo jednoznačné, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečí sústavnú dosažiteľnosť výlučne pre situácie detí, ktoré neznesú odklad, a že je možné od neho očakávať len výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (predbežné zhodnotenie situácie dieťaťa, oslovenie príbuzných, podanie návrhu na súd, zabezpečenie základných životných potrieb dieťaťa...).

K bodu 29 (§ 28)

Ustanovenie § 28 upravuje postup zabezpečenia návratu alebo premiestnenia maloletých detí s obvyklým pobytom na území Slovenskej republiky zo zahraničia na územie Slovenska. Nakoľko navrhované spresnenie resp. doplnenie niektorých úloh zúčastnených orgánov vyžaduje vstup do každého odseku ustanovenia, navrhuje sa nanovo upraviť § 28.

Prvou zmenou je rozšírenie okruhu subjektov, na základe oznámenia ktorých môže orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávať opatrenia v záujme návratu/premiestnenia dieťaťa. Vzhľadom na postavenie Centra pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže (ďalej len „CIPC“), ako ústredného orgánu/orgánu pre vykonávanie úloh vyplývajúcich z rôznych medzinárodných právnych aktov, v praxi nastávajú situácie, že zahraničné orgány alebo iné subjekty priamo kontaktujú CIPC, ktoré disponuje informáciami o maloletých osobách skôr, než MZVaEZ SR. Z uvedeného dôvodu je účelné, aby aj oznámenie CIPC zakladalo povinnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately konať. Navrhovaná úprava prispeje k rýchlejšiemu a efektívnejšiemu postupu v záujme ochrany detí a zároveň zosúladí právnu úpravu s reálnou praxou v cezhraničných situáciách detí.

Druhou zásadnou zmenou je utvorenie možnosti pre orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sprevádzať (vrátane prepravy) dieťa a rodičov/náhradných rodičov aj v prípade, ak si osobne preberajú dieťa v zahraničí – je to reakcia na dve objavujúce sa situácie. Nie je nezvyčajné, že zahraničné orgány vyžadujú účasť zástupcu slovenských orgánov pri preberaní dieťaťa napr. rodičom. Oznámenie možnosti účasti zástupcu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri preberaní dieťaťa môže tiež prispieť k zrýchleniu prípravy návratu/premiestnenia dieťaťa zo strany zahraničných orgánov. Druhou situáciou je, že proces preberania dieťaťa nie je vždy jednoduchý z formálneho hľadiska a rodičia nie sú vždy jazykovo vybavení, čo býva zložité najmä v prípadoch, ak si zahraničné orgány žiadali buď záruky alebo splnenie podmienok pre odovzdanie dieťaťa.

Podľa aktuálnej právnej úpravy (účinné od roku 2005) náklady, ktoré vznikli so zabezpečovaním návratu alebo premiestnenia dieťaťa na územie Slovenskej republiky, hradí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak neboli hrazené rodičom, príbuzným, náhradným rodičom, alebo zariadením. Tieto náklady orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vymáha od rodiča dieťaťa, náhradného rodiča alebo od zariadenia, v ktorom bolo dieťa umiestené na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti alebo rozhodnutia súdu o ochrannnej výchove pred jeho odchodom zo Slovenskej republiky. Nakoľko sa v praxi stále vyskytuje otázka, ktoré náklady možno vymáhať, osobitne otázka, či do nákladov patrí aj plat zamestnancov, navrhuje sa spresnenie ustanovenia tak, aby bolo jednoznačné, že rodič dieťaťa/náhradný rodič alebo zariadenie, v ktorom bolo dieťa umiestené

na základe rozhodnutia súdu o umiestnení (všetky druhy rozhodnutí) pred jeho odchodom zo Slovenskej republiky sú orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinní zaplatiť náklady na dopravu, stravu a ubytovanie zamestnancov a dieťaťa, ktoré vznikli v súvislosti s výkonom návratu alebo premiestnenia dieťaťa. Ide vyslovene o situáciu, ak si dieťa mal a mohol prevziať dieťa v cudzine rodič alebo náhradný rodič alebo zariadenie, ktorí mali dieťa vo svojej starostlivosti pred vznikom situácie, ktorú je potrebné riešiť návratom alebo premiestnením dieťaťa.

Vzhľadom na doplnenie možnosti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sprevádzať fyzické osoby, ktoré majú dieťa prevziať v zahraničí a povinnosti zúčastniť sa preberania dieťaťa, ak o to požiada zahraničný orgán, treba zdôrazniť, že v tomto prípade sa úhrada nákladov nevyžaduje.

Zároveň sa vypúšťa právna úprava podľa ktorej, ak vyššie uvedené náklady uhradilo zariadenie, v ktorom bolo dieťa pred jeho odchodom zo Slovenskej republiky umiestnené na základe rozhodnutia súdu o neodkladnom opatrení alebo výchovnom opatrení, vymáha náklady na premiestnenie od rodiča dieťaťa/náhradného rodiča. Úprava tejto povinnosti bola vedená snahou zohľadniť fakt, že zariadenie práve pri týchto opatreniach súdu nemalo spravidla čas na pôsobenie na dieťa a motivovať rodičov k spolupráci na riešení situácie dieťaťa. Druhý možný prístup k riešeniu zodpovednosti za neprítomnosť dieťaťa v zariadení je založený na rovnakom východisku ako pri rodičoch – ten, kto aktuálne zodpovedá za dieťa, zodpovedá aj za jeho návrat.

Po zvážení všetkých okolností (možnosť opakovaného ukladania výchovných opatrení, dĺžka trvania neodkladných opatrení, rovnaké podmienky pre všetkých zodpovedných za dieťa, motivácia rodičov/náhradných rodičov k riešeniu situácie dieťaťa, ktorého pomery dočasne upravil súd) sa navrhuje, aby náklady spojenie v tomto prípade s návratom dieťaťa znášalo toto zariadenie. Pre úplnosť treba uviesť, že ide o výnimočné prípady, v ktorých ide o návrat dieťaťa spravidla zo susediacich štátov.

K bodu 30 [§ 29 ods. 1 písm. d)]

Vzhľadom na novú právnu úpravu postupov medzinárodnej ochrany v zákone č. 69/2026 Z. z. o medzinárodnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov je potrebné doriešiť situáciu, kedy maloletý bez sprievodu nemôže prejavíť vôľu podať žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany (nevyhnutný procesný úkon pre konanie o medzinárodnej ochrane, ktorý môže maloletý bez sprievodu urobiť aj sám) a následne podať žiadosť o udelenie medzinárodnej ochrany a nie je mu ešte ustanovený opatrovník alebo poručník.

Z pohľadu ochrany práv maloletých detí bez sprievodu je vylúčené, aby takéto úkony (ak sú v záujme maloletého a ak ich nemohol urobiť maloletý sám) neboli urobené, preto sa navrhuje, aby ich do času, kým nie je maloletému bez sprievodu ustanovený poručník alebo opatrovník alebo sa ustanovený poručník alebo opatrovník neujme svojej funkcie vykonával orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K bodu 31 (poznámka pod čiarou k odkazu 27)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s novým zákonom č. 69/2026 Z. z. o medzinárodnej ochrane a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

K bodu 32 [(§ 29 ods. 1 písm. f)]

Vzhľadom na reálnu prax sa navrhuje rozšíriť okruh subjektov, s ktorými orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spolupracuje pri pomoci maloletým bez sprievodu o Červený kríž a Červený polmesiac. Obe tieto nadnárodné organizácie zásadným spôsobom prispievajú pri sprostredkovaní kontaktu medzi rodinnými príslušníkmi a pri zlúčení rodiny. Podobne, ako je to pri spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu pri zabezpečovaní návratu maloletého bez sprievodu do krajiny pôvodu alebo pri zabezpečovaní vycestovania maloletého bez sprievodu do tretej krajiny to bude len, ak maloletý bez sprievodu o takúto formu pomoci prejaví záujem.

K bodu 33 (§ 29 ods. 3)

Navrhuje sa nahradiť znenie odseku 3, podľa ktorého sa orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podieľa na vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny maloletého bez sprievodu na účel zlúčenia maloletého bez sprievodu s jeho rodinou (čo je jednoznačne zrejmé z ustanovenia § 29), reakciou na aplikačnú prax, podľa ktorej už CIPC koordinuje návrat alebo premiestnenie maloletých bez sprievodu s obvyklým pobytom v členských štátoch Európskej únie, štátoch Európskeho hospodárskeho priestoru alebo vo Švajčiarsku.

Podľa základnej právnej úpravy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prípade detí – cudzincov, ktoré sa ocitli na území Slovenska bez sprievodu rodičov, resp. iných osôb, ktorým sú resp. by mohli byť zverené do starostlivosti a nevzťahuje sa naňho Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, podáva súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a vykonáva neodkladné úkony v záujme dieťaťa, oznamuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej má maloletý bez sprievodu obvyklý pobyt, opatrenia prijaté v záujme návratu alebo premiestnenia maloletého bez sprievodu a žiada o jeho návrat alebo premiestnenie do krajiny, v ktorej má obvyklý pobyt.

Ako už bolo uvedené, osobitne v prípade detí s obvyklým pobytom v členských štátoch Európskej únie, štátoch Európskeho hospodárskeho priestoru alebo vo Švajčiarsku zvyčajne koordinuje opatrenia v záujme dieťaťa CIPC, ktoré je z povahy svojej pôsobnosti vo výhodnej pozícii pre koordináciu opatrení na návrat alebo premiestnenie dieťaťa (rýchla komunikácia so zahraničnými orgánmi a v neposlednom rade právna aj jazyková erudícia). Riešenie situácie dieťaťa v takýchto prípadoch nevyžaduje opatrenia trvalejšieho charakteru a spravidla je situácia riešená návratom dieťaťa do krajiny jeho obvyklého pobytu.

Cieľom úpravy je odstránenie možných výkladových nejasností pri uplatňovaní zákona jednoznačnou úpravou kompetencie CIPC koordinovať opatrenia na návrat alebo premiestnenie dieťaťa a úpravou povinnosti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately poskytovať CIPC potrebnú súčinnosť.

K bodom 34 a 37 (§ 30 ods. 1 a 5)

Ustanovenie § 30 upravuje úlohy orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pred resp. pri umiestnení dieťaťa, ak súd rozhodol o nariadení ústavnej starostlivosti, neodkladného opatrenia alebo o uložení ochrannej výchovy alebo výchovného opatrenia.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pripravuje umiestnenie dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu v spolupráci s rodičom dieťaťa alebo náhradným rodičom, konkrétne pripravuje dieťa, komunikuje s rodičmi/náhradnými rodičmi a zariadením,

dohaduje podrobnosti nástupu, uľahčuje dieťaťu prijatie dieťaťu do zariadenia – zabezpečuje/pripravuje podmienky na to, aby bolo dieťa umiestnené/prijaté do zariadenia. V praxi sa objavuje problém s interpretáciou úloh orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, konkrétne slovo „zabezpečiť“ v § 30 ods. 5 býva zamieňané za slovo „vykonať“, či „realizovať“ a očakáva sa v prípade, ak to neurobí rodič/náhradný rodič, od orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately aj faktické umiestnenie/prevoz dieťaťa, hoci na to nemá, na rozdiel od zariadenia, v ktorom má byť dieťa umiestnené, žiadne oprávnenie pokiaľ tak nie je vyslovene uvedené v príslušnom rozhodnutí súdu.

Z tohto dôvodu sa navrhuje spresnenie ustanovenia § 30 ods. 1, aby bolo jednoznačné, že úlohou orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je koordinovať prijatie dieťaťa do zariadenia a spresnenie ustanovenie § 30 ods. 5, aby bolo jednoznačné, že jeho úloha pri faktickom umiestnení je organizačná (samozrejme pri zachovaní iných povinností, napr. ak nie je možné zabezpečiť umiestnenie dieťaťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu v spolupráci s rodičom dieťaťa/osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, do siedmich dní odo dňa vykonateľnosti rozhodnutia, podať súdu návrh na výkon rozhodnutia).

Pre situáciu, kedy umiestnenie dieťa do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu vykonáva zariadenie prevzatím dieťaťa v rodine/náhradnej rodine, prípadne v nemocnici sa navrhuje, aby sa zamestnanec orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately osobne zúčastnil na odovzdaní/prevzatí dieťaťa. Jeho prítomnosť môže podstatne uľahčiť dieťaťu odchod od rodičov resp. náhradných rodičov, môže upokojiť náročnú situáciu pre všetkých zúčastnených a zároveň sa tak utvára priestor (samozrejme s ohľadom na okolnosti situácie v rodine a ak tak nebolo urobené skôr) na poskytnutie informácií o zariadení, o možnostiach udržiavania kontaktu s rodičmi, s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pod. Toto neplatí v prípade výkonu rozhodnutia, kedy je postup zúčastnených riadený súdom.

K bodu 35 (§ 30 ods. 2)

Legislatívno-technická úprava vykonaná v súvislosti so spresnením ustanovenia § 49 ods. 2 upravujúceho starostlivosť v centre v naliehavých prípadoch.

K bodu 36 (§ 30 ods. 4)

Podľa aktuálnej právnej úpravy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečuje dieťaťu, ktoré je umiestnené v zariadení na výkon rozhodnutia súdu, preukaz poistenca, ak ho dieťa nemá. Takáto úloha je pre orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nesplniteľná od momentu umiestnenia dieťaťa v zariadení – buď dieťa preukaz poistenca má a je možné ho odovzdať v zariadení alebo ho nemá a vybaviť ho môže okrem zákonného zástupcu, len ten, komu bolo dieťa zverené do starostlivosti rozhodnutím súdu, t.j. v tomto prípade zariadenie.

K bodu 38 [§ 31 písm. c)]

V prípade, ak je do zariadenia umiestňovaný maloletý bez sprievodu, má orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, okrem iných dokladov, predložiť aj doklad o lekárskej prehliadke v predpísanom rozsahu.

Takúto povinnosť nevie orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately splniť - takýto doklad nie je vystavovaný, povinnosť sa dala splniť len v prípadoch, keď boli deti do

zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately premiestňované zo zariadení Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Maloletí bez sprievodu sú viac ako 15 rokov umiestňovaní výlučne do centier, a to aj v čase konania vo veci azylu/medzinárodnej ochrany a v čase do ich umiestnenia (krátky časový úsek od oznámenia PZ SR o nájdení maloletého bez sprievodu) nie je možné, aby bol k dispozícii doklad o lekárskej prehliadke. Zdravotnú starostlivosť musí zabezpečiť centrum.

K bodu 39 (§ 32 ods. 1)

Od roku 2018 nie je možné, aby zariadenie na výkon rozhodnutia súdu prevzalo dieťa na výkon odborných činností z iného zariadenia, do ktorého bolo dieťa umiestnené rozhodnutím súdu, na základe dohody medzi dvomi zariadeniami. Text ustanovenia, ktorý sa navrhuje vypustiť, je z tohto dôvodu obsolentný.

K bodu 40 (§ 32 ods. 3)

Podľa aktuálnej právnej úpravy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v spolupráci so zariadením na výkon rozhodnutia súdu, obcou a akreditovaným subjektom plánuje sociálnu prácu s rodinou dieťaťa, ktorej súčasťou je sledovanie psychického, fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa a na tento účel má najmenej raz za šesť mesiacov navštíviť dieťa v zariadení.

Výsledky previerky Generálnej prokuratúry SR v reedukačných centrách, ktoré z časti smerovali práve k návštevám sociálnych kurátorov pre deti v reedukačných centrách, ako aj následný dozor vykonaný Inšpekciou v sociálnych veciach zameraný na plnenie úloh sociálnych kurátorov spojených s návštevami detí v reedukačných centrách, poukázal na formálne plnenie tejto úlohy zo strany niektorých úradov, resp. v niektorých prípadoch, ako aj aj na rôznu prax v chápaní šesťmesačnej lehoty, v ktorej mala byť vykonaná návšteva dieťaťa.

Na jednej strane spôsobovalo problém v dodržaní lehoty ak ku koncu lehoty dieťa nebolo v zariadení (nemocnica, prázdniny), čo si úrady vykladali nesprávne ako objektívny dôvod, pre ktorý nesplnili povinnosť. Na strane druhej nebola úloha splnená z objektívnych dôvodov v prípadoch úteku detí, či ich nástupu do výkonu väzby.

Rezervy sú aj v spolupráci pri samotnom plánovaní sociálnej práce, kedy nie je zrejmé z akého dôvodu nie sú zapojené relevantné subjekty, ako to ukladá zákon.

Navrhuje sa preto revidovať predmetné ustanovenie tak, aby bolo jednak univerzálne použiteľné vo vzťahu k výchovným zariadeniam aj k centrá, a aby bolo jednoznačné, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately počas umiestnenia dieťaťa v zariadení

- musí zamerať svoju pozornosť na minimalizovanie doby, po ktorú je dieťa umiestnené v zariadení a to aj tým, že zhodnocuje situáciu dieťaťa a rodiny z uhlu pohľadu návratu dieťaťa do rodinného prostredia alebo možnosti umiestnenia dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti a v prípadoch detí, ktoré sú umiestnené v diagnostickom centre, reedukačnom centre a ich tzv. kmeňovým zariadením je centrum, aj na čo najskorší návrat do centra (samozrejme, ak nie je možný návrat do rodiny),
- musí (tak ako doposiaľ) spolupracovať so zariadením na výkon rozhodnutia súdu (v prípade detí, ktoré sú na základe rozhodnutia súdu dočasne premiestnené z centier do výchovných zariadení s obomi zariadeniami), obcou a akreditovaným subjektom a po novom aj so

zariadením poradenstva a prevencie (vzhľadom na kompetencie, odbornosť, kľúčové postavenie v školskom systéme) pri spracovaní (a následne podľa úloh aj realizácii) plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, s výnimkou, ak bol/je tento plán výsledkom prípadovej alebo rodinnej konferencie – pre reálny efekt sociálnej práce je zásadná spolupráca týchto subjektov, ktoré vzhľadom na svoje zákonom upravené kompetencie vedia pomôcť v riešení situácie rodiny dieťaťa.

Nakoľko môžu existovať dôvody (objektívne – napr. žiaden akreditovaný subjekt nevykonával ani nevykonáva opatrenia pre dieťa a jeho rodinu alebo subjektívne – nezaujím, kapacity subjektov) pre nezapojenie subjektov, navrhuje sa, aby dôvody nespolupráce boli uvedené v pláne sociálnej práce.

Pre úplnosť je tiež treba uviesť, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately spracováva plán sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, ktorý podľa potreby, zmeny situácie a pod. aktualizuje a ani v prípade plánovania úloh počas pobytu dieťaťa v zariadení nejde o nejaký „iný“ plán, zákon však pre túto situáciu jednoznačne stanovuje s kým je potrebné spolupracovať na ciele a opatreniach/úlohách a že neúčastť týchto subjektov je potrebné v pláne odôvodniť.

- musí sledovať, tak ako doposiaľ, vývin dieťa a to aj prostredníctvom osobných návštev dieťa v zariadení, pričom tieto návštevy musia byť plánované podľa potreby (napr. potreba poskytnúť dieťaťu dôležité informácie, zistiť ako reaguje napr. na zmenu školy, úmrtie v rodine a pod.) vo vzťahu k dobe trvania rozhodnutia súdu (neodkladné opatrenie a výchovné opatrenie sú časovo limitované) pri zachovaní aktuálne nastavenej maximálnej lehoty šiestich mesiacov.

Zároveň sa navrhuje, aby nedochádzalo k rôznym výkladom v praxi, jednoznačne upraviť parametre lehoty na návštevu dieťaťa, ak má lehota šiestich mesiacov uplynúť v období počas ktorého sa dieťa zdržiava mimo tohto zariadenia.

V prípade povolených opustení zariadenia neexistuje legitímny dôvod, pre ktorý by sa lehota nemala dodržať. Prázdniny, pobyt na internáte pri štúdiu na území Slovenska, plánované operácie sú situácie, ktoré musia byť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zo spolupráce so zariadením známe. Iná situácia je pri tzv. útekoch, (nie je nezvyčajné, že deti sú z tohto dôvodu mimo zariadenia aj niekoľko mesiacov), neplánovaných hospitalizáciách, výkone väzby, ktoré nie je možné predvídať, ale aj z iných dôvodov (hoci štúdium v zahraničí nemusí byť samo o sebe dôvodom, pri štúdiu v zahraničí môžu byť deti mimo zariadenia aj niekoľko týždňov alebo mesiacov).

Podstatné je, že návštevu dieťaťa v zariadení nie je možné nahradiť rozhovorom s dieťaťom napr. doma počas prázdnin –návšteva má byť vykonaná práve v zariadení, t. j. v prostredí v ktorom dieťa žije.

Zásadným je tiež, že návšteva v zariadení nie je kontrola zariadenia a nenahrádza kontrolné resp. dozorné oprávnenia iných subjektov, čo však neznamená, že pri prípadných negatívnych zisteniach k starostlivosti o dieťa orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately neoznámí príslušným orgánom svoje zistenia.

K bodu 41 (§ 32 ods. 4)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 42 (§ 32 nový ods. 6)

Pre zariadenie na výkon rozhodnutia súdu je dôležité, aby včas disponovalo informáciou o rozhodnutí súdu, ktorým bolo dieťa zverené do niektorej z náhradných foriem rodinnej starostlivosti, prípadne, že mu bol ustanovený poručník. Tieto informácie sa dostávajú do zariadení oneskorene a v záujme ochrany dieťaťa, prípravy dieťaťa na odchod zo zariadenia, ako aj pre zvolenie vhodnej komunikácie s rodičom dieťaťa je potrebné zabezpečiť, aby malo zariadenie takéto informácie čím skôr.

Všeobecne k novelizačným bodom 43 až 75

Ustanovenia § 33 až § 44 upravujú proces sprostredkovania pestúnskej starostlivosti alebo osvojenia vrátane medzištátneho osvojenia (ďalej len „náhradná rodinná starostlivosť“). Ide o zložitý proces, ktorého sa zúčastňujú všetky orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadenia na výkon rozhodnutia súdu, akreditované subjekty, pričom ťažiskové úlohy sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti plnia určené orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v sídle kraja) a CIPC v etape sprostredkovania medzištátneho osvojenia.

Návrh zmien a doplnení je spracovaný na základe námietok a informácií od týchto subjektov a je primárne zameraný na spresnenie aktuálnych ustanovení tak, aby podmienky sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti boli pre deti čo najbezpečnejšie. Návrh prináša v tomto smere dve zásadné zmeny

- overenie bezúhonnosti všetkých plnoletých fyzických osôb, žijúcich s fyzickou osobou, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom v domácom prostredí (t.j. ešte pred rozhodnutím o zapísaní do zoznamu žiadateľov),
- získanie informácie od záujemcov o pestúnsku starostlivosť alebo osvojenie k pripravenosti na utvorenie podmienok pre zohľadnenie náboženského, kultúrneho a jazykového pôvodu dieťaťa.

K bodu 43

Legislatívno-technická úprava (zosúladenie nadpisu ustanovenia so znením zákona).

K bodu 44 (§ 33 ods.1)

Na to, aby mohlo byť dieťa zaradené do procesu sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti musia byť splnené o.i. dve základné podmienky - rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa a dieťa nie je možné zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti (formálna starostlivosť príbuzných a blízkych). Ak je dieťa umiestnené v zariadení, splnenie týchto podmienok zhodnotia orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a zariadenie najneskôr do dvoch týždňov po umiestnení dieťaťa. Ak podmienky nie sú splnené (napr. pri reálnej možnosti sanovať rodinné prostredie, zvažovanie možnosti prevziať dieťa do starostlivosti príbuznými) je určená lehota na prehodnotenie splnenia podmienok.

Z praxe orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a zariadení možno vyvodiť, že lehota dvoch týždňov nepostačuje na dôsledne preverenie ich naplnenia (napr. na overenie záujmu príbuzných, plánovanie opatrení na sanáciu rodiny) a zhodnotenie ich splnenia býva odložené. Navrhuje sa predĺženie lehoty z dvoch na štyri týždne. Je nesporné v záujme dieťaťa, aby bolo, ak už nemôže vyrastať v starostlivosti svojich rodičov, prípadne príbuzných,

či blízkých, čo najskôr zapojené do procesu sprostredkovania pestúnskej starostlivosti resp. (pri splnení podmienok) aj osvojenia, preto nie je možné významnejšie predĺženie tejto lehoty.

K bodu 45 (§ 33 ods. 2)

Legislatívno-technická úprava (zosúladenie znenia s ustanoveniami zákona).

K bodu 46 (§ 35 odsek 2)

V súvislosti s doplnením podmienky zabezpečenia bezpečného prostredia pre dieťa pre zapísanie do zoznamu žiadateľov preukazovanú bezúhonnosťou plnoletých fyzických osôb, ktoré žijú so záujemcom o osvojenie a pestúnsku starostlivosť v domácom prostredí, je potrebné doplnenie náležitosti žiadosti o osobné údaje fyzických osôb, ktoré žijú s fyzickou osobou, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, v domácom prostredí, potrebné na vyžiadanie výpisu z registra trestov. Zároveň sa navrhuje zosúladenie § 35 ods. 2 s ustanoveniami zákona č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o registri trestov“).

K bodu 47 [(§ 35 ods. 3 nové písm. d)]

V záujme jednoznačnosti sa navrhuje doplnenie dokumentácie, ktorá je vedená o záujemcoch o náhradnú rodinnú starostlivosť aj o ich súhlas, ako aj o súhlas ďalších osôb žijúcich s nimi v domácom prostredí, s poskytnutím osobných údajov na účel sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti subjektom, ktoré sa podieľajú na sprostredkovaní náhradnej rodinnej starostlivosti.

Aktuálna právna úprava v praxi nerobí problémy, ale pochybnosti, či je možné osobné údaje osobitne tretích osôb žijúcich v domácnostiach záujemcov/žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej poskytovať napr. centru, v ktorom je umiestnené dieťa (nevyhnutné na prípravu dieťaťa), sú dôvodom k jej spresneniu, resp. presunutiu z etapy prípravy [aktuálny § 37 ods. 3 písm. c)] už na začiatok celého procesu.

K bodu 48 (§ 35 ods. 4 úvodná veta)

Nakoľko ustanovenia § 35 ods. 4 upravuje taxatívne náležitosti spisovej dokumentácie, ktorú vedie určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom (následne o žiadateľovi), navrhuje sa doplniť ustanovenie tak, aby bolo jednoznačné, že dokumentácia obsahuje aj iné náležitosti (záznamy zo šetrení, zo sociálneho poradenstva, informácie a oznámenia o záujemcov/žiadateľov a pod.), ako tie, ktoré sú uvedené v § 35 ods. 4.

K bodu 49 [(§ 35 ods. 4 písm. b)]

V súvislosti s doplnením podmienok zapísania do zoznamu žiadateľov je potrebné doplniť do náležitostí spisovej dokumentácie aj výpis registra trestov každej plnoletej fyzickej osoby, žijúcej so záujemcom o náhradnú rodinnú starostlivosť v domácom prostredí.

K bodu 50 [(§ 35 ods. 4 nové písm. e)]

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru „Najlepší záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných verejnými alebo súkromnými

zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.“ a jedným z kľúčových prvkov najlepšieho záujmu dieťaťa je „zachovanie identity dieťaťa“. Právo dieťaťa na zachovanie identity je zakotvené v čl. 8 ods. 1 Dohovoru (Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú rešpektovať právo dieťaťa na zachovanie jeho totožnosti, včítane štátnej príslušnosti, mena a rodinných záväzkov v súlade so zákonom a s vylúčením nezákonných zásahov.).

V Komentári Výboru OSN č. 14 k najlepšiemu záujmu dieťaťa je vyslovene uvedené: *V súvislosti s náboženskou a kultúrnou identitou je napríklad pri umiestňovaní dieťaťa do pestúnskeho domova nevyhnutné dbať na zachovanie kontinuity výchovy dieťaťa a na etnické, náboženské, kultúrne a jazykové pozadie dieťaťa (čl. 20 ods. 3), pričom rozhodujúca osoba musí pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa zohľadniť tento špecifický kontext...* (čl. 56 Komentára OSN č. 14).

Podmienky na zachovanie náboženskej, jazykovej a kultúrnej identity dieťaťa boli utvorené už v prípade profesionálnych náhradných rodín v zákone č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon o profesionálnych náhradných rodičoch“), podľa ktorého môže centrum ako zamestnávateľ vyžadovať od záujemcov o prácu profesionálneho náhradného rodiča (zamestnanec centra, ktorý vo svojom domácom prostredí poskytuje starostlivosť dieťaťu, ktoré bolo do centra prijaté na základe rozhodnutia súdu) informácie o pripravenosti záujemcu o prácu utvoriť vo svojom domácom prostredí podmienky na zachovanie náboženskej, jazykovej a kultúrnej identity dieťaťa, aby bolo možné pokúsiť sa nájsť pre dieťa vhodnú profesionálnu náhradnú rodinu, ktorá bude na právo dieťaťa na zachovanie identity dbať (nejde o záväzok výsledku, ale o povinnosť vytvoriť podmienky na využitie prostriedkov na dosiahnutie výsledku).

Navrhuje sa, aby aj v prípade záujemcov o náhradnú rodinnú starostlivosť bolo možné získať informáciu k pripravenosti záujemcu na utvorenie podmienok pre zohľadnenie náboženského, kultúrneho a jazykového pôvodu dieťaťa. Podstatné je uviesť, že obsah takejto informácie nebude mať vplyv na posúdenie spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, t. j. nebude zohľadnené pri rozhodovaní o zapísaní do zoznamu žiadateľov. Jej cieľom je zistiť pripravenosť záujemcov vytvoriť podmienky pre zachovanie kontinuity napr. vo výchove a vzdelávaní v materinskom jazyku dieťaťa, v náboženských zvyklostiach a pod.

K bodu 51 [§ 35 ods. 5 písm. a)]

Ustanovenie § 35 ods. 5 upravuje dôvody, pre ktoré môže určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zastaviť konanie vo veci zapísania fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov.

Z dôvodu efektívnosti konania (napr. jednou z podmienok, ktoré musí splniť záujemca je aj absolvovanie prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť) sa navrhuje, aby dôvodom na zastavenie konania vo veci zapísania fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov, bolo rovnako ako v prípade jednoznačného nesplnenia podmienky bezúhonnosti záujemcu podľa odpisu z registra trestov, aj nesplnenie podmienky spôsobilosti zabezpečiť bezpečné prostredie pre dieťa podľa výpisu z registra trestov plnoletých fyzických osôb žijúcich v domácom prostredí záujemcu.

Zároveň sa navrhuje zosúladiť textu s ustanoveniami zákona o registri trestov.

K bodu 52 (nový § 35a)

V praxi sa, aj keď ojedinele, objavujú záujemcovia, ktorí nespôlupracujú s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri preverovaní svojich bytových, rodinných a sociálnych pomerov, nedostávajú sa na pozvanie určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, neumožnia rozhovor s rodinnými príslušníkmi a pod. Takéto situácie sú výnimočné, avšak je potrebné mať utvorené podmienky na ich riešenie. Navrhuje sa upraviť povinnosť záujemcu (ešte nebolo rozhodnuté o zapísaní do zoznamu žiadateľov), žiadateľa zapísaného v zozname žiadateľov alebo žiadateľa zapísaného v zozname žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti (situácia, kedy je žiadateľ náhradným rodičom dieťaťa a má záujem o osvojenie tohto dieťaťa) poskytnúť potrebnú súčinnosť na účely preverenia spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti.

Pre prípad, že záujemca alebo žiadateľ neposkytne/neposkytuje potrebnú súčinnosť, sa navrhuje, aby určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately najprv vyzval na splnenie povinnosti s určením lehoty a poučením o možných následkoch. V prípade záujemcu môže byť prípadným následkom rozhodnutie o nezapísaní do zoznamu žiadateľov a v prípade žiadateľov sa navrhuje možný následok vyradenia zo zoznamu žiadateľov.

K bodu 53 (§ 37 ods. 1)

Podľa aktuálnej právnej úpravy, ak si záujemca vybral na prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť akreditovaný subjekt, poskytne určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately akreditovanému subjektu na účely tejto prípravy dotazník (príloha k žiadosti). Dotazník žiadateľa je pomerne podrobný, avšak neobsahuje napr. informácie o zdravotnom stave žiadateľa, ktoré môžu byť podstatné pre priebeh prípravy.

Po dohode so subjektmi pôsobiacimi v procesoch sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti sa akreditovanému subjektu na účely realizovania prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť poskytne samotná žiadosť ako aj dotazník (tak, ako doposiaľ) a správa o zdravotnom stave záujemcu.

K bodu 54 (§ 37 ods. 2)

Príprava fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na náhradnú rodinnú starostlivosť sa vykonáva na základe písomnej dohody uzatvorenej medzi subjektom vykonávajúcim prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť a fyzickou osobou, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom. K uzavretiu dohody je možné pristúpiť až po overení splnenia podmienky bezúhonnosti záujemcu. Vzhľadom na návrh na doplnenie podmienky zabezpečenia bezpečného prostredia pre dieťa v náhradnej rodinnej starostlivosti pre zapísanie do zoznamu žiadateľov, t. j. bezúhonnosti všetkých plnoletých fyzických osôb, ktoré žijú so záujemcom o náhradnú rodinnú starostlivosť v domácom prostredí, je potrebné doplniť aj splnenie tejto podmienky pre vstup do prípravy.

K bodu 55 [(§ 37 ods. 3 písm. c)]

V praxi sa stále objavuje otázka, či je možné požadovať od ľudí, ktorí sa pripravujú na náhradnú rodinnú starostlivosť úhradu za materiálno-technické výdavky spojené s prípravou. Subjekty vykonávajú prípravu rôznymi interaktívnymi metódami (osobitne v prípade prípravy

skupinovou formou), s ktorými sú spojené výdavky na materiál, a hoci nejde o výrazné výdavky, z dlhodobého hľadiska môžu spôsobovať akreditovaným subjektom problém.

Navrhuje sa, aby súčasťou dohody uzatvorenej medzi subjektom vykonávajúcim prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť a fyzickou osobou, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, boli aj podmienky úhrady za materiálno-technické výdavky spojené s prípravou na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti. Úhradu nebude môcť dohodnúť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K bodu 56 (§ 38 ods. 1)

Subjekt, ktorý vykonáva prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť zriaďuje na tento účel tím. Rozsah a obsah prípravy upravuje zákon a na príprave sa podieľajú viacerí odborníci (najmenej jeden člen tímu je psychológ, zástupca orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môže byť buď členom tímu alebo sa zúčastňuje na príprave v časti poskytovania základných informácií o náhradnej rodinnej starostlivosti a záverečnej - posudzovacej časti prípravy).

Vzhľadom na skutočnosť, že príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť je pomerne dynamická aktivita, na ktorej sa podieľa viacero osôb, navrhuje sa, aby boli záujemcom poskytnuté informácie o členoch tímu a ich úlohách v príprave ešte pred zahájením tejto prípravy, aby lepšie chápali úlohy jednotlivých členov tímu, mali vopred o nich informácie - pre záujemcov je príprava zásadná vec, mnohí nemajú skúsenosti s podobnými aktivitami a je vhodné minimalizovať pocit ich neistoty.

K bodu 57

Legislatívno-technická úprava.

K bodom 58 a 61 (§ 39 ods. 2 a § 39 nový odsek 4)

Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje o.i. bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava (čl. 5, Základné zásady zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vo väzbe na čl. 3 ods. 1 Dohovoru).

Každý postup týkajúci sa dieťaťa alebo detí musí prednostne prihliadať na najlepší záujem dieťaťa. Dokonca v prípade osvojenia je právo na zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa ešte silnejšie, *nie je len „prvoradým hľadiskom“, ale stáva sa „najdôležitejším hľadiskom“*. *A skutočne, najlepší záujem dieťaťa musí byť určujúcim faktorom pri prijímaní rozhodnutí o adopcii, ale aj v iných záležitostiach* (čl. 38. Všeobecný komentár č. 14 Výboru OSN pre práva dieťaťa o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho alebo jej najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1).

Pri posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa (alebo detí všeobecne) musí zmluvný štát Dohovoru vychádzať z toho, že je povinný zabezpečiť dieťaťu ochranu a starostlivosť nevyhnutné pre jeho alebo jej blaho (čl. 3 ods. 2 Dohovoru). Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa musí zahŕňať aj vyhodnotenie bezpečnosti dieťaťa, tzn. práva dieťaťa na ochranu pred všetkými formami telesného alebo duševného násillia, zneužívania alebo ubližovania (čl. 19 Dohovoru), sexuálneho násillia, tlaku rovesníkov, šikanovania,

ponižujúceho zaobchádzania atď. Používanie prístupu založeného na hodnotení najlepšieho záujmu dieťaťa v rozhodovaní znamená, že bezpečnosť a integrita dieťaťa sa musia posudzovať v danom čase; uplatňovanie zásady prevencie si však žiada aj posúdenie možnosti rizika a ublíženia v budúcnosti a ďalších následkov rozhodnutia pre bezpečnosť dieťaťa.

Práve na základe zásady prevencie sa v záujme minimalizácie rizík v budúcom rodinnom prostredí dieťaťa navrhuje doplnenie podmienky zabezpečenia bezpečného prostredia pre dieťa v náhradnej rodinnej starostlivosti pre zapísanie do zoznamu žiadateľov. Fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, nebude na účel zápisu do zoznamu žiadateľov spôsobilá zabezpečiť bezpečné prostredie pre dieťa, ak fyzická osoba, ktorá s ňou žije v spoločnej domácnosti bola odsúdená za niektorý z ustanovených trestných činov. Ide o rovnaký rozsah trestných činov ako u záujemcov o náhradnú rodinnú starostlivosť, preukazovať sa však bude splnenie tejto podmienky výpisom z registra trestov.

Do podmienok, ktoré musí splniť žiadateľ pre zapísanie do zoznamu žiadateľov sa navrhuje explicitné doplnenie splnenia povinnosti poskytnúť súčinnosť na účely preverenia spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti a spolupracovať pri preverovaní jeho bytových, rodinných a sociálnych pomerov.

V tejto súvislosti je potrebné zmeniť štruktúru ustanovenia § 39 ods. 2 upravujúceho podmienky zapísania záujemcov do zoznamu žiadateľov.

K bodu 59 [§ 39 ods. 3 písm. a)]

Ustanovenie § 39 ods. 3 upravuje posúdenie spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti na účely zapísania do zoznamu žiadateľov, súčasťou posudzovaného sú aj náležitosti, ktoré predkladá a uvádza záujemca, vedené v spisovej dokumentácii. Nakoľko sa bude záujemca podľa návrhu novely vyjadrovať k pripravenosti na utvorenie podmienok pre zohľadnenie náboženského, kultúrneho a jazykového pôvodu dieťaťa, a tak ako už bolo uvedené, obsah takejto informácie nebude mať vplyv na posúdenie spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti, je potrebné túto informáciu vylúčiť z posudzovaných náležitostí žiadostí na účely posúdenia spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti (nebude to ani posudzovanou rozhodujúcou skutočnosťou – 60. bod).

K bodu 60 [§ 39 ods. 3 písm. b)]

Spôsobilosť na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti na účely zapísania do zoznamu žiadateľov sa posudzuje skúmaním predložených informácií [(dokumentácia podľa § 35 ods. 3 a 4 okrem písm. e)], a ďalších rozhodujúcich skutočností zistených určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Aj keď vo všeobecnosti platí pre výkon ustanovenie o oprávneniach zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa § 93b, ako aj ustanovenie o súčinnosti subjektov (§ 94), v praxi sa objavujú pochybnosti, či sa tieto ustanovenia vzťahujú aj na špecifický výkon spojený so sprostredkovaním náhradnej rodinnej starostlivosti dieťaťu určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Navrhuje sa preto doplnenie ustanovenia tak, aby bolo jednoznačné, že určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je oprávnený využívať oprávnenia podľa § 93b a požadovať súčinnosť od subjektov uvedených v § 94.

K bodu 62 (§ 39 ods. 8)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 63 (§ 39 nový odsek 9)

Navrhuje sa jednoznačne upraviť, že na vedenie dokumentácie o žiadateľovi a v prepojení na doplnenia ustanovenia § 39a aj na vedenie dokumentácie žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti sa vzťahujú rovnaké pravidlá ako na dokumentáciu vedenú o záujemcoch o náhradnú rodinnú starostlivosť.

K bodu 64 (§ 39a ods. 1)

Ustanovenie § 39a upravuje vo väzbe na zákon o rodine (o.i. na § 103 ods. 3 zákona o rodine) osobitné podmienky vedenia zoznamu žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti. Špecifikum je v tom, že v tomto prípade nie je potrebné sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom, nakoľko dieťa je už v starostlivosti žiadateľa - v náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti alebo v osobnej starostlivosti poručníka.

Návrh doplnenia reaguje na negatívnu prax, kedy prichádzajú žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti skôr, ako je súdom vyslovená osvojiteľnosť dieťaťa. Dôvod takejto praxe nie je zrejmý - nemôže to byť obava, že dieťa bude zverené niekomu inému, nie je tým možné urýchliť procesy, ale môže to mať negatívny následok, že v zozname bude zapísaná osoba vo vzťahu ku konkrétnemu dieťaťu a súd nerozhodne o osvojiteľnosti dieťaťa.

Navrhuje sa preto, aby do zoznamu žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti, bol zapísaný náhradný rodič, len ak je dieťa podľa rozhodnutia súdu osvojiteľné.

K bodu 65 (§ 39a ods. 2)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s návrhmi na doplnenie ustanovenia § 39.

K bodu 66 (§ 41 ods. 1)

Navrhované spresnenie dôvodov, pre ktoré určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vyradí žiadateľa zo zoznamu žiadateľov bolo jednou z často diskutovaných tém na pracovných stretnutiach k návrhu zákona. V súčasnosti, ak nastane situácia rozvodu žiadateľov resp. úmrtia jedného z manželov- žiadateľov, spravidla žiadateľa sami požiadajú o vyradenie alebo sú prípadne využívané iné dôvody na vyradenie (závažné skutočnosti na strane žiadateľa, ktoré sú v rozpore s účelom náhradnej rodinnej starostlivosti, alebo nespôsobilosť na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti), pričom samotné dokazovanie pôsobí v už tak náročných situáciách zraňujúco.

Vyradenie žiadateľov zo zoznamu žiadateľov osobitne v prípade ukončenia manželstva rozvodom a zánikom manželstva smrťou jedného z manželov alebo vyhlásením manželstva za neplatné je náročná téma, ale ani diskusia na pracovných stretnutiach k príprave novely zákona nepriniesla riešenie, ktorým by sa potenciálne dalo vyhovieť žiadateľom, ale ktoré by zároveň nevystavilo riziku dieťa. Problémom nie je ani tak riešenie postupu (aj keď v prípade, že obaja bývalí manželia prejavia záujem, nie je možné vyhovieť obom tak, aby ujmu nepociťovali ďalší žiadatelia v zozname), ako skutočnosť, že vo všetkých etapách celého procesu boli žiadatelia

posudzovaní a pripravovaní ako pár (skúmanie rodinných pomerov, širšieho rodinného prostredia, príprava, posudzovanie vhodnosti). V neposlednom rade ide o tak zásadnú zmenu v rodinných pomeroch človeka (rozvod, úmrtie, neplatnosť manželstva), ktorá vyžaduje určitý čas na reálne, objektívne preskúmanie pôvodných rozhodnutí prijať dieťa.

Rovnaký záver bol prijatý aj v prípade zmeny pomerov žiadateľa sobášom v prípade osvojenia. Aj tu ide o zásadnú zmenu pomerov, ktorá tiež vyžaduje čas na objektívne preskúmanie pôvodných rozhodnutí jedného z manželov prijať dieťa, reálne zvážiť novú situáciu zo strany manžela, ktorý nebol vedený v zozname žiadateľov, a v prípade spoločného rozhodnutia osvojiť si dieťa aj spoločné prežitie procesu sprostredkovania osvojenia.

K bodu 67 [§ 41 ods. 2 písm. b)]

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s vložením nového odseku 4 v § 39.

K bodom 68 a 69 [(§ 41 ods. 2 písm. c), ods. 2 nové písm. f) a g)]

V súvislosti s jednoznačnou úpravou povinností záujemcu/žiadateľa v navrhovanom § 35a sa navrhuje doplniť medzi dôvody vyradenia zo zoznamu žiadateľov aj neposkytnutie súčinnosti na účely preverenia spôsobilosti na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti a nespoluprácu pri preverovaní ich bytových, rodinných a sociálnych pomerov. V oboch prípadoch ide o vážne okolnosti, ktoré spochybňujú jednak samotný záujem vytvoriť dieťaťu rodinné prostredie a tiež spochybňujú splnenie základnej podmienky náhradnej rodinnej starostlivosti – že musí byť v najlepšom záujme dieťaťa.

Navrhuje sa, aby dôvodom na vyradenie žiadateľa zo zoznamu žiadateľov bolo aj neskončenie aktualizácie prípravy do 6 mesiacov odo dňa začatia aktualizácie prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť. Príprava na náhradnú rodinnú starostlivosť sa aktualizuje, ak dôjde zmene pomerov na strane žiadateľa (úmrtie v rodine, narodenie dieťaťa, strata zamestnania), alebo ak od skončenia prípravy uplynú dva roky. Rozsah aktualizácie prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť odporučí tím napr. podľa povahy zmenených pomerov, spravidla ide o 10-15 hodín. Ak žiadateľ neskončí aktualizáciu prípravy ani do pol roka (z pohľadu najlepšieho záujmu dieťaťa nezávisle na tom, či dôvody sú objektívne alebo subjektívne), je namieste vyradenie zo zoznamu žiadateľov.

Návrh na doplnenie dôvodu na vyradenie žiadateľa zo zoznamu žiadateľov súvisí aj s návrhom na doplnenie nového ustanovenia § 41a, v ktorom je riešená situácia presťahovania žiadateľa z územného obvodu určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý rozhodol o zapísaní žiadateľa do zoznamu žiadateľov.

K bodu 70 (nový § 41a)

V praxi sa objavujú situácie, kedy sa žiadateľ presťahuje z územného obvodu určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý ho vedie v zozname žiadateľov, a následne sprostredkováva nadviazanie osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom do územného obvodu iného určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Nakoľko v praxi je riešená situácia tak, že žiadateľ spravidla ostáva v zozname určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý ho zapísal, je potrebné toto praktické riešenie podložiť aj právnou úpravou.

Pre prípad, že žiadateľ nemá záujem ďalej riešiť sprostredkovanie náhradnej rodinnej starostlivosti v územnom obvode určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý ho zapísal, neexistuje iné riešenie ako jeho vyradenie - zoznam je v svojej podstate poradovník žiadateľov a riešenie zapísaním na jeho pôvodné miesto v zozname vedenom iným určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v inom kraji by ovplyvnilo poradie žiadateľov zapísaných v tomto zozname. Navrhuje sa ale, pre prípad, ak si takáto osoba podala znovu žiadosť o zapísanie do zoznamu žiadateľov, aby bola braná do úvahy jeho príprava, ktorú absolvoval, ak od času jej ukončenia neprešli dva roky. Po dvoch rokoch musí každý žiadateľ aktualizovať prípravu a v prípade uplynutia viac než dvoch rokov od absolvovania prípravy, berúc do úvahy aj zmenu bydliska, je vhodné aby bola opäť zabsolvovaná tzv. základná príprava.

Administráciu zabezpečia dotknuté určené orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K bodu 71 (§ 44 ods.4)

Navrhovanou zmenou sa precizuje znenie § 44 ods. 4 tak, aby lepšie odrážalo skutočný proces medzištátneho osvojenia. V praxi CIPC neoznamuje existenciu vhodného žiadateľa v zozname žiadateľov z prijímajúcich štátov, ale oznamuje až výber najvhodnejšieho žiadateľa o osvojenie spomedzi všetkých vhodných žiadateľov. Výber prebieha vo viacerých fázach a zúčastňujú sa ho rôzni odborníci z oblasti ochrany detí alebo psychológie. Návrh preto spresňuje právnu úpravu tak, aby zodpovedala potrebám aplikačnej praxe.

K bodu 72 (§ 44 ods. 6)

Navrhuje sa spresnenie ustanovenia, ktoré upravuje časť úloh, resp. povinností CIPC v procese medzištátneho osvojenia. Aktuálne znenie ustanovenia upravuje povinnosti CIPC smerom k určenému orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie dieťa v prehľade detí, ktorým treba sprostredkovať náhradnú rodinnú starostlivosť - zasiela mu správu o začleňovaní dieťaťa do nového rodinného prostredia v cudzine (ktorú môže tiež poslať napr. v prípade pochybností aj psychológovi a sociálnemu pracovníkovi zariadenia, v ktorom bolo dieťa umiestnené pred sprostredkovaním osvojenia) a oznamuje mu rozhodnutie o osvojení.

Navrhuje sa upraviť ustanovenie tak, aby bolo jednoznačné, že medzi zásadné úlohy CIPC patrí sledovanie začleňovania dieťaťa do nového rodinného prostredia v cudzine prostredníctvom správ vypracovaných orgánmi prijímajúceho štátu, nie „len“ preposielanie správ. Tak, ako doposiaľ bude CIPC zasielať určenému orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie dieťa v prehľade detí (dieťa nie je stále ešte osvojené), správu o začleňovaní dieťaťa do nového rodinného prostredia v cudzine. Správu bude možné i naďalej poslať na zhodnotenie aj psychológovi a sociálnemu pracovníkovi zariadenia, v ktorom dieťa žilo do sprostredkovania medzištátneho osvojenia, a tak, ako doposiaľ, bude oznamovať rozhodnutie o osvojení určenému orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie dieťa v prehľade detí.

Nakoľko aktuálne znenie ustanovenia upravuje výlučne úlohy CIPC do času osvojenia dieťaťa, navrhuje sa doplnenie povinnosti CIPC sledovať prostredníctvom správ vypracovaných orgánmi prijímajúceho štátu aj situáciu už osvojeného dieťaťa s tým, že správu

bude môcť v prípade pochybností zaslať na účely zhodnotenia psychológovi a sociálnemu pracovníkovi zariadenia, v ktorom bolo dieťa umiestnené pred sprostredkovaním osvojenia (v tomto prípade už nie je potrebné, resp. účelné, aby bola správa zasielaná aj určenému orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately). V praxi je zasielanie správ o situácii dieťaťa riešené dohodou medzi ústrednými orgánmi (tzv. vysielajúcim a prijímajúcim) spolu s ostatnými okolnosťami spolupráce pri medzištátnom osvojení, je však potrebné jasne zadať účel zasielania týchto správ - sledovanie situácie osvojeného dieťaťa a vytvoriť zákonné oprávnenie pre možnosť nechať posúdiť obsah správy psychológovi a/alebo sociálnemu pracovníkovi zariadenia.

K bodu 73 (§ 44 ods. 7)

Ak nemožno dieťaťu, ktoré je na základe rozhodnutia súdu osvojiteľné, sprostredkovať nadviazanie osobného vzťahu medzi ním a žiadateľom na území Slovenskej republiky, určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý vedie dieťa v prehľade detí, zapojí najneskôr do šiestich mesiacov odo dňa zapísania dieťaťa do prehľadu detí do procesu sprostredkovania osvojenia CIPC. V túto chvíľu hľadá dieťaťu vhodných osvojiteľov už 8 určených orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, akreditované subjekty aj CIPC. Jednou zo základných podmienok pre takýto krok určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je, že sprostredkovanie medzištátneho osvojenia je v najlepšom záujme dieťaťa vzhľadom na jeho schopnosti, rodinné zázemie, širšie sociálne väzby a ďalšie skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie zásadnej zmeny prostredia. Ak tento určený orgán posúdil, že sprostredkovanie medzištátneho osvojenia nie je v najlepšom záujme dieťaťa, musí do jedného roka od posúdenia vykonať opätovné posúdenie. Rovnako musí posúdiť vždy, a to aj u detí, ktoré sú už zapojené do sprostredkovania medzištátneho osvojenia, či sprostredkovanie medzištátneho osvojenia je v najlepšom záujme dieťaťa pri zmene rozhodujúcich skutočností (dieťa vyjadrí nesúhlas, objavia sa príbuzní dieťaťa a pod.).

Ako už bolo uvedené, v prípade osvojenia nie je právo na zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa len „prvoradým hľadiskom“, ale stáva sa „najdôležitejším hľadiskom. Medzištátne osvojenie môže byť pre dieťa náročnejšie než vnútroštátne, pretože okrem samotnej zmeny rodinného prostredia ho čaká adaptácia na nový jazyk a nové kultúrne a spoločenské prostredie. Z dôvodu minimalizácie rizika, že medzištátne osvojenie nebude v prospech konkrétneho dieťaťa, sa navrhuje, aby CIPC malo možnosť požiadať príslušný určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o prehodnotenie jeho posúdenia, že sprostredkovanie medzištátneho osvojenia je v najlepšom záujme dieťaťa. Zásadným ale ostáva výsledok posúdenia určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K bodu 74 (§ 44 ods. 10)

Navrhuje sa spresnenie ustanovenia, podľa ktorého sa na zapísanie fyzickej osoby, ktorá má záujem o sprostredkovanie medzištátneho osvojenia, do zoznamu žiadateľov o osvojenie dieťaťa, ktoré nemá na území Slovenskej republiky obvyklý pobyt, a vyradení žiadateľa z tohto zoznamu, o ktorých rozhoduje CIPC vzťahujú rovnaké ustanovenia ako pri vnútroštátnom procese sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti.

Samotný odsek 10 ako aj odseky 11 a 12 však upravujú odchýlky od tohto postupu, navrhuje sa preto legislatívno-technické spresnenie textu ustanovenia.

K bodu 75 (§ 44 ods. 11)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 76 [§ 45 ods. 1 písm. e)]

Zariadenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately - centrum môže byť podľa § 45 ods. 1 zriadené na plnenie rôznych účelov, o.i. aj na účely vykonávania resocializačného programu na podporu sociálneho začlenenia dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby závislých od alkoholu, drog, patologického hráčstva.

Vzhľadom na požiadavky praxe sa navrhuje rozšíriť účel samotného resocializačného programu aj o závislosti na iných činnostiach ako patologické hráčstvo. Osobitne vážnym problémom je závislosť na internete a sociálnych médiách a obzvlášť zraniteľnou skupinou sú deti a mladí ľudia. Nadmerný čas strávený v online priestore má vplyv na psychický (úzkosť a depresívne prejavy, problémy s pozornosťou ...) aj fyzický stav (poruchy spánku, obezita ...), na sociálne vzťahy a výkon (sociálna izolácia, zhoršenie prospechu, kyberšikana ...).

Je tiež potrebné uviesť, že návrh na rozšírenie zamerania resocializačného programu prichádza z prostredia centier s resocializačným programom, na ktoré sa zo žiadosťou o pomoc obracajú odborníci ako aj rodičia, či iní príbuzní.

K bodu 77 [§ 45 ods. 2 písm. b)]

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s doplnením § 89.

K bodu 78 (§ 45 ods. 9)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s návrhom na vypustenie odseku 3 v § 49.

K bodu 79 [§ 46 ods. 1 písm. a)]

Ustanovenie § 46 ods. 1 upravuje pre koho a na základe akej skutočnosti sú vykonávané v centre opatrenia pobytovou formou.

Existuje ešte jedna situácia, kedy je dnes možné prijať dieťa do centra a ktorá nie je upravená v predmetnom ustanovení. Ak sa ocitne dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život alebo vývin vážne ohrozený alebo narušený, je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinný podľa § 27 bezodkladne podať súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, zabezpečiť uspokojenie základných životných potrieb dieťaťa a tiež zabezpečiť prijatie dieťaťa do zariadenia aj vtedy, ak nepodal súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a súd ho o to požiada.

Prijatie dieťaťa sa vykonáva na základe § 27 a 49 ods. 2, nakoľko sa však stále objavujú pochybnosti o takomto postupe, navrhuje sa aj spresnenie ustanovenia § 46 ods. 1 písm. a).

Navrhuje sa tiež, aby centrum mohlo bez rozhodnutia súdu o umiestnení dieťaťa do centra vykonávať opatrenia aj pre dieťa maloletej matky, ktorá je v centre umiestnená na základe rozhodnutia súdu, v prípade, ak má maloletá matka súdom priznané rodičovské práva vo vzťahu k osobnej starostlivosti (t. j. matka musí mať viac ako 16 rokov) a požiada o to zákonný zástupca – poručník jej maloletého dieťaťa. V centrách bolo k 31.12.2025 umiestnených 16 maloletých matiek s ich deťmi (18 detí) a s malými výnimkami ostávajú v centre až do dovŕšenia plnoletosti. V situácii, kedy má rodič, aj keď maloletý, priznané právo osobnej starostlivosti o dieťa súdom (t.j. súd na základe dokazovania uznal, že matka je schopná

zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa) je otázne, či musí byť formálne súdom v zariadení umiestnené aj dieťa maloletej matky.

Na živote matky a dieťaťa v zariadení sa súdnym rozhodnutím nič nezmení, vznikajú však problematické situácie práve v rozhodovaní v osobnej starostlivosti o dieťa - matka v podstate je aj nie je podľa rozhodnutí súdu schopná starať sa o svoje dieťa a táto paradoxná situácia bráni matke prevziať reálnu zodpovednosť za osobnú starostlivosť o dieťa, lebo v konečnom dôsledku je za dieťa zodpovedný niekto iný. Právne zložitá situácia vzniká aj po dovŕšení plnoletosti matky, kedy sa z nej stáva plnohodnotný zákonný zástupca dieťaťa, avšak nie je to opäť reálne možné do času, kým nie je ústavná starostlivosť jej dieťaťa súdom zrušená.

Návrh je predložený po zvážení všetkých okolností – vek 16 a viac rokov, preukázanie spôsobilosti osobne sa starať o dieťa v konaní na súde a priznané právo osobnej starostlivosti, existencia zákonného zástupcu dieťaťa matky, odborné zázemie centra, možnosť kedykoľvek v prípade potreby riešiť situáciu dieťaťa návrhom na umiestnenie v centre rozhodnutím súdu.

K bodu 80 [§ 46 ods. 1 písm. b)]

Podľa § 46 ods. 1 písm. b) sa opatrenia pobytovou formou vykonávajú pre plnoletú osobu, okrem iného aj pre mladého dospelého po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti. Keďže nie je nezvyčajné, že takýto mladí ľudia už plnia aj svoje rodičovské povinnosti, ale stále využívajú podporu centra v statuse mladého dospelého, navrhuje sa spresnenie ustanovenia tak, aby mohol byť mladý dospelý naďalej klientom centra, hoci už má svoje vlastné dieťa.

K bodu 81 (§ 46 ods. 7)

Legislatívno-technická úprava z dôvodu nadbytočnosti.

K bodom 82 a 83 (§ 46 ods. 8)

Podľa § 46 ods. 8 môže centrum vytvoriť podmienky na poskytovanie starostlivosti (bývanie a stavovanie) tehotnej žene, tejto žene po pôrode a jej dieťaťu najdlhšie do dvoch rokov jej dieťaťa. Navrhuje sa predĺženie možného pobytu ženy s dieťaťom až do troch rokov veku dieťaťa. Dôvodom na predĺženie pobytu je primárne zohľadnenie vývinových etáp dieťaťa. Odborníci z centier považujú za správne umožniť ukončenie vývinovej etapy batolaťa v prostredí centra (z pohľadu vývinu dieťaťa ide o náročné obdobie, o.i. aj z dôvodu, že je to obdobie prvého vzdoru).

Navrhuje sa tiež riešiť situáciu, kedy majú tehotné ženy, mamy viac detí (ide o mimoriadne zriedkavé situácie). Na jednej strane by využili podporu centra, na strane druhej nemôžu, lebo musia zabezpečiť starostlivosť aj o ostatné deti.

V súvislosti s týmto ustanovením je potrebné zdôrazniť, že nejde o typickú klientelu centier, centrum v tomto prípade ani nevykonáva opatrenia ustanovené zákonom a takáto pomoc je upravená v rovine „centrum môže“.

K bodu 84 (§ 46 ods. 10)

Ak dieťa opustí centrum bez súhlasu centra alebo sa do centra nevráti v určenom čase, je centrum povinné túto skutočnosť bezodkladne oznámiť útvaru polícii, orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, rodičovi dieťaťa, osobe, ktorá sa osobne stará

o dieťa, a súdu, na základe rozhodnutia ktorého je dieťa umiestené v centre (ak je dieťa žiadateľom o udelenie azylu aj Ministerstvu vnútra SR).

Povinnosť bezodkladne oznámiť tieto skutočnosti však spôsobuje v praxi problémy osobitne pri neskorých príchodoch z osobného voľna mimo centrum, prípadne pri nedodržaní času návratu z návštevy rodičov. Centrum musí vždy bezodkladne oznamovať všetkým uvedeným subjektom, napr. že sa dieťa (ešte) nevrátilo domov. Je to situácia, ktorú zažívajú aj rodičia doma a je na ich zvážení, či a kedy zapoja políciu. Navrhuje sa, aby v prípade, že sa dieťa do centra nevráti v určenom čase, rozhodoval o vhodnej lehote na oznámenie buď riaditeľ alebo ním poverený zamestnanec (napr. vychovávateľ v nočnej zmene).

K bodu 85 (poznámka pod čiarou k odkazu 41)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 86 (§ 48 ods. 1)

Centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou na základe odporúčania a dohody v skupinách zriadených v rodinnom dome, byte alebo v ďalšej budove centra o.i. s určeným počtom detí a plnoletých fyzických osôb v skupine.⁵ Centrum môže opatrenia pobytovou formou na základe odporúčania a dohody pre dieťa vykonávať aj v profesionálnej náhradnej rodine a samostatne usporiadanej skupine (t.j. v organizačných súčiastiach centra určených na výkon rozhodnutia súdu). Počet detí a plnoletých fyzických osôb v skupine možno v odôvodnených prípadoch so súhlasom Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny zvýšiť pri zachovaní celkovej kapacity centra. V akútnych situáciách, ktoré môžu nastať aj pri tzv. dobrovoľných pobytoch je takýto medzikrok nadbytočný. Spravidla ide o situácie, kedy je potrebné prijať väčšiu súrodeneckú skupinu, prípadne rodiča s deťmi a je vhodné ich spoločné umiestnenie. Navrhuje sa, aby na nevyhnutný čas pri dodržaní celkového počtu miest centra mohlo centrum navýšiť počet detí a ich rodičov, náhradných rodičov nad ustanovený počet miest v skupine aj bez predchádzajúceho súhlasu Ústredia (pri centrách ktorých zriaďovateľom je obec alebo vyšší územný celok ostáva zachovaný predchádzajúci súhlas centra alebo vyššieho územného celku).

Navrhuje sa tiež z dôvodu vyššej efektivity (neobsadené miesta), umožniť výkon opatrení pre dieťa s rodičom/inou plnoletou osobou pobytovou formou na základe dohody s rodičom/náhradným rodičom aj na samostatnej skupine pre mladých dospelých, ak to dovoľia priestorové podmienky. Počet mladých dospelých sa v čase mení a nie vždy bývajú kapacity skupín pre mladých dospelých vo všetkých centrách obsadené.

K bodu 87 (§ 48 ods. 3)

Od roku 2018 môže byť do centra prijaté na odporúčanie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na základe dohody s rodičom/náhradným rodičom samo dieťa alebo dieťa s rodičom resp. inom plnoletou osobou (náhradný rodič, súrodenec, starý rodič...).

⁵ Počet detí –10; počet detí, rodičov/iných blízkych plnoletých - najviac 15, z toho počet detí je najviac 10; počet detí a mladých dospelých/resocializačný program - najmenej 8 a najviac 12; počet plnoletých/resocializačný program - najmenej 10 a najviac 15.

Účelom takéhoto pobytu môže byť len nácvik rodičovských zručností a iných zručností, úprava a zachovanie vzťahov medzi dieťaťom a napr. rodičom alebo uľahčenie vykonávania opatrení pobytovou formou pre dieťa, t.j. účelom nie je napr. riešenie bývania rodiny. Nakoľko účelom takýchto tzv. dobrovoľných pobytov je výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, je dĺžka pobytu dieťaťa alebo dieťaťa a fyzických osôb zákonom limitovaná - pobyt dieťaťa alebo dieťaťa s plnoletou fyzickou osobou môže byť najviac 30 dní odo dňa ich prijatia. Po dohode s rodičom/inou osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, môže byť na odporúčanie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pobyt opakovane predĺžený, najviac na 90 po sebe nasledujúcich dní, pričom celková dĺžka pobytu dieťaťa a fyzických osôb v centre nesmie presiahnuť 6 mesiacov v priebehu 12 po sebe nasledujúcich mesiacoch. Pre výkon opatrení pobytovou formou pre samotné dieťa zákon takéto časové obmedzenie (6 mesiacov v priebehu 12 po sebe nasledujúcich mesiacov) neupravuje, ak je to potrebné a vzhľadom na situáciu dieťaťa možné, môžu byť pre dieťa v centre opatrenia vykonávané aj opakovane.

Na základe diskusie so zástupcami centier a orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa navrhujú dve zmeny ustanovenia. Ako už bolo uvedené, k predĺženiu pobytu dochádza po odporúčaní orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Odporúčanie je inštitút, ktorý má svoje formálne aj procesné náležitosti a praxou bolo vyhodnotené, že nie je potrebné, aby v prípade, ak ide o predĺženie pobytu - výkonu opatrení, muselo byť nanovo spracované nové odporúčanie so všetkými náležitosťami tak, ako sú stanovené v zákone a vo vyhláske. Na obsah výkonu to nemá vplyv a zjednoduší to postupy.

Druhou navrhovanou zmenou je predĺženie samotnej dĺžky výkonu opatrení pobytovou formou v závislosti od toho, či sú vykonávané pre samotné dieťať alebo pre dieťa s plnoletou fyzickou osobou.

Navrhuje sa, aby sa základná dĺžka výkonu opatrení pre dieťa predĺžila z 30 dní na 60 dní s možnosťou predĺženia na 90 dní. Samozrejme ide o maximálne doby, doby pobytu sa odvíjajú od samotného účelu pobytu a náročnosti výkonu opatrení. Podľa zástupcov zariadení je dvoj a v niektorých prípadoch trojmesačná doba pobytu postačujúca pre výkon ucelených programov aj pri náročnejších prípadoch (napr. programy/výkonu odborných činností pri náhlej zmene v prežívaní a/alebo správaní dieťaťa v užšom alebo širšom sociálnom prostredí, výchovných problémoch dieťaťa, traumatizujúcich udalostiach v rodine a pod.).

V prípade výkonu opatrení pre dieťa s rodičom sa navrhuje výraznejšie navýšenie základnej možnej doby pobytu z 30 dní na 120 dní s možnosťou predĺženia až na 8 mesiacov v priebehu 12 po sebe nasledujúcich mesiacoch. Opäť ide o maximálne dĺžky doby pobytu v závislosti od dôvodu výkonu a náročnosti opatrení. Podľa zástupcov centier si v niektorých prípadoch vyžaduje čas nielen výkon odborných činností (napr. nácvik rodičovských zručností), ale tiež je potrebné isté obdobie na zvnútornenie získaných spôsobilostí a stabilizáciu dosiahnutých výsledkov. V tomto prípade sa navrhuje zachovanie určenia maximálnej doby pobytu v centre tak, aby sumárne neprekročil pobyt dieťaťa s rodičom/inou plnoletou osobou v centre 8 mesiacov počas 12 po sebe nasledujúcich mesiacov.

K bodu 88 (§48 ods. 5)

Ak rodič dieťaťa/náhradný rodič/iná plnoletá fyzická osoba nespolupracujú s centrom, môže centrum po predchádzajúcom súhlase orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately skončiť vykonávanie opatrení (pobytovou aj ambulantnou/terénnou formou).

Ak je dôvodom ukončenia výkonu opatrení nespolupráca, je kontraproduktívne vyžadovať k takémuto ukončeniu predchádzajúci súhlas orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Navrhuje sa, aby centrum oznamovalo skončenie vykonávania opatrení do 3 pracovných dní odo dňa skončenia vykonávania opatrení, pričom by toto oznámenie obsahovalo aj odôvodnenie ukončenia vykonávania opatrení, potrebné nielen ako poistka proti neodôvodnenému ukončeniu výkonu opatrení zo strany centra, ale najmä pre nastavenie ďalšieho výkonu opatrení pre dieťa a jeho rodinu.

K bodu 89 (§ 49 ods. 2)

V naliehavých prípadoch, najmä ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je život alebo zdravie dieťaťa vážne ohrozené, možno prijať dieťa do centra aj bez dokladov, t. j. aj bez súdneho rozhodnutia, pričom tieto doklady je orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinný poskytnúť centru bezodkladne po prijatí dieťaťa do centra.

Vo výnimočných situáciách sa stane, že súd neodkladným opatrením dieťa umiestni do iného centra ako do toho, ktoré poskytlo dieťaťu bezprostrednú pomoc. Dôvody sú rôzne – kapacitné resp. iné centrum je vhodnejšie vzhľadom na potreby dieťaťa (zdravotný stav, potreba špecializovanej pomoci). Uvedenú skutočnosť, je potrebné zohľadniť aj v znení ustanovenia.

K bodu 90 (§ 49 ods. 3)

Vzhľadom na návrh na komplexnú úpravu rodinnej/prípadovej konferencie v § 11a sa navrhuje vypustenie § 48 ods. 3 pre nadbytočnosť.

K bodu 91 (§ 49 ods. 7)

Legislatívno-technická úprava.

K bodom 92 a 93 (§ 49 ods. 8)

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „úrad pre dohľad“) pracuje v procese spracovania prihlášok na verejné zdravotné poistenie s veľkým objemom dát a celý tento proces a naň nadväzujúca výmena údajov je plne elektronizovaná. Úrad pre dohľad musí v prípade všetkých prihlášok na verejné zdravotné poistenie podaných vo vzťahu k deťom vykonať kontrolu, či sa vo vzťahu k tomu-ktorému dieťaťu podľa oznámenia niektorého z centier, nevykonáva pobytové opatrenie súdu. Na úrade pre dohľad bol zriadený pre jednotlivé centrá prístup do zabezpečeného elektronického úložiska úradu pre dohľad, prostredníctvom ktorého môžu centrá úradu pre dohľad údaje ustanovené v ustanovení § 49 ods. 9 zákona č. 305/2005 Z. z. zasielať elektronicky. Uvedený spôsob zasielania predmetných údajov aj centrá uľahčuje plnenie povinností podľa § 49 ods. 9 zákona nakoľko prostredníctvom tohto prístupu môžu centrá na dennej báze (bez potreby spracovávaní listinných, prípadne e-mailových oznámení) zasielať úradu pre dohľad predmetné údaje on-line, jednoduchým vyplnením vopred preddefinovaných údajov. Navrhuje sa explicitne upraviť, že predmetné údaje budú zo strany centier úradu pre dohľad zasielané výlučne elektronicky a to nasledujúci pracovný deň po prijatí dieťaťa do centra, resp. po jeho odchode z centra.

V súvislosti s ostatnou novelou zákona č. 580/2004 Z. z., sa tiež navrhuje upraviť znenie poznámky pod čiarou k odkazu 41a, nakoľko povinnosť úradu pre dohľad, na ktorú predmetná poznámka pod čiarou k odkazu 41a odkazuje, je s účinnosťou od 01.01.2026 presunutá

z ustanovenia § 6 ods. 8 písm. c) zákona č. 580/2004 Z. z. do ustanovenia § 6 ods. 8 písm. d) zákona č. 580/2004 Z. z.

K bodu 94 (§ 50 ods. 1)

V súvislosti s vypustením povinnosti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (38. bod) predložiť pri nástupe maloletého bez sprievodu doklad o lekárskej prehliadke, je potrebné upraviť, že lekársku prehliadku zabezpečí centrum.

K bodom 95 a 96 (§ 50 ods. 4 a § 50 ods. 6)

Legislatívno-technická úprava a zmena terminológie v súvislosti s novoprijatým zákonom o medzinárodnej ochrane.

K bodom 97 a 98 [§51 ods. 1 písm. a) a písm. b)]

Navrhuje sa v celom znení zákona opraviť nevhodne používanú terminológiu v súvislosti s kapacitami centier, kedy je v rôznych súvislostiach používané namiesto slov „miesta pre deti“ (mladých dospelých...) požívaný pojem „dieťa“ (počet detí nie počet miest pre deti), čo spôsobuje v praxi výkladové problémy s určením, či ide o miesta alebo o reálne obsadené miesta deťmi alebo mladými dospelými.

K bodu 99 (§ 51 ods. 2)

Centrum môže prekročiť ustanovený počet detí/mladých dospelých v profesionálnej náhradnej rodine alebo v samostatne usporiadanej skupine alebo špecializovanej samostatnej skupine (nie však nad celkovú kapacitu centra) so súhlasom Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie“).

V súvislosti so zavedením prestávky na obnovu kondície v zákone o profesionálnych náhradných rodičoch sú vytvorené podmienky na zabezpečenie starostlivosti v inej profesionálnej náhradnej rodine alebo samostatne usporiadanej skupine. Keďže tieto organizačné súčasti centra majú určený štandard počtu detí, ktorý je možné výnimočne prekročiť pri dodržaní celkovej kapacity centra a so súhlasom Ústredia, bola zákonom zavedená výnimka pre krátkodobé zabezpečenie starostlivosti o dieťa v prípade, ak jeho profesionálny náhradný rodič čerpá prestávku na obnovu kondície. Centrum môže výlučne na tento účel prekročiť ustanovený počet detí/mladých dospelých v profesionálnej náhradnej rodine alebo v samostatne usporiadanej skupine alebo špecializovanej samostatnej skupine (nie však nad celkovú kapacitu centra) bez súhlasu Ústredia.

Na základe diskusie so zástupcami centier a Ústredia sa navrhuje, aby bez predchádzajúceho súhlasu Ústredia bolo pri zachovaní celkovej kapacity centra možné prekročiť aj určený počet miest v samostatne usporiadanej skupine na nevyhnutný čas v odôvodnených prípadoch (napr. v samostatnej skupine sa už poskytuje starostlivosť súrodencovi prijímaného dieťaťa) a v profesionálnej náhradnej rodine alebo v samostatne usporiadanej skupine aj v situácii dovolenky profesionálneho náhradného rodiča a prekážky v práci podľa Zákonníka práce (napr. počas práceneschopnosti profesionálneho náhradného rodiča) a dočasného prerušenia výkonu práce profesionálneho náhradného rodiča. Ide o objektívne preukázateľné situácie, a preto nie je potrebné vyžadovať prechádzajúci súhlas Ústredia. K situáciám, kedy nebude potrebný predchádzajúci súhlas Ústredia sa navrhuje

doplniť aj dočasné navýšenie počtu detí z dôvodu návštevy súrodenca z iného zariadenia na výkon rozhodnutia súdu.

Navrhuje sa riešiť aj situáciu, kedy centrum v naliehavých prípadoch (ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je život alebo zdravie dieťaťa vážne ohrozené) prijme dieťa a poskytne mu potrebnú pomoc (§27). Navrhuje sa, aby centrum mohlo prijať takéto dieťa so súhlasom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nad celkový počet miest centra, najviac však na 48 hodín - súd v takýchto prípadoch rozhoduje do 24 hodín a dotedy musí byť vyriešené aj ktoré centrum prijme dieťa na základe rozhodnutia súdu.

K bodu 100 [v 51 ods. 4 písm. a)]

Podľa § 51 ods. 4 písm. a) má vykonávanie pobytového opatrenia súdu v profesionálnej náhradnej rodine prednosť pred jeho vykonávaním v samostatne usporiadanej skupine. Ďalším pravidlom je, že dieťa do šiestich rokov veku musí byť najneskôr do štyroch týždňov od prijatia do centra zaradené do profesionálnej náhradnej rodiny (zákon upravuje podmienky, za akých je možné toto pravidlo neuplatniť). Navrhuje sa pravidlo prednosti vykonávania pobytového opatrenia súdu v profesionálnej náhradnej rodine doplniť o zdôraznenie, že platí aj v prípade maloletých rodičov.

K bodu 101

Nový § 51a

Na základe diskusie so zástupcami centier a diskusie s mladými dospelými sa navrhuje na podporu zlepšenia procesu osamostatnenia sa zaviesť možnosť pre samostatné podporované bývanie pre dieťa staršie ako 16 rokov veku (prebieha intenzívna príprava na osamostatnenie sa) s využitím podmienok samostatných skupín pre mladých dospelých.

Slovensko nemá utvorený systém tzv. tréningových bytov pre mladých ešte nepľnoletých ľudí, ktorí sa pripravujú na ukončenie inštitucionálnej starostlivosti. Existuje samozrejme možnosť zotrvania v centre do 25 rokov veku, ktorú však mnohé deti nevyužijú a aj napriek snahe centier pripraviť dieťa na samostatný život, riziko nezvládnutia tejto novej zásadnej životnej etapy je vysoké.

Navrhuje sa, aby tzv. prechodný režim k samostatnosti bolo možné reálne zahájiť už pred dovŕšením plnoletosti (vek blízky veku plnoletosti, t.j. od 16 rokov veku) a vytvoriť tak ešte pod reálnym dohľadom centra simulované podmienky samostatného bývania mladého nepľnoletého človeka. V podmienkach centier nepôjde a ani nemôže ísť koncept Housing First for Youth (v zásade bývanie bez podmienok a bez časového limitu s podporou), ale skôr o tradičný prístup k procesu osamostatňovania sa a prechodu od života v inštitúcii do samostatného života. Samozrejme toto riešenie nie je vhodné pre všetkých mladých ľudí a zásadným je, že s takýmto riešením musí mladý človek súhlasiť a jeho samostatné fungovanie bude priebežne sledované a pravidelne hodnotené. Nepôjde tiež o povinnosť na strane centra – centrum, hoci bude mať vhodného mladého človeka pre takýto program, nemusí mať kapacitné možnosti na samostatnej skupine pre mladých dospelých a aj obsadenie takejto skupiny mladými dospelými nemusí byť vyhodnotené ako vhodné.

Na povinnostiach centra sa vo vzťahu k dieťaťu nič nemení, dieťaťu bude poskytovaná starostlivosť za rovnakých podmienok ako mladému nezaopatrenému dospelému s výnimkou súhlasu s opustením centra – bude potrebné dohodnúť vychádzky, opustenie centra

a pod. Na jednej strane sa k pobytu na samostatnej skupine pre mladých dospelých viaže aj jeho rozhodovanie o trávení voľného času, na strane druhej nie je možné, aby centrum nevedelo, že dieťa opustilo centrum napr. cez víkend a kedy sa plánuje vrátiť. Nie je to o neprimeranej kontrole, ale o ochrane dieťaťa (aj keď 16-ročného, ale stále dieťaťa). Centrum tiež bude musieť sledovať a najmenej jedenkrát za mesiac vyhodnocovať ako sa dieťaťu v skupine pre mladých dospelých darí. Úpravu je potrebné vykonať aj v súvislosti s plánovaním odbornej činnosti, osobitne plánu výchovnej práce (súčasť individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa), ktorý na samostatne usporiadaných skupinách spracovávajú a realizujú vychovávatelia. Za výchovnú prácu s dieťaťom bude zodpovedať odborný tím centra. Výkon sociálnej práce a psychologických činností ostáva v nezmenenej podobe (odborný tím).

Zároveň je potrebné upraviť aj organizačné záležitosti, lebo dieťa obsadí miesto na skupine mladých dospelých. Navrhuje sa, aby počas adaptácie dieťaťa (po diskusii bola dohodnutá lehota 60 dní) na nové pravidlá, nebolo obsadené jeho pôvodné miesto v samostatnej skupine pre prípad, že by sa dieťa muselo do tejto skupiny vrátiť (buď z vlastného rozhodnutia alebo na základe zhodnotenia odborného tímu zariadenia).

nový § 51b

Novela zákona č. 305/2005 Z. z., účinná od 1. januára 2026 priniesla o.i. zmenu prístupu v umiestňovaní detí do profesionálnych náhradných rodín (zrušenie výnimky z povinnosti umiestniť všetky deti do 6 rokov veku do mesiaca po umiestnení v centre do profesionálnej náhradnej rodiny z dôvodu lekárom posúdenej potreby osobitnej starostlivosti v špecializovanej samostatnej skupine, zavedenie povinnosti umiestňovať malé deti do 1 roku veku vrátane detí so zdravotným znevýhodnením po prepustení z nemocnice do profesionálnej náhradnej rodiny, ak bol profesionálny náhradný rodič v nemocnici poučený o starostlivosti o dieťa, úprava mechanizmu pre prípad, že nebude možné dieťaťu zabezpečiť potrebné ošetrovateľské výkony v prostredí profesionálnej náhradnej rodiny...).

V tejto súvislosti bola upravená aj štruktúra druhov špecializovaných samostatných skupín - špecializovanú samostatnú skupinu pre deti s duševnou poruchou (aj v kombinácii s rôznymi postihnutiami) a špecializovanú samostatnú skupinu pre deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť výlučne pobytovou formou nahradili špecializovaná samostatná skupina pre deti, ktoré spĺňajú indikačné kritériá na poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti a špecializovaná samostatná skupina pre deti, ktoré sú podľa lekárskeho posudku osobou s ťažkým zdravotným postihnutím alebo pre deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť podľa vyjadrenia lekára podľa zákona č. 447/2008 Z. z., t.j. pre deti, ktoré nevyžadujú poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti, ale ich zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť.

Pravidlá umiestňovania detí, ktoré vyžadujú ošetrovateľskú starostlivosť v organizačných zložkách centra sú jasne dané (vrátane postupu prehodnocovania správnosti zaradenia, či skôr využitia možností pre zabezpečenie starostlivosti o dieťa v profesionálnej náhradnej rodine). Stále však pretrvávajú pochybnosti o nevyhnutnosti a o správnom zaradení dieťaťa, ktoré je síce dieťaťom s ťažkým zdravotným postihnutím alebo dieťaťom s verifikovanou potrebou osobitnej starostlivosti do špecializovanej samostatnej skupiny pre deti, avšak ich zdravotný stav nevyžaduje ošetrovateľskú starostlivosť. Ani rozhodnutie, že

dieťa je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím neznamená, že nemôže vyrastať napr. v profesionálnej náhradnej rodine.

Na minimalizovanie rizika nesprávneho rozhodnutia centra sa po diskusii so zástupcami centier a Ústredím navrhuje, aby sa na individuálnej báze posúdilo každé jedno dieťa, ktoré má byť zaradené do špecializovanej skupiny pre deti, ktoré sú podľa lekárskeho posudku osobou s ťažkým zdravotným postihnutím, po novom pre deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť, a overila sa nevyhnutnosť a správne zaradenie dieťaťa do tejto skupiny (zákon používa pojem ustanovenej špecializovanej samostatnej skupiny, nakoľko druhy samostatne usporiadaných skupín vrátane špecializovaných samostatných skupín ustanovuje vyhláška č. 103/2018 Z. z., § 20).

Na tento účel sa navrhuje zriadenie komisie (v zásade konzília) na overenie nevyhnutnosti a správneho zaradenia dieťaťa do uvedenej špecializovanej samostatnej skupiny. Komisia by sa vyjadrovala k správne zaradeniu dieťaťa na základe návrhu centra, pričom jej vyjadrenie by bolo pre centrum záväzné (v prípade negatívneho vyjadrenia má centrum stále možnosť podať nový návrh).

Ustanovenie, zloženie (zastúpenie v komisii by malo Ústredie, centrá aj odborníci z praxe mimo centier), výšku (možnej) odmeny (výlučne pre externých členov) a podrobnosti k činnosti komisie, vrátane náležitosti vyjadrenia o.i. i s možnou lehotou na prehodnotenie zaradenia dieťaťa do špecializovanej samostatnej skupiny, ustanoví vykonávací predpis.

Aby nebolo dieťa vystavované riziku, že mu nebude poskytnutá po jeho umiestnení správna starostlivosť, t. j. aby centrum nemuselo čakať s jeho umiestnením v špecializovanej samostatnej skupine do vyjadrenia komisie, bude môcť byť dieťa zaradené do takejto skupiny do vyjadrenia komisie. Rovnaký postup by sa uplatnil aj v prípade opakovaného prehodnotenia.

K bodu 102 [§ 53 ods. 2 písm. a)]

Legislatívno technická úprava.

K bodu 103 (§ 53 ods. 4)

Ak centrum plánuje, že umožní víkend, prázdniny v domácnosti rodiča, starého rodiča, súrodenca inej blízkej osoby, oznamuje orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately čas, miesto a dĺžku pobytu najmenej tri pracovné dni pred odchodom dieťaťa z centra. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak je to potrebné upozorní/zaktualizuje centru informácie o rodinnom prostredí (v zásade, ak má informácie o možných rizikách takéhoto pobytu informuje o tom centrum).

Takýto postup je vo všeobecnosti správny, avšak v prípade pravidelných kontaktov a návštev detí u rodičov, navyše plánovaných v pláne sociálnej práce s dieťaťom, nadbytočná administrácia zbytočne zaťažuje centrum.

K bodu 106 (§ 53 ods. 6)

V praxi sa vyskytujú situácie, kedy sú súrodenci umiestnení v rôznych zariadeniach (zložitý zdravotný stav, potreba reedukácie, resocializácie). Je povinnosťou všetkých zúčastnených usilovať sa o budovanie resp. udržiavanie súrodeneckých vzťahov, preto sa navrhuje zaviesť pravidlá pre stretávanie sa súrodencov aj formou krátkodobých pobytov v centrách (vrátane prípadov, že je súrodenec dieťa umiestneného v centre, umiestnený

v diagnostickom/reedukačnom centre). Navrhuje sa stanoviť dĺžku návštevného pobytu najviac na 7 dní (z pohľadu zodpovednosti nemôže centrum prebrať dlhodobejšie zodpovednosť za starostlivosť o dieťa umiestnené v inom centre), upraviť podmienky zabezpečenia tejto starostlivosti - centrum, v ktorom prebieha návštevný pobyt, znáša výdavky spojené s bývaním a stravovaním súrodenca výdavky na voľnočasové aktivity a na akútnu zdravotnú starostlivosť. Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu dohodnú aj ďalšie okolnosti pobytu, okrem iného poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti a výkon odborných činností pre dieťa počas jeho návštevného pobytu (ak je to potrebné).

K bodu 105 (§ 54 ods. 5)

V § 54 ods. 2 sú ustanovené dôvody ukončenia vykonávania pobytového opatrenia súdu v centre. Medzi dôvody ukončenia vykonávania pobytového opatrenia súdu v centre nepatrí situácia, kedy je dieťa zverené do starostlivosti rodiča resp. budúceho náhradného rodiča neodkladným opatrením a nie je rozhodnuté vo veci samej (napr. o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti), a teda ani vo veci zrušenia pobytového opatrenia súdu, konkrétne ústavnej starostlivosti. Konanie súdu vo veci samej môže trvať aj niekoľko mesiacov a miesto v centre, ktoré bolo obsadené takýmto dieťaťom, sa stále započítava do celkového počtu obsadených miest po celý čas konania vo veci samej, čo nemožno považovať za efektívne, o to viac, že na takéto miesto by mohlo byť prijaté aj dieťa na základe dohody s rodičom/náhradným rodičom. Navrhuje sa, aby takéto miesto nemohlo byť obsadené iným dieťaťom 30 dní odo dňa odovzdania dieťaťa rodičovi alebo inej plnoletej fyzickej osobe, čím sa utvorí dostatočný priestor na adaptáciu dieťa v (staro)novom prostredí, ako aj na odsledovanie toho, ako osoby, ktorým bolo dieťa zverené do starostlivosti zvládnu starostlivosť o dieťa. Pre úplnosť je treba spresniť, že centrum v čase, kedy nie je dieťa v centre z uvedených dôvodov, nerealizuje individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa (neplánuje a nevyhodnocuje).

K bodu 106 (§ 55 ods. 2)

Ak sa vykonávanie pobytového opatrenia súdu v centre skončí nadobudnutím plnoletosti dieťaťa, centrum poskytuje takémuto, už plnoletému dieťaťu (za zákonom stanovených podmienok) starostlivosť do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 rokov veku (v prípade štúdia dennou formou do 27 rokov veku, ale už nie v statuse mladého dospelého) na základe písomne dohodnutých podmienok s mladým dospelým. Je potrebné vyriešiť, aj keď sporadicky, ale predsa len objavujúcu sa prax, kedy centrum takúto dohodu uzatvára s mladým dospelým na neprimerane krátku dobu. Neexistuje dôvod, pre ktorý by mala byť dohoda uzatváraná na dobu určitú, pokiaľ to nenavrhnú sám mladý dospelý. Všetky dôvody, ktoré vedú centrá k takémuto opatreniu je potrebné riešiť v záväzkoch strán dohody a dôvodmi odstúpenia od dohody zo strany centra.

V záujme spresnenia podmienok zotrvania mladého dospelého sa navrhuje taxatívne upraviť dôvody odstúpenia od dohody zo strany centra. Dôvody odstúpenia od dohody boli koncipované najmä s ohľadom na fakt, že centrá sú primárne určené na výkon opatrení pre deti a žiadne správanie resp. čo i len riziko správania zo strany síce mladých, ale už plnoletých osôb s plnou právnou spôsobilosťou, nemôže ohrozovať bezpečnosť detí a v neposlednom rade ani ich vrstovníkov, či zamestnancov centier.

Osobitne tiež treba zdôrazniť, že nejde automaticky o dohodu, ktorá musí trvať do 25 rokov. Podľa účinného zákona, ako aj podľa navrhovanej novely je starostlivosť mladému dospelému poskytovaná do jeho osamostatnenia sa, najdlhšie do 25 roku veku. Osamostatnenie sa je schopnosť samostatne sa živiť a je na centre a mladom dospelom, aby si v pláne prípravy na osamostatnenie sa (ustanovené vyhláškou) určili úlohy na dosiahnutie tohto cieľa, termíny a spôsob vyhodnotenia ich plnenia a najmä ich splnenia, t.j. splnenia podmienky schopnosti samostatne sa živiť.

K bodu 107 (§ 55 ods. 6)

Ak bolo dieťa prijaté do centra na základe rozhodnutia súdu o výchovnom opatrení alebo neodkladnom opatrení, rozhodnutie súdu skončilo dovŕšením plnoletosti a do jeho plnoletosti nebol podaný návrh na nariadenie ústavnej starostlivosti, môže ostať v statuse mladého dospelého najdlhšie do skončenia príslušného školského roka. Ide o situáciu, kedy si podanie návrhu spravidla už neželá dieťa, lebo nemá v úmysle zotrvať v centre v statuse mladého dospelého. Prax však ukazuje, že nie je vždy možné ani vhodné ukončiť pobyt dieťaťa posledným dňom školského roka a je potrebné predĺžiť túto dobu o 60 dní.

K bodu 108 (§ 55 nový ods. 8)

Podľa aktuálnej právnej úpravy dohodne centrum s mladým dospelým písomne podmienky zotrvania mladého dospelého v centre a ak sa centrum z dôvodov na strane centra s mladým dospelým nedohodne na podmienkach jeho zotrvania, do siedmich dní mu písomne oznámi dôvody neuzatvorenia dohody. V záujme minimalizovania rizika nedôvodného postupu centra sa navrhuje, aby mohol mladý dospelý požiadať Ústredie o preskúmanie dôvodov centra, pričom výsledok takéhoto preskúmania by bolo pre centrum záväzný.

K bodu 109

K novému § 55a

Snahou centier je pripraviť deti a mladých dospelých na samostatný život mimo centra, praktické skúsenosti ukazujú, že samotné poskytnutie bývania, stravy, podmienok pre vzdelávanie, či rozmanitých podporných aktivít stále nepostačuje na prípravu na samostatný život. Z diskusií s mladými dospelými vyplynulo, že by privítali možnosť sami disponovať s určitou sumou finančných prostriedkov a doslova by si vyskúšali a naučili by sa hospodáriť s finančnými prostriedkami. Ďalším dôvodom návrhu je potreba upraviť rôznorodú prax v prístupe k starostlivosti o mladých dospelých.

Pri formovaní návrhu boli zvažované rôzne možnosti, osobitne potreba stále rozlišovať medzi zaopatrenými a nezaopatrenými mladými dospelými (zaopatrenosť sa posudzuje podľa zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa). Tiež je potrebné zohľadniť, že niektorí mladí dospelí stále nežijú v samostatných skupinách pre mladých dospelých a že niektorí zaopatrení mladí dospelí, nie sú schopní z dôvodu svojho zdravotného postihnutia alebo zdravotného stavu samostatného života bez pomoci a podpory. V návrhu je zohľadnená aj možnosť umiestniť (za zákonom stanovených podmienok – nový § 51a) dieťa staršie ako 16 rokov veku na samostatnej skupine pre mladých dospelých.

Aj po diskusií s mladými dospelými sa navrhuje zaviesť paušálny príspevok, ktorý bude poskytovaný nezaopatreným mladým dospelým s ustanovením konkrétnej výšky vo

vykonávacom predpise (násobok sumy životného minima na nezaopatrené dieťa) na stravu, osobné vybavenie (oblečenie, obuv, hygiena...) a bežné výdavky mladého dospelého (cestovné, vrecové...). Samozrejme naďalej bude poskytované bývanie, hrazené výdavky na zdravotnú starostlivosť, internáty a poplatky (zápisné, školné) spojené so štúdiom a tiež na organizovanú športovú činnosť v prípade detí nad 16 rokov veku, ktoré sa budú pripravovať na osamostatnenie sa v samostatnej skupine pre mladých dospelých.

Pri mladých dospelých v ostatných organizačných súčiastiach centier (napr. z dôvodu zabezpečenia stravovania) a mladých dospelých, ktorí sú síce zaopatrení, ale nie sú schopní o seba sa starať, by sa návrhom nič nezmenilo a centrum by hradilo naďalej výdavky na bývanie stravu, osobné vybavenie zdravotnú starostlivosť, výdavky spojeného štúdiom (okrem poplatkov aj cestovné, učebnice ...) atď. Osobitne v prípade mladých dospelých so zdravotným postihnutím, ktorí sa nemôžu osamostatniť vzhľadom na svoj zdravotný stav je zásadné utvoriť podmienky pre pokračovanie v poskytovaní starostlivosti v centre tak, aby sa rovnako ako u ostatných mladých dospelých mohlo pokračovať na ich osamostatňovaní sa. V prípade týchto mladých dospelých je častokrát spôsob osamostatnenia sa plánovaný postupným prechodom do ďalších foriem starostlivosti zohľadňujúcich individuálne potreby mladého dospelého. Je tiež potrebné zdôrazniť, že podľa § 7 písm. e) zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách je povinnosťou poskytovateľa sociálnej služby spolupracovať pred začatím poskytovania pobytovej formy sociálnej služby v zariadení s centrom a mladým dospelým so zdravotným postihnutím, na účel uľahčenia jej prechodu z centra do zariadenia.

Zaopatreným mladým dospelým by sa naďalej poskytovalo bezplatne bývanie, a fakultatívne, na požiadanie mladého dospelého, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi, by sa prispievalo aj na stravu a na doplatky za zdravotnú starostlivosť a lieky (výška príspevku na stavu a výška doplatku, nad ktorú bude možné prispieť na zdravotnú starostlivosť a lieky budú riešené vo vyhláske).

K novému § 55b

Z dôvodu problematickej dostupnosti bývania, ako aj zariadení typu domov na pol ceste sa navrhuje, aby v prípade, ak centrum disponuje voľnými kapacitami, resp. má ich na tento účel utvorené mohlo prijať v statuse mladého dospelého aj mladých dospelých po ukončení akejkoľvek formy náhradnej starostlivosti - náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, osobná starostlivosť poručníka, starostlivosť fyzickej osoby, ktorej bolo dieťa zverené neodkladným opatrením a bol podaný návrh na pestúnsku starostlivosť alebo náhradnú osobnú starostlivosť a tiež po ukončení pobytu v reedukačnom a diagnostickom centre plnoletosťou (v prípade výchovných opatrení a neodkladných opatrení rovnako ako pri deťoch umiestnených v centre, ak bol podaný návrh na ústavnú starostlivosť) a samozrejme aj v prípade ukončenej starostlivosti v inom centre.

Centrum má možnosť týmto mladým dospelým pomôcť poskytovaním sociálneho poradenstva ambulantnou formou (na základe odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) avšak spravidla riešenie problémov vyžaduje aj intenzívnejšiu odbornú pomoc pobytovou formou.

Je však potrebné zdôrazniť, že zo strany centra ide vzhľadom na kapacitné možnosti, o možnosť nie povinnosť.

K bodom 110 a 111 (56 ods. 2 písm. b) a § 56 ods. 3)

Legislatívno-technická úprava.

K bodom 112 až 118 (§ 57) všeobecne

Zásadná zmena v podmienkach vykonávania resocializačných programov bola vykonaná v roku 2017. Vtedajšie resocializačné strediská (v tom čase zriaďovateľská pôsobnosť vyšších územných celkov) boli transformované na centrá pre deti a rodiny s resocializačným programom a bola zásadne zmenená právna úprava vykonávania resocializačných programov osobitne pre deti.

Právna úprava je priebežne prehodnocovaná so zástupcami centier s resocializačným programom a na základe návrhov z praxe sa navrhuje aj čiastočná úprava niektorých parametrov resocializačného programu.

K bodu 112 [§ 57 ods. 1 písm. b)]

Od roku 2018 sú deti do centra s resocializačným programom prijímané (na základe rozhodnutia súdu alebo na základe dohody) po absolvovaní najmenej štvortýždňovej ústavnej zdravotnej starostlivosti v špecializačnom odbore detská psychiatria a odporúčanie lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore detská psychiatria. Splnenie týchto podmienok je osvedčené pri nástupe na resocializačný program. Dôvodom takejto úpravy je predchádzanie prijímaniu detí, ktoré nie sú po zdravotnej stránke na resocializáciu pripravené, resp. prijímaniu detí, u ktorých nebola preukázateľne potvrdená ani samotná diagnóza závislosti.

Viac než osemročná praktická implementácia tejto právnej úpravy poukazuje na nereálnosť tohto ustanovenia, centrá s resocializačným programom dlhodobo poukazujú na fakt, že vzhľadom na kapacity poskytovateľov zdravotnej starostlivosti je splnenie podmienky predchádzajúcej minimálnej 4-týždňovej liečby nereálne a vo výsledku sa na resocializačný program nedostávajú deti, ktoré ho potrebujú. Ako dokazujú výsledky inšpekcie v sociálnych veciach, dokonca nie je nezvyčajné, že resocializačné strediská s vedomím, že porušia zákon príjmu dieťa, ktoré síce má odporúčanie lekára na resocializačný program, avšak nezabsolvovalo 4-týždňovú liečbu, a to s odôvodnením, že záujem dieťaťa je aj v takomto prípade na prvom mieste. Rovnaký názor ako majú centrá s resocializačným programom pre deti, prezentoval aj komisár pre deti vo svojej verejnej výzve zo dňa 4. júla 2025 na urýchlene vytváranie odborných kapacít pre liečbu a doliečovanie detí a adolescentov so závislosťou. Okrem apelu na ponechanie rozhodnutí o liečbe na lekárov a na umožnenie flexibilnejšieho a individuálnejšieho prístupu k liečbe závislostí u adolescentov v súlade s najlepším záujmom dieťaťa, vyslovene žiada prehodnotiť legislatívne obmedzenia vstupu do centra pre deti a rodiny s resocializačným programom, ktoré považuje za prakticky nesplniteľné.

Aj keď bolo takéto opatrenie v roku 2017 namieste, aktuálne je neefektívne. Navrhuje sa preto, pri zachovaní ostatných parametrov výkonu resocializačného programu (odporúčanie lekára - pedopsychiatra na resocializačný program, povinnosť zabezpečiť nadväznosť poskytovania ambulantnej zdravotnej starostlivosti poskytovanej pedopsychiatrom, ako aj jednoznačný personálny a profesijný štandard, úprava priestorových podmienok) a externej kontrole výkonu formou inšpekcie v sociálnych veciach jeho úpravu tak, aby prijatie bolo podmienené predchádzajúcim poskytnutím zdravotnej starostlivosti v špecializačnom odbore

detská psychiatria v ústavnom zdravotníckom zariadení bez uvedenia dĺžky liečby a odporúčaním pedopsychiatra.

K bodom 113 až 115 [§ 57 ods. 8, § 57 ods. 10 písm. a), § 57 ods. 10 písm. e)]

Legislatívno-technická úprava.

K bodom 116 a 117 [§ 57 ods. 12 písm. a) a b)]

Podľa právnej úpravy centrum s resocializačným programom pripraví individuálny resocializačný plán s dieťaťom a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a ak je to možné, aj s rodičom dieťaťa alebo náhradným rodičom, a preukázateľne oboznámi dieťa, rodiča/náhradného rodiča s individuálnym resocializačným plánom a spôsobom jeho vyhodnocovania (platí univerzálne aj pre výkon opatrení na základe rozhodnutia súdu aj na základe dohody).

V prípade výkonu resocializačného programu na základe dohody, centrum dohodne podmienky vykonávania individuálneho resocializačného plánu v dohode uzavretej s rodičom dieťaťa/náhradným rodičom a s plnoletou fyzickou osobou pred ich prijatím do centra. Takýto postup však nie je vždy možný. Naplánovať samotný prechod z nemocnice do centra a skoordinať všetkých zúčastnených je v niektorých prípadoch veľmi náročné (napr. ak sa jedná o nového klienta sociálneho kurátora pre plnoletých, v prípade dieťaťa je potrebné zabezpečiť rodičov aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí, ktorý musí spracovať odporúčanie na prijatie ...), navyše ani centrum a ani sociálny kurátor nemusia mať k dispozícii všetky relevantné informácie k tvorbe individuálneho reedukačného plánu. Navrhuje sa preto zjednodušiť tento postup v prípade dohôd tak, aby bolo možné individuálny resocializačný plán vypracovať aj po prijatí do centra, najneskôr však do 10 pracovných dní od prijatia. Aj takto spracovaný individuálny resocializačný plán bude súčasťou dohody.

K bodu 118 (§ 57 ods. 13 nové písm. g)]

Ustanovenie § 57 ods. 13 upravuje súčasti dohody na základe ktorej je vykonávaný resocializačný program v prípade dieťaťa uzavretej s rodičom/náhradným rodičom a v prípade plnoletého s týmto plnoletým. Nakoľko základným zásadným predpokladom úspešnosti resocializačného programu je abstinencia a jej porušenie je porušením resocializačného programu (s následkom návratu do nižších fáz programu alebo až vylúčenia z programu), navrhuje sa, aby centrum mohlo vykonať skríningový test na prítomnosť drogy alebo alkoholový dychový test, a aby záväzok strpieť vykonanie takéhoto testu bol zákonom stanovenou náležitosťou dohody. Aktuálne to riešia zariadenia tak, že majú túto informáciu uvedenú buď v programe alebo v samotnej dohode s klientom ako záväzok.

K bodu 119 (§ 57 nové ods. 14 a 15)

Každé centrum (s výnimkou špecializovaných programov centier), t.j. aj centrum s resocializačným programom musí mať spracovaný a zverejnený program, ktorý obsahuje vyhláškou ustanovené náležitosti. V prípade resocializačného programu to je o.i. opis odborných metód práce s dieťaťom, jeho rodinou a inými plnoletými fyzickými osobami podľa jednotlivých fáz resocializačného programu, kritériá prechodu medzi jednotlivými fázami a maximálna dĺžka resocializačného programu. Ponechanie stanovenia dĺžky resocializačného

programu na centrum však nepostačuje a spôsobuje v praxi osobitne vo vzťahu k akreditáciám neprijateľnú diskusiu o dĺžke tohto programu. Praxou sa štandardná dĺžka efektívneho resocializačného programu ustálila najviac dva roky a v prípade, že sa klient opakovane vracia do nižších fáz je otázny efekt/úspešnosť resocializácie a v prípade riadneho absolvovania všetkých fáz je predlžovanie pobytu skôr alternatívou k riešeniu bývania klienta, ako zmysluplná resocializácia. Navrhuje sa preto stanoviť maximálnu dĺžku resocializačného programu na tri roky.

V tejto súvislosti sa tiež navrhuje utvoriť možnosť pre tzv. posilňovacie pobyty bývalých klientov (vrátane klientov, ktorí absolvovali resocializáciu ako maloletí), ktoré sú významné z pohľadu udržania abstinencie. Takýto pobyt plnoletých osôb sa nebude realizovať na základe odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a bude sa pri ňom postupovať ako pri klientoch, ktorých centrum prijíma bez odporúčania (platia úhradu dohodnutú centrom, a na takto obsadené miesta sa neposkytuje finančný príspevok). Treba zdôrazniť, že ide o možnosť, nie povinnosť centra umožniť bývalému klientovi takýto pobyt.

K bodu 120 (§ 58)

Vzhľadom na návrh komplexnej právnej úpravy zdravotnej spôsobilosti vrátane psychickej spôsobilosti navrhovanom novom ustanovení § 93l, je potrebné vypustiť ustanovenie § 58.

K bodu 121 (§ 59 ods. 1)

Podľa aktuálnej právnej úpravy je možné špecializovaný program centra na predchádzanie vzniku, prehlbovania a opakovania krízových situácií dieťaťa, ktoré je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, dieťaťa týraného alebo sexuálne zneužívaného alebo na vykonávanie opatrení na overenie miery ohrozenia dieťaťa týraním, sexuálnym zneužívaním alebo inými činmi ohrozujúcimi jeho život, zdravie, priaznivý psychický, fyzický alebo sociálny vývin, vykonávať len pobytovou formou.

Už v roku 2017 pri príprave zásadných zmien vo výkone opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bola diskutovaná téma, či by mohol byť takýto program vykonávaný aj ambulantnou prípadne aj terénnou formou. Po dohode so zástupcami zariadení nebola takáto možnosť zaradená do zákona (zariadenia čakali zásadné zmeny, pripravovali sa na výkon opatrení, ktoré dovtedy nerobili a s takto špecifickou a odborne mimoriadne náročnou činnosťou mali vo forme ucelených programov skúsenosť len dve akreditované, v tom čase krízové strediská).

Pri príprave návrhu novely bola opätovne otvorená aj téma špecializovaného programu vykonávaného ambulantnou formou, osobitne z dôvodu, že centrá (aktuálne 4), ktoré vykonávajú špecializovaný program pobytovou formou v rámci ambulantného výkonu opatrení v zásade už dnes vykonávajú ambulantnou formou aj opatrenia pre deti v najvyššom ohrození uvedenej povahy (nie vždy je napr. nevyhnutné dieťa vyňať z rodinného prostredia, niekedy je potrebné vykonávať odborne mimoriadne náročné činnosti pre deti, ktoré sú umiestnené v centre, ale centrum nedisponuje potrebnými odbornými kapacitami...). Navrhuje sa zjednodušenie a sprehládnenie výkonu opatrení ambulantnou formou pre deti v najvyššom ohrození zavedením možnosti vykonávať špecializovaný program aj ambulantnou resp. terénnou formou. Takýmto opatrením sa prispeje aj ku kvalite výkonu opatrení, nakoľko takýto

špecializovaný program bude musieť spĺňať náležitosti ustanovené vyhláškou (čo samotné opatrenia, ktoré sú súčasťou nejakého programu nemusia).

K bodu 122 [§ 59 ods. 1 písm. d)]

Ustanovenie § 59 ods. 1 upravuje osobný rozsah výkonu opatrení ambulantnou alebo terénnou formou. Navrhuje sa rozšírenie okruhu plnoletých osôb, pre ktoré môže centrum vykonávať opatrenia ambulantnou a terénnou formou aj o osoby, pre ktoré boli pred dovŕšením plnoletosti vykonávané opatrenia na základe odporúčania alebo na základe ambulantného výchovného opatrenia a bolo by vhodné ukončiť ich výkon aj po dovŕšení plnoletosti. Keďže ide o situácie, v ktorých už nemá orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oprávnenia (s výnimkou, ak by bolo možné pokračovať výkonom opatrení sociálneho kurátora pre plnoleté fyzické osoby), nakoľko dieťa už dosiahlo plnoletosť, bude takéto dokončenie opatrenia (programu, odbornej činnosti) možné len so súhlasom tohto už plnoletého dieťaťa.

K bodom 123 a 124 (§ 59 ods. 3 a § 59 ods. 9)

Opatrenia ambulantnou alebo terénnou formou sa vykonávajú s výnimkou výchovných opatrení a výkonu na požiadanie dieťaťa (max. 5 hodín) výlučne po predchádzajúcom písomnom odporúčaní orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré obsahuje vyhláškou ustanovené náležitosti (dôvody odporúčania, informácie o už vykonaných opatreniach, odporúčané opatrenia...).

Hoci je samotné odporúčanie a jeho obsah pre bežný výkon potrebné, v dvoch situáciách je jeho vystavenie skôr formálnym plnením zákona. Na základe odporúčania môže centrum poskytovať mladému dospelému po ukončení náhradnej starostlivosti (inštitucionálnej aj náhradnej rodinnej starostlivosti) sociálne poradenstvo a návrhom sa dopĺňa aj možnosť ukončenia výkonu už odporúčaných opatrení pre dieťa, ktoré počas ich výkonu nadobudlo plnoletosť. V oboch prípadoch ide plnoleté osoby a je jasne vymedzený zákonom cieľ ambulantného/terénneho výkonu opatrení, preto je nadbytočné vypracovávanie odporúčaní, ktoré je možné nahradiť súhlasom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a určením počtu hodín vykonávania opatrení ambulantnou formou alebo terénnou formou pre mladého dospelého.

K bodu 125 (§ 59 ods.10)

Ak rodič dieťaťa/náhradný rodič alebo plnoletá fyzická osoba nespolupracujú s centrom, môže centrum po predchádzajúcom súhlase orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately skončiť vykonávanie opatrení. Ak je dôvodom ukončenia výkonu opatrení nespolupráca, je rovnako ako pri ukončení výkonu opatrení pobytovou formou (tzv. dobrovoľné pobyty) kontraproduktívne vyžadovať k takémuto ukončeniu predchádzajúci súhlas orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Navrhuje sa, aby aj v prípade vykonávania opatrení ambulantnou alebo terénnou formou oznamovalo centrum skončenie vykonávania opatrení do 3 pracovných dní odo dňa skončenia vykonávania opatrení, pričom by toto oznámenie obsahovalo aj odôvodnenie ukončenia (jednoduché skonštatovanie nespolupráce nebude postačovať, formy nespolupráce môžu byť rôzne – od napr. pasívnej účasti na stretnutiach po úplnú ignoráciu dohodnutých stretnutí, či aktivít).

K bodu 126 (§ 60 ods. 3)

Navrhuje sa spresnenie ustanovenia tak, aby bolo jednoznačné, že len centrum, ktoré má výkon tzv. ambulantného výchovného opatrenia uvedený v programe alebo po novom aj v špecializovanom programe je povinné vykonávať ambulantné výchovné opatrenie, navyše len to, ktoré má uvedené v programe. Zároveň sa navrhujú zodpovedajúce legislatívno-technické úpravy súvisiace so zmenami ustanovení upravujúcich výchovné opatrenia.

K bodu 127 (§ 60 nový odsek 4)

Súd môže na zabezpečenie účelu výchovného opatrenia alebo na zabezpečenie úpravy rodinných a sociálnych pomerov dieťaťa počas výkonu výchovného opatrenia uložiť rodičom/náhradným rodičom povinnosť spolupracovať s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, zariadením, akreditovaným subjektom, v ktorých sa vykonáva výchovné opatrenie, ale aj iné povinnosti (ktoré samé o sebe nie sú výchovným opatrením). V praxi sa tiež stáva, že súd takéto povinnosti rodičom/náhradným rodičom nariaďuje aj neodkladným opatrením.

Navrhuje sa, aby sa ustanovenie upravujúce výkon ambulantných výchovných opatrení rovnako vzťahovalo aj na súdom uložené povinnosti, ak ide o povinnosti, ktoré je vzhľadom na ich účel možné vykonať opatreniami, ktoré má v pôsobnosti orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Aktuálne musí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účely zabezpečenia výkonu takto uloženej povinnosti vystavovať odporúčania.

K bodom 128 a 129 (§ 66 ods. 3 a 4 a nový odsek 7)

Rodič dieťaťa alebo/náhradný rodič, hradí úhradu za vykonávanie opatrení pobytovou formou pre dieťa na tzv. dobrovoľnom pobyte v centre vo výške jednej tridsatiny sumy prídavku na dieťa za každý deň pobytu dieťaťa v centre (2 eura na deň). Rodič/náhradný rodič/iná plnoletá blízka osoba dieťaťa ak sú pre ne vykonávané opatrenia pobytovou formou spolu s dieťaťom hradia úhradu za poskytnuté bývanie vo výške jednej tridsatiny 10 % sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu (0,95 eura na deň). V tejto sume nie je zarátaná strava, za ktorú centrum môže určiť úhradu do výšky dennej stravnej jednotky mladého dospelého na jeden deň podľa odobratej stravy. Výška úhrady plnoletých na resocializačnom programe ostáva nezmenená.

Napriek zdanlivo nízkej sume úhrady vedie práve úhrada v prvých týždňoch odbornej pomoci k predčasnemu ukončeniu výkonu opatrení pobytovou formou. Po diskusii so zástupcami centier sa navrhuje motivovať osobitne rodičov k zotrvaní dieťaťa/dieťaťa s plnoletou fyzickou osobou v programoch centra zrušením úhrady za prvých 30 dní pobytu a znížením vyššie uvedenej úhrady na polovicu počas ďalších 30 dní. Výška úhrady plnoletých na resocializačnom programe ostáva nezmenená.

Po diskusii so zástupcami centier zriadených obcou sa navrhuje, aby mohli obce a vyššie územné celky výšku úhrady ustanoviť vo všeobecne záväznom nariadení, zákon však bude limitovať maximálnu výšku úhrady.

K bodom 130 až 133 (§ 62, poznámka pod čiarou k odkazu 45f)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca so zrušením § 58 a navrhovaným § 93l.

K bodu 134 (§ 65 písm. a) druhý bod)

V súvislosti s návrhom na zavedenie poskytnutia finančných prostriedkov mladým dospelým, ktorí sú nezaopatreným dieťaťom v skupinách pre mladých dospelých na ich bežný život, je potrebné upraviť ustanovenie upravujúce vreckové – ich vreckové je premietnuté do tzv. paušálu.

K bodu 135 (§ 66 ods. 8)

Centrum poskytuje dieťaťu od 6 rokov veku vreckové (výška odstupňovaná podľa veku). O spôsobe využitia vreckového rozhoduje dieťa. Ustanovenie § 66 upravuje podmienky poskytovania vreckového. Z vreckového možno so súhlasom dieťaťa (získaným spôsobom primeraným veku a rozumovej vyspelosti dieťaťa) tvoriť dieťaťu úspory. Toto ustanovenie nie je však možné využiť vždy.

Centrá poskytujú starostlivosť aj deťom, ktoré vzhľadom na svoje zdravotné postihnutie nedokážu s vreckovým narábať ani sa vyjadriť sa k tvorbe úspor, nárok na vreckové však majú. Navrhuje sa tento problém riešiť tak, že aj bez súhlasu dieťaťa bude možné tvoriť úspory, táto skutočnosť bude osobitne uvedená v individuálnom pláne rozvoja osobnosti dieťaťa a bude najmenej jedenkrát za tri mesiace prehodnocovaná. Takto naštrené úspory môžu byť neskôr využité na zlepšenie kvality života dieťaťa v plnoletosti.

K bodom 136 až 138 (§ 68 ods. 1 a ods. 3 a nový ods. 4)

Navrhuje sa zrealizovať výšku sumy príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého, ak tento príspevok poskytuje centrum vecnou formou na jednoznačne určený účel bývania mladého dospelého po jeho odchode z centra. Aktuálna výška príspevku je 1297,40 eur, ktorý má slúžiť primárne na zabezpečenie bývania a vecí súvisiacich s bývaním, nepostačuje spravidla ani na 3-mesačné nájomné (ubytovňa, podnájom, vrátane zálohy). Z tohto dôvodu centrá rozhodujú (v správnom konaní) o poskytnutí príspevku vecnou formou len výnimočne, hoci vecná forma príspevku bola do zákona zaradená práve z dôvodu, aby centrum mohlo aspoň na istý čas zabezpečiť bývanie mladému dospelému. Trojnásobné zvýšenie výšky sumy príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa, by umožnilo riešiť bývanie mladého dospelého napr. formou ubytovne, sociálneho bývania, prípadne nájmu/spolunájmu na dlhšie časové obdobie. Navrhuje sa však, aby príspevok v takejto zvýšenej výške mohol byť poskytnutý výlučne vecnou formou, aby bol zabezpečený účel príspevku a po dohode s mladým dospelým. V prípade mladých dospelých, ktorí majú ustanoveného opatrovníka by sa dohoda nahrádzala súhlasom opatrovníka.

K bodom 139 a 140 (§69 ods. 1 a nový ods. 4)

Podľa aktuálnej právnej úpravy obec poskytne mladému dospelému, ktorému vznikol nárok na poskytnutie príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého príspevok na osamostatnenie sa mladého dospelého vo výške 30 % príspevku poskytnutého centrom, ak mladý dospelý požiada obec o príspevok požiada do 30 dní po skončení vykonávania opatrení v centre a mal trvalý pobyt na území obce v čase jeho umiestnenia do centra.

V súvislosti s návrhom na možnosť trojnásobného zvýšenia výšky sumy príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa poskytovaného vecnou formou centrom, je treba jednoznačne upraviť, že spôsob výpočtu sumy príspevku na osamostatnenie sa mladého dospelého

poskytovaného obcou ostáva nezmenený, t. j. i naďalej sa bude vypočítavať zo sumy príspevku podľa § 68 ods. 3.

Zároveň sa navrhuje predĺžiť lehotu, v ktorej môže mladý dospelý požiadať obec o príspevok na osamostatnenie sa mladého dospelého z jedného mesiaca na šesť mesiacov. Praktické skúsenosti poukazujú nielen na fakt, že mnohí mladí dospelí nestihnú (z objektívnych aj subjektívnych dôvodov) mesačnú lehotu, ale najmä na potrebu možnosti rozložiť finančné príspevky v čase (v prípade, ak mladý dospelý súhlasí).

K bodu 141 (§ 70)

Na základe skúsenosti z Národného projektu Šanca na návrat a Šanca na návrat II, ktorých prijímateľom je Generálne riaditeľstvo zboru väzenskej a justičnej stáže a partnerom ktorého je (o.i.) Ústredie (prepojenie penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti so zameraním na kľúčové ciele projektov t. j. príprava na prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody a následná pomoc a podpora pri začlenení do bežného života) sa navrhuje zmena úpravy resocializačného príspevku.

Resocializačný príspevok sa poskytuje ľuďom po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, z výkonu väzby, z výkonu detencie, po skončení ochrannej výchovy alebo ochranného ústavného liečenia. Vzhľadom na výšku (aktuálne do 110 eur) slúži na úhradu nevyhnutých výdavkov, vybavenie dokladov, cestovné a pod. Okrem iných podmienok na jeho poskytnutie sa musí človek po prepustení napr. z výkonu trestu odňatia slobody uchádzať o pomoc orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v mieste obvyklého pobytu do ôsmich pracovných dní odo dňa prepustenia.

Problémom je, že sa mnohí prepustení z výkonu trestu neplánujú vrátiť do miesta svojho pobytu (často prídu len kvôli resocializačnému príspevku) alebo nestihnú prísť za sociálnym kurátorom v mieste svojho pobytu v stanovenom termíne. Navrhuje sa preto umožniť poskytnutie tohto príspevku ktorýmkoľvek orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (primárne to bude ten, v ktorého územnom obvode sa nachádza ústav na výkon trestu odňatia slobody alebo ústav na výkon väzby).

Takýto postup je najmä v prípade výkonu trestu odňatia slobody možný aj z dôvodu, že súčasťou programu zaobchádzania je v prípade odsúdeného zaradeného do výstupného oddielu alebo výstupnej izby individuálny akčný plán sociálneho začlenenia do občianskeho života a samostatného spôsobu života po výkone trestu, ktorého súčasťou sú opatrenia (o. i.) orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ak sa orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podieľal na tvorbe tohto plánu (návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony).

K bodu 142 [§ 71 ods. 1 písm. f)]

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 143 [§ 72 písm. c)]

V pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR boli cez poznámku pod čiarou zdôraznené jeho úlohy, ktoré vykonávalo ako „ústredný orgán“ podľa Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v

manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností alebo „orgán“ podľa Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa. Tieto úlohy už MPSVR SR nevykonáva (boli v priebehu rokov prenesené na CIPC).

K bodom 144 až 155 (§ 73 ods. 1 až ods. 3)

Ustanovenie § 73 odsek 1 upravuje pôsobnosť Ústredia, odsek 2 pôsobnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a odsek 3 pôsobnosť určeného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Navrhované zmeny a doplnenia v návrhu zákona je potrebné premietnuť aj v znení úpravy pôsobnosti.

Výnimku tvorí novonavrhovaná pôsobnosť Ústredia, a to schválenie programu, špecializovaného programu alebo resocializačného programu centra centier, ktorú sú v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti. Aj keď Ústredie ako zriaďovateľ v rámci riadiacich, kontrolných a metodických oprávnení má možnosť, dokonca povinnosť zasahovať do organizácie a chodu centier v jeho pôsobnosti, je potrebné, aj vzhľadom na rôzne navrhované zmeny v zákone, ako aj predpokladané súvisiace zmeny vo vyhláske (napr. kapacity skupín s rezervou pre deti, ktorým je poskytovaná starostlivosť v profesionálnych náhradných rodinách, možnosť umiestňovania detí s rodičmi na skupiny pre mladých dospelých), aby o.i. Ústredie schvaľovalo programy centier a malo tak k dispozícii ďalší nástroj pre plnenie svojej zásadnej úlohy – zabezpečiť nielen dostatočný počet miest v centrách, ale aj potrebnú štruktúru miest.

Druhou podstatnou zmenou je spresnenie pôsobnosti k vypracovávaniu plánov. Ako už bolo uvedené, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva opatrenia podľa plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. Tento plán sa upravuje podľa aktuálnej situácie a aktuálnych potrieb dieťaťa, o.i. obsahuje úlohy zamerané na sanáciu rodiny, ak je dieťa umiestnené v zariadení alebo v náhradnej rodine a úlohy na plnenie účelu výchovného opatrenia. Z aktuálnej právnej úpravy však možno vyvodiť, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vypracováva pre dieťa tri rôzne plány, čo je vzhľadom na potrebu zabezpečiť komplexné riešenie situácie dieťaťa nesprávne. Navrhuje sa jednoznačne upraviť, že orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vypracováva plán sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa a zvyšné náležitosti ustanoviť vo vykonávacom predpise.

K bodu 156 [§ 73 ods. 4 nové písm. b)]

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môže výkonom zákonom ustanovených opatrení za stanovených podmienok zabezpečiť aj prostredníctvom iných subjektov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Špecifickým opatrením resp. odbornou metódou je mediácia, ktorú môže vykonávať v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately len ten, kto absolvoval akreditované vzdelávanie v mediácii. Na účely zákona č. 305/2005 Z. z. to nie je mimosúdna činnosť na riešenie sporu podľa zákona o mediácii, ale výkon metódy na riešenie konfliktov. Na výkon mediácie ako samostatnej činnosti nie je možné udeliť akreditáciu. Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nie sú vo výkone tejto metódy sebestačné, akreditované subjekty v rámci vykonávaných opatrení mediáciu neponúkajú, a preto sa zabezpečuje výkon

tejto metódy prostredníctvom Ústredia. Takýto mechanizmus je však zdĺhavý, preto sa navrhuje, aby tak, ako doposiaľ, identifikovanú potrebu mediácie orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately schvaľovalo Ústredie prostredníctvom (tzv. malých) priorít, avšak s následnou možnosťou zabezpečiť výkon tejto metódy fyzickou osobou, ktorá spĺňa podmienky pre jej vykonanie v pracovnoprávnom vzťahu založenom dohodou o výkone práce.

K bodu 157 (§73 ods. 4 písm. a) ods. 5)

Návrh súvisí so 17. bodom, t.j. s § 17 ods. 6, ktorým sa navrhuje spresnenie možnosti sociálnych kurátorov formou odporúčania zapojiť do pomoci dieťaťu nielen centrum, ale aj akreditovaný subjekt, ktorý nie je centrom prostredníctvom tzv. malých priorít (výziev na podávanie projektov akreditovanými subjektmi) podľa § 73 ods. 5.

K bodom 158 až 161 (§ 73 ods. 6)

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately môže zákonom ustanovené opatrenia, metódy, techniky, zabezpečiť (na základe odporúčania) v centre, ktoré vykonáva opatrenia ambulantnou alebo terénnou formou (na základe určeného spôsobu zabezpečenia vykonávania opatrení ambulantnou/terénnou formou v centre podľa § 89 zákona).

Opatrenia, ktorých výkon môže byť zabezpečený prostredníctvom centra upravuje § 73 ods. 6. V súvislosti s návrhmi na zmeny a doplnenia zákona, ako aj na základe praktických skúsenosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centier je potrebné toto ustanovenie

- upraviť v súvislosti s navrhovaným doplnením § 11a (prípadová a rodinná konferencia), pričom je zároveň potrebné jednoznačne ustanoviť, že prostredníctvom centra môže byť realizovaná rodinná konferencia výlučne v nových prípadoch detí a pri zmene pomerov dieťaťa, prípadové konferencie vo všetkých ustanovených situáciách a rodinné konferencie vo vylúčených situáciách musí vzhľadom na povahu situácií, ako aj vecnú stránku metód vykonať orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sám,
- doplniť o povinnosti uložené súdom (ktoré je možné vykonávať opatreniami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) na podporu účelu výchovných opatrení,
- rozšíriť o psychologické poradenstvo a sprevádzanie mladého dospelého v rámci odbornej pomoci mladému dospelému po ukončení náhradnej starostlivosti.

K bodu 162 (§ 74 ods. 1)

Navrhuje sa spresnenie, resp. doplnenie úpravy pôsobnosti CIPC z dôvodu zmeny alebo prijatia nových medzinárodnoprávných aktov upravujúcich oblasť pôsobnosti CIPC. Pôsobnosť CIPC je naviazaná tak, ako doposiaľ na medzinárodné dohovory, právne akty EÚ (uvedené v poznámke pod čiarou k príslušnému odkazu), ktoré určujú úlohy centra napr. v postavení ústredného orgánu, príslušného orgánu.

Napriek tomu je potrebné špecificky upraviť pôsobnosť CIPC v oblasti cezhraničného umiestňovania detí s cieľom predchádzať možným interpretačným problémom a z toho prameniaca nejednotným postupom v aplikačnej praxi. V prípadoch, keď zahraničný súd alebo príslušný orgán zvažuje umiestnenie dieťaťa v Slovenskej republike, na takéto umiestnenie musí najprv získať súhlas príslušného slovenského orgánu, teda CIPC. Na tento účel zašle ústredný orgán dožadujúceho členského štátu CIPC žiadosť o súhlas, ktorá zahŕňa

správu o dieťati a dôvody navrhovaného umiestnenia alebo poskytovania starostlivosti, informácie o akomkoľvek zvažovanom financovaní a akékoľvek iné informácie, ktoré považuje za relevantné (napríklad očakávanú dĺžku umiestnenia). Podkladom pre udelenie/neudelenie súhlasu na umiestnenie dieťaťa zo strany CIPC je odporúčanie Ústredia (ktoré napr. pri zvažovanom umiestnení dieťaťa do zariadenia následne skординuje príslušný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, centrum, zabezpečí výber vhodného zariadenia...). Navrhuje sa preto jednoznačné doplnenie pôsobnosti CIPC ako aj Ústredia (návrh na doplnenie pôsobnosti Ústredia v § 73 ods. 1 písm. b), nový druhý bod).

Navrhuje sa tiež doplniť do pôsobnosti CIPC výkon odborných metód na uľahčenie riešenia konfliktných situácií v rodine ovplyvňujúcich dieťa, pre ktoré plní úlohy podľa medzinárodných dohovorov a právnych aktov Európskej únie (napr. Nariadenie rady (EÚ) 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí už dnes v Čl. 79 upravuje medzi osobitnými úlohami dožiadaných ústredných orgánov mediáciu alebo iné metódy alternatívneho riešenia sporov a uľahčovania cezhraničnej spolupráce na uľahčenie dosiahnutia dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností na tento účel.

Všeobecne k bodom 163 až 189 (Siedma časť zákona Akreditácia)

Ustanovenia § 77 až § 86 upravujú oblasť akreditácií. Tieto ustanovenia neboli doposiaľ výraznejšie novelizované a ani predkladaná novela neprináša zmenu zaužívaného konceptu akreditácií alebo zmeny, ktoré by menili zásadne podmienky akreditácie, činnosť akreditačnej komisie a povahu akreditačného konania. Napriek tomu je potrebné vykonať niekoľko zmien, ktoré vychádzajú najmä zo skúseností akreditačnej komisie, rozkladovej komisie, ako aj od samotných akreditovaných subjektov.

K bodu 163 (§77 ods. 2)

Ustanovenie § 77 ods. 2 upravuje taxatívnym výpočtom na ktoré opatrenia/ustanovenia nie je možné udeliť akreditáciu. V súvislosti s navrhovanými zmenami a doplneniami zákona je potrebné upraviť text ustanovenia (bez vecných zmien).

K bodom 164 až 170 (§ 79)

Ustanovenie § 79 upravuje podmienky udelenia akreditácie. Návrhom sa reaguje na potrebu aktualizácie niektorých podmienok, ako aj, vzhľadom na praktické skúsenosti, potrebu doplnenia nových podmienok. Navrhuje sa (okrem legislatívno-technických úprav)

- k § 79 ods. 1 písm. f) - zmena úpravy podstaty samotnej podmienky písomného zadokumentovania metódy práce, nakoľko takto vyjadrená podmienka v prípade, ak žiadateľ nežiada o akreditáciu na vykonávanie opatrení v zariadení (v prípade programu centier sa problémy neprejavujú) nevyjadruje explicitne nevyhnutnosť súladu s účelom opatrení, na ktoré sa žiada akreditácia, čo spôsobuje problémy tak správnomu orgánu (napr. ak koná o neudelení akreditácie, je ťažko argumentovať nevhodnosťou zvolených metód), ako aj akreditačnej komisii, ktorá by mala súlad posudzovať,
- k § 79 ods. 1 písm. j) - zmena úpravy podmienky predloženia potvrdenia o zodpovedajúcich hygienických podmienkach v priestoroch, v ktorých budú vykonávané opatrenia, na ktoré

žiada akreditáciu, nakoľko samotné potvrdenie, nie je v podstate podmienkou, ale spôsobom jej preukázania.

Zároveň je potrebné zmeniť/zaktualizovať aj spôsob preukázania splnenia tejto podmienky nahradením potvrdenia kópiou právoplatného rozhodnutia alebo záväzného stanoviska príslušného orgánu verejného zdravotníctva o uvedení priestorov do prevádzky alebo o zmene v ich prevádzkovaní.

- *k § 79 ods. 1 písm. l) – legislatívno-technická úprava.*

K § 79 ods. 1, ktoré upravuje podmienky akreditácie pre fyzické osoby je potrebné uviesť, že tieto sa vzťahujú (okrem spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu) aj na právnické osoby.

- *k § 79 ods. 2 písm. b) - doplnenie podmienok, ktoré musí spĺňať zodpovedný zástupca aj o podmienku, že nebol zamestnaný v pracovnom pomere ako zodpovedný zástupca v akreditovanom subjekte, ktorému bola zrušená akreditácia z vážnych dôvodov (dôvodu ohrozenia alebo možného ohrozenia života, zdravia, priaznivého vývinu dieťaťa, z dôvodu existencie závažných skutočností súvisiacich s vykonávaním opatrení, resp. z dôvodu závažných nedostatkov alebo opakovaných nedostatkov zistených inšpekciou v sociálnych veciach) za ostatných 10 rokov pred podaním žiadosti o udelenie akreditácie.*
Zodpovedný zástupca má dbať na riadne a odborné vykonávanie opatrení a nemôže overiť kvalitu ten, za koho účasti došlo v akreditovanom subjekte k takým závažným pochybeniam, že mali za následok odňatie akreditácie.
- *k § 79 ods. 4 - zjednotenie kritérií na posudzovanie bezúhonnosti (náhradní rodičia, profesionálni náhradní rodičia, zamestnanci akreditovaných subjektov) a zároveň zosúladienie textu s ustanovením § 21 ods. 4 písm. g) až i) zákona č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov,*
- *k § 79 ods. 5 písm. b) - vypustenie podmienky 3 ročnej praxe u zamestnancov akreditovaných subjektov, ktorej nesplnenie bolo možné akreditačnou komisiou odpustiť.*
Vzhľadom na problémy s obsadením miest, ako aj vzhľadom na zodpovednosť zamestnávateľa a zodpovedného zástupcu za výkon zamestnancov, možno považovať takúto podmienku za formálnu.

K bodom 171 a 172 (§80 ods. 2 a 3)

Legislatívno-technická úprava zosúladiujúca text s ustanovením § 21 ods. 4 písm. g) až i) zákona č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K bodu 173 (§ 81 ods. 2)

Navrhuje sa spresnenie úloh akreditačnej komisie tak, aby boli jednoznačne odlišné od úloh správneho orgánu.

Úlohou akreditačnej komisie je overenie splnenia časti podmienok udelenia akreditácie, konkrétne odbornej spôsobilosti, súladu metód práce a programov centier s účelom akreditácie, programu supervízie a plnenie podmienky odbornej spôsobilosti zodpovedného zástupcu –

overenie splnenia zvyšných podmienok je úlohou správneho orgánu (napr. sídlo na území SR, neodňatie akreditácie v uplynulých 5 rokoch, bezúhonnosť...).

Úlohou akreditačnej komisie je tiež overenie, či akreditovaný subjekt plní uvedené podmienky počas obdobia udelenej akreditácie (pri pochybnostiach, pri oznámení zmeny rozhodujúcich skutočností) a overenie plnenia niektorých povinností akreditovaného subjektu (či vykonáva opatrenia, na ktoré mu bola udelená akreditácia za podmienok jej udelenia, môže overovať či zamestnanci akreditovaného subjektu plnia predpoklad psychickej spôsobilosti, či profesionálni náhradní rodičia plnia kvalifikačné predpoklady...).

Keďže podmienkou akreditácie je, že metódy práce a program centra, špecializovaný alebo resocializačný program centra musia byť v súlade s účelom opatrení, na ktoré sa žiada akreditácia, medzi zásadné úlohy akreditačnej komisie patrí posúdenie spôsobilosti metód práce, programov centier plniť účel opatrení.

K bodu 174 (§ 81 ods. 3)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 175 (§ 81 ods. 4)

Navrhuje sa, aby podrobnosti o zložení a činnosti akreditačnej komisie a odmeňovanie členov upravoval štatút akreditačnej komisie.

K bodu 176 (§ 82 ods. 1)

Ustanovenie § 82 ods. 1 upravuje v kombinácii s § 81 ods. 3 podstatu činnosti akreditačnej komisie, t. j. vo vzťahu k úlohám akreditačnej komisie upravuje právomoci k plneniu úloh. V súvislosti s návrhom na zmenu resp. spresnenie § 81 ods. 3, je potrebné zodpovedajúco upraviť aj § 82 ods. 1. Na podstate ustanovenia sa nič nemení, spôsoby overenia sa dávajú do súvislosti s nanovoustanoveným okruhom činností akreditačnej komisie.

K bodu 177 (§ 82 ods. 4)

Aj podľa aktuálneho znenia, aj podľa navrhovaného znenia sa overuje odborná spôsobilosť ústnym pohovorom/overením určených znalostí so žiadateľom v prípade fyzických osôb a so zodpovedným zástupcom v prípade právnických osôb. Z praxe akreditačnej komisie vyplýva, že v prípade, ak zodpovedný zástupca overil spôsobilosť v konaní o udelenie akreditácie alebo v prípade zmeny zodpovedného zástupcu a bezproblémovo vykonáva úlohy zodpovedného zástupcu niekoľko rokov, nie je potrebné, aby v prípade predĺženia akreditácie bola opätovne overovaná odborná spôsobilosť každého zodpovedného zástupcu.

K bodu 178 (§ 82 ods. 5)

Legislatívno-technická úprava - spresnenie identifikácie osôb, ktorých odbornú spôsobilosť môže overovať akreditačná komisia.

K bodu 179 (§ 82 ods. 6)

O priebehu overenia znalostí žiadateľa o akreditáciu vyhotoví akreditačná komisia zápisnicu. Navrhuje sa, aby náležitosti zápisnice ustanovovala vyhláška (vyjadrenie, odôvodnenie v prípade negatívneho vyjadrenia akreditačnej komisie, odôvodnenie kratšej doby

platnosti akreditácie, ako je ustanovená maximálna 5-ročná, resp. 3-ročná doba v prípade akreditácie na účely sprostredkovania medžištátneho osvojenia, ak to akreditačná komisia navrhuje – správny orgán musí vedieť, akou úvahou sa riadila akreditačná komisia).

K bodom 180 a 181 (§ 83 ods. 2 a 3)

Podľa účinnej právnej úpravy na žiadosť akreditovaného subjektu podanú najneskôr 90 dní pred skončením platnosti akreditácie možno predĺžiť platnosť akreditácie najviac o päť rokov (3 roky v prípade akreditácie podľa § 78), pričom pre predlžovanie platnosti akreditácie platí prakticky rovnaký postup ako pri rozhodovaní o jej udelení. Hoci to z právnej úpravy vyplýva, navrhuje sa spresnenie procesu predlžovania akreditácie, t. j. že do rozhodnutia vo veci predĺženia platnosti akreditácie sa akreditácia považuje za platnú.

K bodu 182 [§ 83 ods. 4 a § 96d ods. 1 písm. e)]

Legislatívno-technická úprava v súvislosti s novým znením ustanovenia § 82 ods. 1.

K bodom 183 a 184 [§83 ods. 5 písm. d) a písm. e)]

Podľa aktuálnej právnej úpravy je akreditovaný subjekt (pobytové formy výkonu opatrení) povinný predložiť na požiadanie akreditačnej komisie zoznam pracovných miest, na ktorých zamestnanec centra prichádza do osobného kontaktu s deťmi na účely overenia plnenia podmienky preukazovania psychickej spôsobilosti a preukázať na požiadanie akreditačnej komisie splnenie predpokladu psychickej spôsobilosti zamestnanca, ktorý prichádza do osobného kontaktu s deťmi. V súvislosti s novou právnou úpravou zdravotnej spôsobilosti, vrátane psychickej spôsobilosti v § 931 je potrebné upraviť ustanovenie tak, aby bolo jednoznačné, že akreditovaný subjekt je stále povinný predložiť zoznam pracovných miest, na ktorých zamestnanec prichádza do osobného kontaktu s deťmi na účely overenia plnenia podmienky preukazovania psychickej spôsobilosti a že je na požiadanie povinný predložiť splnenie predpokladu zdravotnej spôsobilosti zamestnanca.

K bodu 185 [§ 83 ods. 5 písm. g)]

Medzi povinnosti akreditovaného subjektu patrí aj povinnosť predložiť akreditačnej komisii do 15. februára zhodnotenie programu supervízie za predchádzajúci kalendárny rok. Dôvodom aktuálnej právnej úpravy bolo posilnenie zavádzania programov supervízie, dnes je supervízia štandardom tak na orgánoch sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ako aj v centrách a akreditovaných subjektoch. Navrhuje sa zmena tejto povinnosti tak, aby nešlo o automatické predkladanie zhodnotenia programu supervízie akreditovaným subjektom, ale aby povinnosťou bolo takéto zhodnotenie predložiť na výzvu ministerstva (napr. v prípade pochybností o plnení povinnosti).

K bodom 186 a 187 (§ 85 ods. 1 a ods. 2)

V ustanovení § 85 ods. 1 sú upravené dôvody/situácie, kedy je ministerstvo povinné začať konanie o zrušení akreditácie a v ustanovení § 85 ods. 2 dôvody/situácie, kedy ministerstvo môže začať takéto konanie. Ministerstvo musí o.i. začať konanie o zrušení akreditácie aj ak akreditovaný subjekt neuzatvoril pred začatím činností, na ktoré mu bola

udelená akreditácia, zmluvu o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú iným osobám v súvislosti s vykonávaním opatrení a poistenie netrvá počas platnosti udelennej akreditácie.

V tomto prípade nejde o také porušenie ako je to v prípade ohrozenia života a zdravia dieťaťa, vykonávania opatrení bez akreditácie, či porušenia ochrany osobných údajov, a aj keď ide o dôležitú povinnosť, navrhuje sa ponechať na správnom orgáne rozhodnutie, či začne konanie vo veci zrušenia akreditácie.

K bodu 188 (§ 85 ods. 3)

Ak sa u akreditovaného subjektu vykonáva inšpekcia v sociálnych veciach alebo dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti, ministerstvo preruší do ich skončenia konanie o zrušení akreditácie. Navrhuje sa doplniť dôvody na prerušenie konania vo veci akreditácie aj o zahájenú inšpekciu práce (v praxi pomerne častá kombinácia). V praxi sa tiež objavuje situácia, kedy ministerstvo koná o zrušení akreditácie a akreditovaný subjekt požiadava o predĺženie akreditácie, prípadne o zmenu akreditácie. Dochádza k situácii, ktorú nevie správny orgán riešiť – dôvody prerušenia konania v Správnom poriadku sú striktne upravené a ani jeden nie je možné v danej situácii bezproblémovo využiť (osobitne z dôvodu, že nejde jednoznačne o predbežnú otázku, ktorá by bola dôvodom na prerušenie konania). Z dôvodu odstránenia pochybností o postupe správneho orgánu sa navrhuje jednoznačne upraviť, že konanie o predĺžení platnosti akreditácie alebo o zmene akreditácie správny orgán do skončenia konania o zrušení akreditácie akreditovaného subjektu preruší.

K bodu 189 (§85 ods. 4)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s úpravami § 85 ods. 1 a ods. 2.

K bodu 190 (§ 88 ods. 1 a ods. 3)

Podľa § 88 môžu vyšší územný celok (ods. 1) a obec (ods. 3) poskytovať akreditovanému subjektu, ktorý nie je centrom, právnickej alebo fyzickej osobe, ktorá vykonáva preventívne opatrenia podľa § 10 zákona finančný príspevok na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Práve formulácia „akreditovaný subjekt, ktorý nie je centrom“ spôsobuje v praxi problémy. Existujú akreditované subjekty, ktoré vykonávajú opatrenia aj ako centrum a majú akreditáciu aj na výkon opatrení, ktoré sa nevykonávajú v centre (napr. akreditovaný subjekt podľa udelennej akreditácie vykonáva opatrenia ambulantnou a terénnou formou ako centrum ale podľa udelennej akreditácie môže vykonávať aj opatrenia na podporu sanácie rodín, napr. napr. niektoré z opatrení podľa § 11 ods. 1), a tu vznikajú pochybnosti, či môžu byť tieto akreditované subjekty podporené, lebo sú aj centrom. Napriek tomu, že zo znenia odsekov jasne vypláva, že áno, navrhuje sa spresnenie textu predmetných ustanovení.

K bodom 191 až 199 (§ 89)

Medzi zásadné úlohy Ústredia patrí aj úloha zabezpečiť dostatočný počet miest na výkon rozhodnutia súdu, miest pre tzv. dobrovoľné pobyty, potrebný počet hodín pre ambulantný a terénny výkon opatrení v centrách (tzv. štátnych aj akreditovaných) a podmienky pre možnosť zapojenia akreditovaných subjektov do výkonu opatrení orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v tom-ktorom kalendárnom roku. Táto úloha je zabezpečovaná

prostredníctvom tzv. priorít, ktoré sa pripravujú v zákonom daných etapách a termínoch prakticky celý predchádzajúci kalendárny rok.

Prvá etapa končí 30. apríla, kedy je na základe návrhu priorít orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vypracovaný Ústredím v spolupráci s orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately prehľad regionálnych potrieb v oblasti vykonávania pobytového opatrenia súdu a v oblasti vykonávania pobytového opatrenia na základe dohody v krajoch a kedy je orgánom sociálnoprávnej tiež preložený návrh na opatrenia, ktoré plánuje zabezpečiť prostredníctvom akreditovaného subjektu (nie centra). Následne sa realizuje zákonom upravený postup, ktorého výsledkom je vypracovaný a zverejnený spôsob realizácie pobytového opatrenia súdu, spôsob realizácie tzv. dobrovoľných pobytov (v oboch prípadoch vrátane o.i. určenia počtu miest a špecifikácie miest, ktoré sa pre územné obvody orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečia v nadchádzajúcom roku) a spôsob zabezpečenia vykonávania opatrení ambulantnou/terénnou formou v centrách (zároveň sú určené pre orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately centrá, v ktorých zabezpečia vykonávanie opatrení vrátane druhu opatrenia). V tomto prípade je postup ukončený 31. októbra zverejnením spôsobu zabezpečenia potrebných miest pre výkon opatrení pobytovou formou a spôsobu zabezpečenia vykonávania opatrení ambulantnou a terénnou formou v centrách na nadchádzajúci kalendárny rok. V prípade opatrení, ktorých výkon si môže priamo orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečiť prostredníctvom výziev na podávanie projektov - tzv. malé priority, je proces ukončený 30. júna predchádzajúceho roka (minimálny rozsah, ide vyslovene o doplnkovú možnosť).

Navrhuje sa v prípade zabezpečenia výkonu opatrení v centrách (pobytová, ambulantná aj terénna forma) upraviť celý proces termínovo tak, aby bol ukončený 15. septembra, nakoľko akékoľvek skrátenie procesu umožní centrá, osobitne akreditovaným pripraviť sa na fungovanie v nadchádzajúcom kalendárnom roku. V prípade tzv. malých priorít vzhľadom na termín ukončenia procesu a povahu ich zabezpečenia (výzva na predkladanie projektov) nie skrátenie procesu možné. K tejto úprave je zároveň termínovo prispôsobené aj oznamovanie centier zriadených samosprávou, ktoré sa rozhodli vykonávať opatrenia pre dieťa a plnoletú fyzickú osobu na základe odporúčania orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Úlohou orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v procese priorít je o.i. vypracovať a predložiť Ústrediu návrh priorít, inými slovami potrebu zabezpečenia pobytových miest a potrebu výkonu ambulantných a terénnych foriem opatrení v centrách a návrh ich zabezpečenia za svoj územný obvod na nasledujúci kalendárny rok do 30. apríla (podľa návrhu 31. marca), pričom súčasťou návrhu priorít je aj predpokladaný rozsah hodín vykonávania opatrení. Navrhuje sa (195. bod), aby súčasťou návrhu mohla byť aj preferencia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečiť vykonávanie opatrení ambulantnou/terénnou formou v konkrétnom centre.

Ustanovenie § 89 ods. 5 upravuje úlohy akreditovaných subjektov v procese tvorby priorít, o.i. centrum, ktoré vykonáva opatrenia ambulantnou alebo terénnou formou predkladá Ústrediu podrobnú ponuku opatrení vrátane počtu hodín podľa jednotlivých druhov opatrení. Umožňuje sa upozorniť v tejto ponuke na preferenciu akreditovaného subjektu vykonávať opatrenia pre konkrétny orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (197. bod).

Dôvodom oboch doplnení je, že centrá pôsobia častokrát v rôznych územných obvodoch a aj keď majú jasne zadefinované druhy vykonávaných opatrení (napr. zameranie na

nácvik rodičovských zručností), môže byť ich spôsob výkonu opatrení vhodnejší pre niektoré regióny viac ako pre iné. Problémom môže byť aj medziročná zmena určenia centra pre orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ak centrum ponúka ucelené programy, a má začať vykonávať opatrenia na základe odporúčania v novembri/decembri, je jasné, že program nebude dokončený.

Pre prípad, že by Ústredie neplánovalo vyhovieť takémuto vzájomnému návrhu centra a orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately buď vôbec alebo určením nižšieho rozsahu hodín, ako požadoval úrad, bude musieť s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centrom ich návrhy prerokovať, nakoľko je však zodpovedné za tvorbu a realizáciu priorít Ústredie, v prípade, že ani na takomto prerokovaní nedôjde k dohode, rozhodujúcim je názor Ústredia (198. bod).

K bodu 200 (§ 89a ods. 6)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s návrhom na doplnenie § 32.

K bodu 201 (90 ods. 2)

O poskytovaní príspevku na stravu počas pobytu dieťaťa mimo centra rozhoduje centrum v správnom konaní, rozhodnutie o poskytnutí príspevku sa vyznačí v spise a účastníkovi konania sa namiesto písomného vyhotovenia rozhodnutia poskytne plnenie. Konanie sa nezačína na základe žiadosti, ale z podnetu centra. Centrum by malo podľa § 18 ods. 3 Správneho poriadku upovedomiť účastníkov konania o začatí konania a podľa § 33 ods. 2 by malo dať účastníkom konania možnosť, aby sa pred vydaním rozhodnutia mohli vyjadriť k jeho podkladu i k spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie. Vzhľadom na povahu nároku, o ktorom rozhoduje centrum, t. j. vyplatenie sumy vo výške príslušnej stravnej jednotky na stavu dieťaťa počas jeho pobytu mimo centra (návšteva u rodičov, rodiny) je namieste vylúčiť uplatňovanie ustanovení Správneho poriadku o upovedomení účastníkov konania o jeho začatí a vyjadrení účastníkov pred rozhodnutím.

K bodom 202 až 204 (§ 94 ods. 4 a nový ods. 5)

V § 90 ods. 4 úvodnej vete ide o úpravu súvisiacu s návrhom na vloženie nového odseku 5 v § 90, ktorým sa navrhuje, aby bol ktorýkoľvek orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately miestne príslušný vo veci poskytnutia resocializačného príspevku (napr. po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody). Navrhuje sa tiež spresniť právnu úpravu tak, aby rovnako, ako v prípade detí mohol orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorého územnom obvode sa plnoletá fyzická osoba zdržiava, vykonávať, ak je potrebné, opatrenia sociálnej kurately pre plnoletú fyzickú osobu.

K bodom 205 a 206 (§ 93 ods. 1 a ods. 3)

Ustanovenie § 93 ods. 1 až ods. 10 upravuje kvalifikačné predpoklady na výkon opatrení, resp. odborných činností v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Navrhuje sa aktualizácia ustanovení upravujúcich predpoklady na výkon opatrení orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby zodpovedali aktuálnej sústave študijných odborov upravených vyhláškou č. 244/2019 Z. z. o sústave študijných odborov Slovenskej republiky. Pre úplnosť je treba uviesť, že vzdelanie získané v študijnom odbore,

ktorý bol vypustený sa považuje za rovnocenné s vysokoškolským vzdelaním získaným v študijnom odbore, ktorým bol príslušný študijný odbor nahradený (napr. novým študijným odborom učiteľstvo a pedagogické vedy boli nahradené študijné odbory z pôvodnej podskupiny študijných odborov učiteľstvo, vychovávateľstvo a pedagogické vedy, ktoré sa považovali za študijné odbory pedagogického zamerania), čo je reflektované aj v prechodných ustanoveniach.

Zároveň sa navrhuje doriešiť predpoklad na výkon sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby, nakoľko podľa aktuálnej úpravy účinnej od roku 2005 (§ 93 ods. 3) je kvalifikačným predpokladom na výkon sociálnej kurately pre plnoleté fyzické osoby okrem získania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v študijnom odbore sociálna práca aj vysokoškolské vzdelanie v študijnom odbore andragogika (ktorý už aktuálne neexistuje). V roku 2005 nebol dostatok absolventov sociálnej práce a andragogika, ako odbor zameraný na výchovu a vzdelávanie dospelých zodpovedala profilom štúdia vtedajším potrebám výkonu sociálnej kurately pre plnoletých.

Takto stanovený kvalifikačný predpoklad však spôsobuje problémy najmä vo vzťahu k zákonu č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nakoľko podľa tohto zákona je práve sociálna kuratela špecializovanou odbornou činnosťou sociálnej práce, na vykonávanie ktorej je potrebné absolvovať akreditovaný špecializačný vzdelávací program. Aktuálna právna úprava tak pripúšťa dve kvalifikácie na výkon sociálnej kurately pre plnoletých. V praxi takáto úprava nespôsobovala vážnejšie problémy, nakoľko rokmi sa počet absolventov andragogiky výrazne znížil a nový záujemcovia o prácu sociálneho kurátora pre plnoletých buď splňajú predpoklad absolvovania vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v študijnom odbore sociálna práca alebo sa považujú podľa prechodných ustanovení zákona č. 219/2014 Z.z. za sociálnych pracovníkov. Nakoľko však návrh novely predpokladá výrazné rozšírenie úloh sociálnych kurátorov pre plnoletých o výkon opatrení v rodinách klientov s deťmi, ako aj výkon opatrení pre mladých ľudí už vo veku od 17 rokov, je potrebné zjednotiť predpoklady na výkon sociálnej kurately pre plnoletých.

K navrhovanej zmene ustanovení sa viaže prechodné ustanovenie.

K bodu 207 (§ 93)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s návrhom nového §93aa vrátane vypustenia aktuálneho znenia odseku 11, resp. jeho nahradenia odsekom 4 § 93aa.

Aktuálne znenie odseku 11 v zásade v prvej časti konštatuje zaznamenávanie výsledkov zisťovania pomerov dieťaťa orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v jednej zo situácií, kedy sa zisťujú pomery dieťaťa, a to v situácii, kedy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva funkciu procesného opatrovníka. Problematickým je druhá časť ustanovenia, podľa ktorej má záznam zo zisťovania pomerov obsahovať aj odporúčanie ďalšieho postupu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri výkone tejto funkcie.

Záznam zo zisťovania pomerov má obsahovať verný opis pomerov a nie je možné, aby z jednej návštevy v domácnosti mohlo byť spracované relevantné odporúčanie postupu, navyše ak takéto zisťovanie pomerov na účely konaní môže byť vykonávané aj v prípadoch, kedy orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately nevykonáva funkciu procesného opatrovníka.

K bodu 208 (nový § 93aa)

K ods. 1

Cieľom pripravovanej novely zákona je okrem iného zlepšenie podmienok výkonu orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately utvorením podmienok pre zavedenie personálneho a profesijného štandardu.

Kvalita výkonu v tejto oblasti je dlhodobo podporovaná z prostriedkov štrukturálnych fondov, a to najmä podporou personálneho zabezpečenia rôznych aktivít. Aktuálne prebieha testovanie personálneho štandardu v rámci Národného projektu Rozvoj výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately II. V rámci projektu bolo utvorených 376 pracovných miest na oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, z toho 206 štátnozamestnaneckých miest (132 pre oblasť ohrozených rodín a rodičovský konflikt - stanovený maximálny počet prípadov rodín 50, 64 pre oblasť sociálnej kurately detí - stanovený maximálny počet detí 55 a 10 pre oblasť sociálnej kurately plnoletých – maximálny počet klientov 80), na 28 orgánoch sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, na ktorých je overovaný dohodnutý personálny štandard. V rámci projektu bolo utvorených aj 46 miest pre výkon poradenskopsychologických služieb.

Podpora z prostriedkov štrukturálnych fondov však neumožňuje riešiť personálne zabezpečenie výkonu systémovo a ani s touto podporou počet miest nezodpovedá potrebe výkonu. Formovanie personálneho a profesijného štandardu je dlhoročný proces, ktorého základným predpokladom je (okrem plne funkčného informačného systému) zmena procesov na orgánoch sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Návrh zákona o.i. utvára podmienky na určovanie aktívnych prípadov a ukončovanie prípadov, avšak ani tieto nie je možné splniť bez zodpovedajúceho posilnenia výkonu.

Tak, ako bolo uvedené vo všeobecnej časti dôvodovej správy, navrhuje sa, aby bol personálny štandard orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately upravený zákonom so splnomocnením na ustanovenie agiend (ako základu profesijného štandardu) a spôsobu jeho určenia (rovnako ako v prípade centier) vyhláškou. Navrhuje sa tiež upraviť oprávnenie Ústredia čiastočne modifikovať ustanovený počet miest podľa vývoja počtu detí a počtu plnoletých fyzických osôb, pre ktoré sú vykonávané opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a vývoja závažnosti riešených prípadov. Navrhované riešenie kombináciou zákona a vyhlášky predpisu je osvedčené a umožňuje aktualizáciu počtov miest ako aj aktualizáciu resp. spresňovanie kritérií určenia miest podľa vývoja v oblasti výkonu.

K ods. 2

Navrhuje sa nové vhodnejšie systematické začlenenie ustanovenia k plánom (aktuálne §93 ods. 14) v ustanovení § 93aa.

K ods. 3

V súvislosti s návrhom na doplnenie utvorenia podmienok na lepšiu realizáciu participačných práv dieťaťa novým odsekom 3 v ustanovení § 8 je potrebné upraviť aj povinnosť zamestnanca zaznamenať a odôvodniť prípadné neposkytnutie informácie podľa § 8 ods. 3 v spisovej dokumentácii dieťaťa. Je potrebné pripustiť, že takýto rozhovor s dieťaťom neprebehne - nerealizáciu (na akýkoľvek účel) rozhovoru s dieťaťom ovplyvňujú okrem veku

dieťaťa, či vyspelosti dieťa aj okolnosti riešenej situácie (dieťa môže byť v nemocnici, na tzv. úteku, zamestnancovi nebol umožnený rozhovor s dieťaťom, dieťa rozhovor odmietlo...).

K ods. 4 a ods. 5

Navrhuje sa formalizovať zaznamenávanie činnosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, akreditovaných subjektov, ktoré sú zapojené do činnosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately prostredníctvom výziev a centier, ktoré vykonávajú opatrenia ambulantnou a terénnou formou. Náležitosti a podrobnosti vedenia záznamov bude ustanovovať vykonávací predpis s tým, že z rodinnej konferencie a prípadovej konferencie bude spracovávaný iný druh záznamu (jeho náležitosti budú rovnako stanovené vyhláškou) a ustanovenie sa nebude vzťahovať na záznam, ktorý spracováva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z výkonu oprávnenia vstupu do obydlija na základe rozhodnutia súdu podľa § 93g.

Ustanovenie je primárne určené na zaznamenávanie činnosti orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a činnosti subjektov prostredníctvom, ktorými organ sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečuje za zákonom stanovených podmienok výkon svojej pôsobnosti, čo však nevylučuje širšie využitie ustanovenia inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti.

Osobitný prístup sa navrhuje v prípade rozhovoru s dieťaťom bez prítomnosti iných osôb. V takomto prípade sa záznam z rozhovoru s dieťaťom vypracuje osobitne. Dôvodom je najmä fakt, že záznamy zo súkromných rozhovorov s dieťaťom sa nemajú sprístupňovať.

K ods. 6

Nakoľko stále pretrvávajú pochybnosti, či pred podaním návrhu na nariadenie ústavnej starostlivosti, nariadenie neodkladného opatrenia vo veciach osobnej starostlivosti o maloletého podľa § 367 Civilného mimosporového poriadku v zariadení alebo na uloženie tzv. pobytového výchovného opatrenia orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zvážil a skutočne využil všetky opatrenia, na riešenie situácie dieťaťa bez potreby jeho vyňatia z rodinného prostredia (aj metódou rodinnej alebo prípadovej konferencie), je potrebné v každej etape postupu orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zaviesť v podstate overovacie opatrenie, ktoré privedie orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately k opätovnému prehodnoteniu jeho postupu.

Z tohto dôvodu sa navrhuje, aby aj v zásadnej etape podania návrhu na súd jednoznačne uviedol v návrhu na súd opis opatrení, ktoré uplatnil pre zotrvanie dieťaťa v jeho rodinnom prostredí alebo pre nájdenie riešenia situácie dieťaťa v náhradnom rodinnom prostredí alebo aby uviedol dôvody, pre ktoré nebolo možné opatrenia vykonať. Dôležitou je tiež informácia, či boli využité aj iné formy pomoci dieťaťu a jeho rodine (napr. pri dieťati s ťažkým zdravotným postihnutím je zásadnou informácia, či dieťa a jeho rodina mali k dispozícii službu včasnej intervencie, alebo či boli pre dieťa školou alebo školským zariadením vykonávané podporné opatrenia a pod.).

Osobitne je potrebné zdôrazniť, že v prípade neodkladných opatrení sú celkom cielene uvedené len neodkladné opatrenie vo veciach osobnej starostlivosti o maloletého podľa § 367 Civilného mimosporového poriadku, t.j. nie neodkladné opatrenie vo veciach ochrany maloletého podľa § 365 Civilného mimosporového poriadku, ktoré sa navrhuje v akútnych

krízových situáciách dieťaťa, ktorých riešenie neznesie odklad (ak sa ocitne dieťa bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je jeho život, zdravie a priaznivý vývoj vážne ohrozený alebo narušený). V tejto situácii je zásadné riešiť situáciu dieťaťa, návrh na neodkladné opatrenie sa zameriava na situáciu tu a teraz (častokrát v noci, počas víkendu) a zamestnanec, ktorý situáciu rieši (práve zabezpečuje tzv. dosažiteľnosť), nemusí a spravidla ani nepozná prípad dieťaťa, alebo môže ísť o dieťa, pre ktoré ešte orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately opatrenia nevykonával.

K ods. 7 - ide o prevzatie aktuálneho znenia ustanovenia z § 93aa

K bodom 209 až 213 (§ 93a)

Ustanovenie § 93a upravuje vedenie zoznamu supervízorov a podmienky zapísania do zoznamu supervízorov, ktorý vedie ministerstvo. Je potrebné uviesť, že zapísanie do zoznamu supervízorov nie je podmienkou výkonu supervízie, slúži ako podporný nástroj pre rozhodnutie záujemcov o supervíziu.

Ustanovenie upravuje túto problematiku prakticky bez zmeny od roku 2008 a je potrebná jeho aktualizácia najmä v súvislosti s pokrokom informačných technológií.

Nakoľko sa už nevyžadava z registra trestov výpis z registra trestov ale podmienka bezúhonnosti sa overuje priamo v informačných systémoch, navrhuje sa spresnenie predmetného ustanovenia. Podrobnosti k zoznamu supervízorov vrátane samotnej žiadosti o zapísanie do zoznamu budú upravené vo vyhláske.

Tiež je potrebné doplnenie možnosti overenia podmienky vzdelania popri doklade o dosiahnutom vzdelaní (diplom) aj dokumentom zo zaručenej konverzie diplomu alebo uznaného dokladu o dosiahnutom vzdelaní v zahraničí a dokladu o absolvovaní akreditovanej prípravy supervízora v rozsahu najmenej 240 hodín.

Zároveň sa navrhuje, aby pri opätovnom zapísaní do zoznamu supervízorov nemusel žiadateľ predložiť doklady preukazujúce splnenie kvalifikačného predpokladu, ak o takéto opätovné zapísanie požiada do 12 mesiacov od výmazu zo zoznamu supervízorov.

K bodom 214 až 218 (§ 93b ods. 1)

Ustanovenie § 93b upravuje oprávnenia zamestnancov orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré využíva na účely výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Na základe identifikovaných problémov v praxi a skúseností orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri využívaní oprávnení sa navrhuje spresnenie ustanovení tak, aby boli utvorené lepšie podmienky na výkon oprávnení.

Zamestnanec orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je o.i. oprávnený osobne preverovať starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývin dieťaťa alebo osobne zisťovať dôvody nevhodného správania sa detí v rodinnom, náhradnom rodinnom, ale aj otvorenom prostredí najmä návštevou dieťaťa a rozhovorom s dieťaťom, s rodičom dieťaťa/náhradným rodičom, alebo s fyzickou osobu, ktorá má s dieťaťom blízky vzťah.

Slovné spojenie „návštevou dieťaťa a rozhovorom s dieťaťom“ vyvoláva pochybnosti, či je potrebné kumulovať návštevu a rozhovor, t.j. napr. v situácii, kedy je možné viesť rozhovor s dieťaťom mimo jeho rodinného/náhradného rodinného prostredia napr. v škole.

Navrhuje sa preto doplnenie tohto oprávnenia tak, aby bolo jasné, že oprávnenie sa vzťahuje aj na prostredie školy a školského zariadenia.

Problémom je aj spochybňovanie, či je možné (dokonca i v prípade, že samo dieťa o to požiadalo) vykonať rozhovor s dieťaťom bez prítomnosti iných osôb, formulácia „osobne preverovať... rozhovorom s dieťaťom.“ v praxi nepostačuje. Samozrejme, ak napr. rodič alebo iná osoba zodpovedná za dieťa rozhovor neumožnia, nie je možné rozhovor vykonať, účelom návrhu je, aby bolo jednoznačné, že zamestnanec orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na takýto rozhovor oprávnenie má, aby nemusel následne čeliť obvineniam, že prekročil svoje oprávnenia.

Zároveň sa navrhuje doplniť oprávnenia zamestnanca tak, aby

- bolo možné požiadať rodiča/náhradného rodiča o predloženie výsledku vyšetrenia na zistenie alkoholu alebo vyšetrenia na prítomnosť omamných látok alebo psychotropných látok u dieťaťa, jeho rodiča/náhradného rodiča v určenej lehote, nakoľko použitie dôvodu napr. nadmerného užívania alkoholu rodičom resp. užívanie drog dieťaťom v rozhodnutí o uložení výchovného opatrenia, resp. v návrhu na súd je spochybňované. Samozrejme orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak môže urobiť len ak disponuje z vlastnej činnosti alebo oznámenia takýmito informáciami a zároveň je povinný preukázateľne oboznámiť dieťa/rodiča/náhradného rodiča s účelom požiadania a poučiť ich o následkoch nepredloženia výsledkov tohto vyšetrenia. Odmietnutie vyšetrenia, resp. neprinesenie výsledku vyšetrenia nie je samo o sebe dôkazom, ale výrazne podporí hodnovernosť rozhodnutia správneho orgánu, či dôvody návrhu na súd.
- bolo jednoznačné, že je oprávnený vykonať pohovor s dieťaťom v zariadení na výkon rozhodnutia súdu bez prítomnosti iných osôb a to aj v priestoroch určených na bývanie dieťaťa a trávenie voľného času dieťaťa, nakoľko sa v praxi stále objavuje neochota splniť požiadavku na utvorenie podmienok pre súkromný rozhovor s dieťaťom, prípadne viesť tento rozhovor napr. na izbe dieťaťa,
- bolo možné riešiť vážny problém v praxi, kedy býva výkon opatrení znefunkčňovaný prítomnosťou tretích osôb, prípadne splnomocňovaním tretích osôb na výkon povinností (napr. účasť na výkone opatrení) za klientov.

Je nemožné poskytovať sociálne alebo psychologické poradenstvo dieťaťu, či jeho rodičom, ak sa nechajú zastúpiť, prípadne viesť rozhovor alebo zisťovať pomery v domácnosti v sprievode osôb, ktoré k výkonu opatrení nie sú potrebné. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately musí plniť svoju pôsobnosť, plní ju spravidla metódami sociálnej práce, či výkonom psychologických činností a nie vždy je prítomnosť tretích osôb prospešná. Nakoľko nepostačuje v § 93e upravená povinnosť rodičov na požiadanie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s ním osobne spolupracovať pri ochrane práv a právom chránených záujmov dieťaťa, je potrebné doplniť pre zamestnancov orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oprávnenie určiť, že opatrenia, ktoré majú byť vykonávané v osobnom kontakte s dieťaťom, rodičom alebo náhradným rodičom, budú vykonávané bez prítomnosti tretích osôb.

K výkonu oprávnení je všeobecne potrebné uviesť, že oprávnenie určiť, že rozhovor s dieťaťom alebo výkon opatrení, ktoré majú byť vykonávané v osobnom kontakte s dieťaťom, rodičom resp. náhradným rodičom budú vykonané bez prítomnosti iných osôb sa nevzťahuje na prítomnosť podporných osôb klientov – osôb s ťažkým zdravotným postihnutím, ak je to

potrebné vzhľadom na okolnosti a potrebu podpory. Prítomnosť podpornej osoby sa zvažuje vo vzťahu k individuálnym potrebám klienta a samotná podporujúca osoba nesmie svojou prítomnosťou ovplyvňovať výkon opatrenia.

Zároveň sa navrhuje text odseku 5 (aktuálny ods. 4), ktorý upravuje povinnosť vypracovať záznam z výkonu niektorých oprávnení (nahradené precizovaným textom ods. 4 a 5 v novom §93aa) nahradiť úpravou, z ktorej bude jednoznačné, že oprávnenia môže využívať zamestnanec orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately aj pri výkone iných úloh, ktoré plní podľa § 4a.

K bodu 219 (§ 93c)

Legislatívno- technická úprava súvisiaca so zmenami § 93a.

K bodu 220 (§ 93d)

Legislatívno- technická úprava súvisiaca so zmenami § 93a.

K bodu 221 (§ 93e)

Legislatívno-technická úprava – zosúladenie textu so zavedenou legislatívnou skratkou.

K bodu 222 (§ 93e nový odsek 2)

Podľa § 93e sú rodič dieťaťa/náhradný rodič, povinní umožniť zamestnancovi orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately výkon jeho oprávnení a poskytnúť mu potrebné informácie a doklady na účely výkonu opatrení, na požiadanie osobne spolupracovať s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pri ochrane práv a právom chránených záujmov dieťaťa, osobne sa dostaviť na miesto uvedené v predvolaní a ak je to uvedené v predvolaní zabezpečiť aj účasť dieťaťa. Ako už bolo uvedené, z podstaty sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je zrejmé, že pomoc deťom a ich rodinám musí byť postavená na osobnom kontakte s deťmi, ich rodičmi, náhradnými rodičmi a sú neprijateľné v praxi objavujúce sa prípady, kedy napríklad na rozhovor s rodičom príde jeho splnomocnený zástupca. Orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately ako orgán verejnej moci vykonáva svoju zákonom upravenú právomoc, navyše na účely ochrany detí, je preto potrebné jednoznačne upraviť, že zastúpenie rodiča alebo náhradného rodiča pri plnení jeho povinností je vylúčené (samozrejme mimo správneho konania).

K bodu 223

nový § 93h

Na rozdiel od zamestnancov orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, nie sú oprávnenia zamestnancov centier jednoznačne upravené a hoci sa dajú jednoznačne vyvodiť zo zákonom upravených povinností/úloh centra, v praxi sa v ostatnom období objavuje spochybňovanie osobitne zo strany klientov, či vôbec môžu vykonávať niektoré, pre ich prácu zásadné činnosti (napr. návšteva dieťaťa počas prázdnin). Zároveň, na základe odporúčania vykonávajú centrá aj niektoré opatrenia, ktoré spravidla vykonáva orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, avšak bez zodpovedajúcich oprávnení.

Navrhuje sa preto upraviť oprávnenia zamestnancov centier tak, aby mohli vykonávať svoje úlohy, samozrejme zodpovedajúco vykonávanej pracovnej pozícii a účelu vykonávaných opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Okrem naozaj základných a bežných oprávnení, ako je zisťovanie informácií (potrebných k výkonu odborných činností a pomoci dieťaťu, návšteva dieťa v jeho rodinnom prostredí napr. počas návštevy rodičov, pobytov u budúcich náhradných rodičov) a rozhovor s dieťaťom (aj bez prítomnosti iných osôb), sa navrhuje medzi oprávnenia zaradiť aj

- vyhotovenie obrazového, obrazovo-zvukového záznamu a zvukového záznamu, ak je to potrebné na účely preukázania ohrozenia života dieťaťa, zdravia dieťaťa, neľudského alebo zlého zaobchádzania s dieťaťom, a to aj bez súhlasu prítomnej fyzickej osoby – toto oprávnenie sa vzťahuje na výkon opatrení pobytovou, ambulantnou aj terénnou formou. Ako už bolo uvedené, aj zamestnanci centra vykonávajú návštevy v domácnostiach, v ich prirodzenom prostredí, a to nielen v prípade detí, ktoré sú umiestnené v centre na základe rozhodnutia súdu, ale aj v prípade výkonu opatrení terénnou formou a je preto potrebné, aby disponovali rovnakým oprávnením zaznamenať vážne ohrozenie dieťaťa ako zamestnanci orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
- vyhotovenie, opäť aj bez súhlasu prítomnej osoby, zvukového záznamu a v prípade výkonu opatrení ambulantnou formou v centre aj obrazovo-zvukového záznamu na účely preukázania priebehu vykonávania opatrení - toto oprávnenie sa vzťahuje na výkon opatrení pobytovou, ambulantnou aj terénnou formou,

Od roku 2018 sa môžu v centrách vykonávať rôzne opatrenia ambulantnou formou, vrátane výchovných opatrení, resp. rôznych povinností ukladaných súdom rodičom, deťom, náhradným rodičom na podporu účelu výchovných opatrení, nezriedkavo bývajú centrá poverované aj utvorením podmienok na uľahčenie priebehu styku dieťaťa s rodičom (napr. za účelom adaptácie dieťaťa na nové podmienky, úpravy rodinných pomerov, podporu rozvoja rodičovských zručností...). Ide o zložitý výkon opatrení, o ktorého priebehu resp. výsledkoch musia centrá informovať súd prípadne orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, čo býva častokrát spochybňované zo strany rodičov/náhradných rodičov, ale aj dozorných či monitorovacích orgánov. Navrhuje sa preto umožniť vyhotovovanie zvukových záznamov (napr. z výkonu opatrení terénnou formou) a v prípade ambulantného výkonu opatrení aj vyhotovovanie obrazovo-zvukových záznamov,

- určiť, že opatrenia, ktoré majú byť vykonávané v osobnom kontakte s dieťaťom, jeho rodičom alebo náhradným rodičom, budú vykonávané bez prítomnosti tretích osôb - toto oprávnenie sa vzťahuje na výkon opatrení pobytovou, ambulantnou aj terénnou formou. Rovnako, ako v prípade výkonu opatrení orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, je aj pre výkon opatrení centrom podstatné mať možnosť, a to osobitne v prípade detí (marenie výkonu prítomnosťou tretích osôb, častokrát aj aktívnou), aby mohlo centrum bezproblémovo vykonávať opatrenia, teda, aby malo minimálne oprávnenie určiť takúto podmienku výkonu opatrenia,
- prepraviť motorovým vozidlom centra dieťa, rodiča/inú fyzickú osobu, ak je to nevyhnutné na účel výkonu opatrení pre dieťa.

Pri výkone opatrení pre dieťa centrom nastanú častokrát situácie, kedy je potrebné zabezpečiť, aby rodič/príbuzní boli prítomní napr. na výkone opatrení, úradnom stretnutí

a pod. a títo nie sú schopní (z dôvodu osobnostných, zdravotných ale aj nedostatku finančných zdrojov) svoju prítomnosť zabezpečiť, pričom pre prácu s dieťaťom je takáto prítomnosť zásadná (návšteva dieťaťa rodičom umiestneným napr. v zariadení sociálnych služieb, návšteva rodiča, ktorý má problémy s cestovaním...). Malo by, a aj patrí k bežnému štandardu centra, uľahčiť výkon opatrení aj takouto formou. Bez náležitej úpravy je otázne, či centrum môže aj „svojim“ autom na účel výkonu opatrení prepravovať aj iné osoby ako deti, pre ktoré vykonáva opatrenia na základe rozhodnutia súdu.

Na navrhované oprávnenia centra vyhotovovať zvukové/obrazovo-zvukové záznamy na zákonom stanovený účel sa budú vzťahovať rovnaké pravidlá ako na vyhotovovanie týchto záznamov orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, s tým že centrum poskytne vyhotovené záznamy aj orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Oprávnenie zisťovať informácie návštevou dieťaťa, rodiny... a rozhovorom musí byť vykonávané na základe plánu, v koordinácii s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a pri jeho výkone sa musí zamestnanec centra preukázať buď písomným poverením alebo preukazom zamestnanca (meno a priezvisko zamestnanca, jeho pracovné zaradenie, identifikačné údaje centra a meno, priezvisko riaditeľa centra a jeho podpis, odtlačok úradnej pečiatky centra).

§ 93i

Navrhuje sa upraviť základný rámec povinností rodičov a náhradných rodičov vo vzťahu k centru. Ide o štandardné povinnosti ako povinnosť poskytovať informácie, umožniť výkon oprávnení a spolupracovať pri výkone opatrení, dostaviť sa na predvolanie na určené miesto a v prípade potreby zabezpečiť aj účasť dieťaťa. Centrum však musí zohľadniť osobitne pri žiadostiach o osobnú účasť rodiča alebo náhradného rodiča, ktorý je osobou s ťažkým zdravotným postihnutím jeho možnosti a prispôbiť očakávané splnenie povinností jeho reálnym možnostiam (prispôbiť miesto, využiť možnosti online stretnutí, zabezpečiť podporné opatrenia).

Z rovnakých dôvodov, ako je to v prípade orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa tiež navrhuje vylúčenie zastúpenia rodiča alebo náhradného rodiča pri plnení jeho povinností smerom k centru.

§ 93j

Vzhľadom na pôsobnosť obcí v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 75) je potrebné upraviť aj základné oprávnenia zamestnancov obcí na účely plnenia samosprávnej pôsobnosti obce. Navrhovaný rozsah oprávnení zodpovedá povinnostiam obec v tejto oblasti a tiež skúsenostiam obcí z praktického výkonu opatrení.

Problémy sa prejavujú hlavne pri návštevách v domácnostiach zameraných na osobne preverenie starostlivosti o deti, rozhovory s deťmi, rodičmi resp. inými osobami a zisťovanie informácií potrebných na výkon opatrení obcou. Navrhuje sa upraviť jednoznačne aj oprávnenie na vyhotovenie obrazového záznamu, obrazovo-zvukového záznamu a zvukového záznamu na účely preukázania ohrozenia života, zdravia dieťaťa, neľudského alebo zlého zaobchádzania s dieťaťom.

Na rozdiel od orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo centra sa nenavrhuje oprávnenie určiť, že rozhovor s dieťaťom resp. opatrenia, ktoré vyžadujú účasť

dieťaťa, rodiča resp. náhradného rodiča budú vykonávané bez prítomnosti iných osôb. Obec môže využiť súčinnosťné ustanovenia a požiadať o súčinnosť orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Vzhľadom na pretrvávajúce otázky z praxe, ako aj obavy obcí z nesplnenia povinností v rámci výkonu svojej samosprávnej pôsobnosti, ak spolupracujú s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo mu poskytujú súčinnosť alebo spolupôsobia najmä pri výkone výchovného opatrenia sa navrhuje upraviť, že v prípade nespôlupráce rodičov resp. náhradných rodičov obec oznámi túto skutočnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Je ale potrebné zdôrazniť, že ide o situáciu, kedy obec a orgán spolupracujú, poskytujú si súčinnosť (napr. obec bola dožiadaná alebo mala plniť úkony dohodnuté v pláne sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa) a predmetným ustanovením nie je dotknutý výkon samosprávnej pôsobnosti obce v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Výkon oprávnení bude prebiehať za rovnakých podmienok ako je tomu v prípade orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centra.

Aj zamestnanec obce by sa mal pri výkone svojich oprávnení preukázať písomným poverením štatutárneho zástupcu. Navrhuje sa aj na účely výkonu opatrení obcami upraviť povinnosti rodiča dieťaťa a náhradného rodiča v rovnakom rozsahu ako v prípade centier.

K §93k

Okrem iných subjektov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately aj akreditovaný subjekt, ktorý nie je centrom potrebuje pre uľahčenie výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately jednoznačne upraviť resp. spresniť oprávnenia, ktoré môže pri svojej činnosti využívať.

Navrhuje sa, aby bol zamestnanec takéhoto akreditovaného subjektu, oprávnený osobne zisťovať informácie potrebné na vykonávanie opatrení návštevou dieťaťa v jeho rodinnom resp. náhradnom rodinnom prostredí, rozhovorom s dieťaťom, rodičom, náhradným rodičom inými osobami a vyhotoviť aj bez súhlasu prítomnej fyzickej osoby obrazový, obrazovo-zvukový a zvukový záznam, ak je to potrebné na účely preukázania ohrozenia dieťaťa.

Medzi oprávnenia sa navrhuje zaradiť aj oprávnenie vyhotoviť aj bez súhlasu prítomnej fyzickej osoby zvukový záznam, obrazovo-zvukový záznam na účely preukázania priebehu vykonávania opatrení, avšak v záujme eliminovania neprimeranému zásahu do súkromia osôb a rodinného života len v prípade, ak sú opatrenia vykonávané na základe plánu sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a to zapojením akreditovaného subjektu prostredníctvom výzvy. Rovnaké oprávnenie by mal v takomto prípade aj orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Tak, ako v prípade centier sa navrhuje, aby bol akreditovaný subjekt oprávnený prepraviť motorovým vozidlom akreditovaného subjektu dieťa, rodiča, inú osobu, ak je to nevyhnutné na účel výkonu opatrení pre dieťa. Zdôrazniť treba, že nejde ani v prípade centra ani akreditovaného subjektu o povinnosť ale oprávnenie.

Výkon oprávnení bude prebiehať za rovnakých podmienok, ako je tomu v prípade orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, centra a obce, a to vrátane povinnosti preukazovať sa písomným poverením štatutárneho zástupcu akreditovaného subjektu. Navrhuje

sa aj na účely výkonu opatrení akreditovaným subjektom upraviť povinnosti rodiča dieťaťa a náhradného rodiča v rovnakom rozsahu ako v prípade centier a obcí.

K § 93l

Na práva a povinnosti zamestnancov centier ako zamestnávateľov v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia pri výkone práce vo verejnom záujme sa vzťahuje zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme, na práva a povinnosti zamestnancov akreditovaných centier Zákonník práce. Výnimku tvoria profesionálni náhradní rodičia, ktorých pracovno-právne vzťahy upravuje zákon o profesionálnych náhradných rodičoch a pedagogickí a odborní zamestnanci, na ktorých sa vzťahuje zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 138/2019 Z.z.“).

V praxi zamestnávatelia vyžadujú od uchádzačov, na pracovné pozície ku ktorým právne prepisy neupravujú predpoklad zdravotnej spôsobilosti potvrdenie od lekára, ktorým osvedčujú zdravotný stav, ale pre prípad podozrenia, že došlo k zmene ich zdravotného stavu neexistuje legitímny mechanizmus, podľa ktorého by bolo možné vyzvať zamestnanca k osvedčeniu zdravotnej spôsobilosti (s výnimkou zdravotnej spôsobilosti profesionálnych náhradných rodičov, zdravotnej spôsobilosti vrátane duševnej spôsobilosti pedagogických a odborných zamestnancov, a psychickej spôsobilosti zamestnancov centier, ktorí vykonávajú svoju prácu v priamom kontakte s deťmi).

Ako už bolo uvedené vo všeobecnej časti dôvodovej správy, zdravotný stav všetkých zamestnancov, ktorí svoju prácu vykonávajú v osobnom kontakte s klientmi zásadným spôsobom ovplyvňuje samotný výkon opatrení, navrhuje sa preto doplniť právnu úpravu o úpravu zdravotnej spôsobilosti zamestnancov centier pri zohľadnení už dnes zavedených podmienok a predpokladov na výkon pracovných činností, ktorými sa vykonávajú opatrenia.

Keďže na časť zamestnancov centier sa vzťahuje zákon č. 138/2019 Z. z. (§ 16), navrhuje sa vypustiť úpravu predpokladu zdravotnej spôsobilosti pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov centier z tejto právnej úpravy (čl. III.) a naďalej upravovať predpoklad zdravotnej spôsobilosti zamestnancov vykonávajúcich opatrenia v centrách výlučne v zákone č. 305/2005 Z. z. a v zákone o profesionálnych náhradných rodičoch.

Navrhuje sa štandardná právna úprava, inšpirovaná osvedčenou právnou úpravou predpokladu zdravotnej spôsobilosti ustanovením § 16 zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch s výnimkou zložky predpokladu psychickej spôsobilosti zamestnancov, ktorí v centrách pri pobytových formách výkonu opatrení prichádzajú do kontaktu s deťmi, plnoletými osobami a zamestnancov, ktorí sa podieľajú na vykonávaní výchovného alebo sociálneho skupinového programu pobytovou formou v priamom kontakte s deťmi počas vykonávania takéhoto programu.

Zamestnanci centier, ktorí prichádzajú do kontaktu s plnoletými klientmi doposiaľ predpoklad psychickej spôsobilosti preukazovaný psychologickým posudkom plniť nemuseli. Nakoľko však časť klientely centier sú plnoleté fyzické osoby, bolo potrebné prehodnotiť, či aj pre prácu s plnoletou cieľovou skupinou nie je vhodné overovať, či odborníci, ktorí pracujú priamo s klientami spĺňajú predpoklad psychickej spôsobilosti. Dôvodom tohto prehodnotenia je fakt, že existuje časť centier, ktoré majú výlučne plnoletú cieľovú skupinu, sú to centrá

s resocializačným programom pre plnoleté osoby (v prípade ostatných centier ide o detskú klientelu, nakoľko práca s plnoletými je súčasťou práce s deťmi). V diskusii so zástupcami centier s resocializačným programom bola zvážená potreba takéhoto opatrenia a pri rozhodnutí o jeho zavedení zavážila najmä skutočnosť, že prevažná väčšina klientov sú mladí ľudia (v porovnateľnom veku ako cieľová skupina detí) a tiež fakt, že samotný resocializačný program je náročný nielen pre klientov, ale kladie vysoké (nielen odborné) nároky aj na odborný personál zariadení. Zavedenie plnenia podmienky psychickej spôsobilosti, osobitne priebežné plnenie tejto podmienky, je možno (už zo skúseností centier, ktoré vykonávajú opatrenia pobytovou formou pre deti) považovať za dobrý nástroj pre včasnú identifikáciu rizika syndrómu vyhorenia a tým aj za opatrenie podporujúce kvalitu vykonávaných opatrení pre klientov. Z rovnakého dôvodu sa navrhuje, aby sa predpoklad psychickej spôsobilosti vzťahoval aj a zamestnancov akreditovaných subjektov (tieto programy realizujú výlučne akreditované subjekty) realizujúcich pobytové skupinové programy pre deti (sociálna kuratela detí). V praxi nejde o početnú skupinu, avšak vzhľadom na cieľovú skupinu (klienti sociálnej kurately detí) a fakt, že ide o pobytovú formu výkonu opatrení, by mali aj títo zamestnanci spĺňať predpoklad psychickej spôsobilosti osvedčenej podľa stanovených kritérií.

Podľa § 41 ods. 2 Zákonníka práce, ak osobitný právny predpis vyžaduje na výkon práce zdravotnú spôsobilosť na prácu, psychickú spôsobilosť na prácu alebo iný predpoklad, zamestnávateľ môže uzatvoriť pracovnú zmluvu len s fyzickou osobou zdravotne spôsobilou alebo psychicky spôsobilou na túto prácu alebo s fyzickou osobou, ktorá spĺňa iný predpoklad. Doterajší § 58 zákona ustanovoval, ako už bolo uvedené, psychickú spôsobilosť ako predpoklad na výkon práce u zamestnancov centier, ktorí prichádzajú do kontaktu s deťmi v pobytových formách výkonu opatrení v centrách. Psychickú spôsobilosť preukazujú záujemci o prácu pred uzavretím pracovnej zmluvy a zamestnanci v 5 ročných intervaloch a v zákonom stanovených prípadoch psychologickým posudkom na základe psychologického vyšetrenia vykonaným klinickým psychológom alebo poradenským psychológom alebo psychológom s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v študijnom odbore psychológia a najmenej päťročnou praxou vo výkone psychologической činnosti ako zdravotnícky pracovník alebo zamestnanec Ústredia.

Takto koncipovaná psychická spôsobilosť nie je zdravotnou spôsobilosťou, k strate ktorej v odôvodnených prípadoch viaže Zákonník práce rôzne povinnosti zamestnávateľa (ponuka preradenia na inú prácu, odstupné) vo vzťahu k zamestnancom. Jedným z dôvodov je aj, že zdravotnú spôsobilosť môže posudzovať výlučne zdravotnícky pracovník, čo zamestnanec Ústredia nie je – Ústredie nie je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti. V záujme ochrany zamestnancov centier (s výnimkou profesionálnych náhradných rodičov, ktorí majú túto situáciu riešenú v zákone o profesionálnych náhradných rodičoch) je potrebné, aby predpoklad psychickej spôsobilosti už ako súčasť zdravotnej spôsobilosti bol osvedčovaný výlučne poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. V tejto súvislosti je potrebné vykonávať aj príslušné doplnenie zákona č. zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v čl. II.

Nakoľko zamestnanci Ústredia, ktorí doposiaľ vykonávali psychologické vyšetrenia sú súčasťou úseku poradenskopsychologických služieb (verejná služba) v rámci systému

sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, nie je potrebné reagovať na túto zmenu prechodným ustanovením.

V súvislosti so zdravotnou spôsobilosťou okrem psychickej spôsobilosti preukazovanej psychologickým posudkom (pobytové formy výkonu) sa navrhuje, aby sa zdravotná spôsobilosť preukazovala lekársym potvrdením (lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo) nie starším ako tri mesiace.

V prípade psychickej spôsobilosti pri pobytových formách výkonu sa psychická spôsobilosť aktuálne preukazuje pred vznikom pracovnoprávneho vzťahu psychologickým posudkom nie starším ako jeden rok a pri zamestnancoch v určených lehotách nie dlhších ako päť rokov (priebežné overovanie plnenia psychickej spôsobilosti) a v určených lehotách pri vzniku dôvodnej pochybnosti o plnení predpokladu psychickej spôsobilosti a pri podozrení na týranie alebo sexuálne zneužívanie dieťaťa. Aj v prípade psychickej spôsobilosti preukazovanej psychologickým posudkom sa navrhuje, aby psychologický posudok nebol starší ako tri mesiace tak, aby poskytoval čo možno najaktuálnejšiu informáciu o psychickej spôsobilosti osobitne uchádzača o zamestnanie.

K bodom 224 a 225 (§ 94 ods. 1)

Navrhuje sa do ustanovenia upravujúceho poskytovanie súčinnosti na účely sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately doplniť CIPC, aby bolo jednoznačné, že subjekty, uvedené v ustanovení sú povinné poskytovať v rozsahu svojej pôsobnosti resp. stanovených úloh súčinnosť CIPC a CIPC je zároveň povinné poskytovať v rozsahu svojej pôsobnosti súčinnosť týmto subjektom na účely plnenia ich úloh.

K bodu 226 (§ 94 ods. 5)

Podľa § 73 ods. 2 písm. e) tretieho bodu zákona plní orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately úlohu koordinátora, ak je potrebné pri vykonávaní opatrení sociálnej kurately pre deti, pri pomoci deťom, ktoré sú týrané, sexuálne zneužívané, zanedbávané alebo u ktorých je dôvodné podozrenie z týrania, sexuálneho zneužívania alebo zanedbávania alebo deťom, ktoré boli obeťou obchodovania, alebo pri vyhodnocovaní situácie maloletého bez sprievodu a pri voľbe a uplatňovaní opatrení pre maloletého bez sprievodu spolupôsobenie iných subjektov.

Na účely koordinácie podľa § 94 ods. 5 sú osoby uvedené v § 94 ods. 1 (ustanovenie upravujúce súčinnosť subjektov, ktoré sa podieľajú v rámci svojej pôsobnosti/zákonom stanovených povinností a úloh na ochrane dieťaťa) okrem súdu a orgánu činného v trestnom konaní, povinné pri zosúladzovaní postupov pri hodnotení situácie dieťaťa a postupov riešenia situácie dieťaťa spolupracovať s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Toto ustanovenie však rokmi prestalo plniť svoj účel v jeho aktuálnej podobe, osobitne, nie je stanovený spôsob faktickej realizácie spolupráce.

Navrhuje sa preto jednoznačne stanoviť, že na účel koordinácie postupov je možné zorganizovať koordináčne stretnutie a ustanovené subjekty, ak sú prizvané, sú povinné sa ho zúčastniť. Zároveň je na účely koordinácie postupov potrebné upraviť aj oprávnenie zúčastnených zdieľať informácie z ich činnosti v rozsahu nevyhnutnom na riešenie situácie dieťaťa samozrejme s jednoznačnou povinnosťou mlčanlivosti.

K bodu 227 (§ 94 ods. 6)

Podľa § 94 ods. 6 sú škola a školské zariadenie povinné zúčastniť sa rodinnej alebo prípadovej konferencie, ak ich na tento účel prizve orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. V súvislosti s novou úpravou rodinnej a prípadovej konferencie v § 11a sa navrhuje, aby sa rovnaká povinnosť vzťahovala aj pri organizovaní rodinnej a prípadovej konferencie centrom a je tiež potrebné vykonať potrebnú legislatívno-technickú úpravu.

K bodu 228 (§ 94 nový ods. 7)

Vzhľadom na opakované požiadavky škôl a školských zariadení na utvorenie možnosti pre orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately poskytnúť škole alebo školskému zariadeniu informácie k dieťaťu – žiakovi, sa navrhuje, aby bol orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinný poskytnúť na žiadosť školy alebo školského zariadenia základné informácie zo svojej činnosti, a to na účel výkonu odborných činností prostredníctvom podporných úrovní podľa Školského zákona.

Rozsah informácií ustanoví vykonávací predpis. Pôjde o základné informácie o tom, či je dieťa klientom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a informáciu o miere ohrozenia, ak ju má orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately určenú. Na zahájenie spolupráce medzi školou, školským zariadením a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately takýto rozsah informácií postačuje.

K bodu 229 (§ 96)

Vzhľadom na precizovanie metód rodinnej a prípadovej konferencie, precizovanie a doplnenie spolupráce pri koordinácii postupov pri hodnotení a riešení situácie dieťaťa, ako aj vzhľadom na návrh na zriadenie komisie na overenie správneho zaradenia dieťaťa do ustanovenej špecializovanej samostatnej skupiny aj s externým členstvom, sa navrhuje doplnenie subjektov povinných zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, ktoré sa dozvedeli v súvislosti s vykonávaním opatrení podľa zákona.

K bodu 230 (§ 96a ods. 1)

Nakoľko sa v praxi objavujú pochybnosti, ku ktorým oznamovateľom porušovania práv dieťaťa sa vzťahuje povinnosť orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately utajiť osobu oznamovateľa, navrhuje sa doplniť ustanovenie tak, aby bolo jednoznačné, že ochrana oznamovateľa sa vzťahuje výlučne na fyzické osoby a právnická osoba, fyzická osoba – podnikateľ, osobitne inštitúcie a subjekty, ktoré sú zákonom viazané k poskytovaniu súčinnosti na účely sociálnoprávnej ochrany detí, by nemali v prípade ochrany detí očakávať takú ochranu ako fyzické osoby (napr. susedia). Ich oznámenia a ďalšia spolupráca sú zásadné pre riešenie situácie ohrozených detí.

K bodu 231 (§ 96b ods. 1)

Navrhuje sa spresnenie ustanovenia o vedení spisovej dokumentácie subjektami sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, aby bolo osobitne v prípade orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zrejmé, že sa ustanovenie § 96b vzťahuje aj na výkon úloh podľa § 4a.

K bodu 232 (§ 96b ods. 2)

V súvislosti so zmenou a doplnením ustanovení k záznamom z výkonu činnosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, centier a akreditovaných subjektov v § 93aa, je potrebné zodpovedajúco upraviť ustanovenie k spisovým dokumentáciám.

K bodu 233 [§ 96b ods. 4 písm. e)]

V záujme zachovania súkromia dieťaťa sa navrhuje nezverejňovať záznam z rozhovoru s dieťaťom. Podľa aktuálnej právnej úpravy sa záznam z rozhovoru s dieťaťom, nezverejní, ak dieťa s jeho zverejnením nesúhlasí, pričom tento nesúhlas dieťaťa musí byť v zázname uvedený. Aktuálna právna úprava nie je správna, lebo vystavuje dieťa vážnemu konfliktu lojality. Pre výkon opatrení pre dieťa je rozhovor s dieťaťom zásadný, dieťa však pri tomto rozhovore nie je slobodné, pretože je vedený buď pod vplyvom informácie, že záznam môže byť sprístupnený rodičom/náhradným rodičom alebo stojí pred rozhodnutím či má/môže alebo nemá/nemôže byť záznam zverejnený. Navrhuje sa chrániť dôvernosť informácií, názorov, vyjadrení dieťaťa.

K bodom 233 až 236 [§ 96b ods. 4 písm. f) až h), nový ods. 5 a ods. 6]

V § 96b ods. 4 sú upravené náležitosti spisovej dokumentácie, ktoré sa nesprístupňujú, prípadne za akých okolností a kedy je ich možné sprístupniť. Navrhuje sa, aby sa nesprístupňovali ani vyjadrenia rôznych fyzických osôb (súkromné osoby), ktoré poskytujú informácie zo života dieťaťa subjektom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a záznamy z rozhovoru s týmito osobami. Primárne ide o susedov, známych rodiny a pod., v prípade ktorých nie je na mieste, aby boli vystavovaní tlaku zo strany rodiny len preto, že svojimi informáciami pomáhajú chrániť dieťa. Z rovnakého dôvodu sa navrhuje nesprístupňovať oznámenia, v prípade ktorých oznamovatelia – fyzické osoby požiadali o svoje utajenie. K takémuto opatreniu vedú praktické skúsenosti, kedy napriek anonymizácii oznamovateľa bola možná z okolností oznámenia jeho identifikácia. Iná situácia je v prípade právnických osôb a fyzických osôb podnikateľov – v tomto prípade nie je možné utajiť oznamovateľa ani zdroj informácií, avšak je možné nesprístupňovať meno a priezvisko konkrétnych zamestnancov subjektov poskytujúcich informácie.

Navrhuje sa zároveň, aby sa vôbec nesprístupňovali spisové dokumentácie detí vedené na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti určeným orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a CIPC a súvisiace časti spisových dokumentácií orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centier a akreditovaných subjektov s udelenou akreditáciou pre túto oblasť. V praxi je problematické odmietnuť rodiča, ktorý nemá obmedzené rodičovské práva a teda má právo na nahliadnutie do spisovej dokumentácie jeho dieťaťa, pričom v prípade dieťaťa, ktorému sa hľadá náhradná rodina je len veľmi problematické anonymizovať časti dokumentácie napr. z nadväzovania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom. Rodič sa môže všetky potrebné informácie o dieťati dozvedieť z bežnej dokumentácie dieťaťa.

Zároveň je potrebné primerane upraviť odsek 6, ktorý ustanovuje subjekty, na ktoré sa pravidlá nesprístupňovania nevzťahujú.

K bodu 237 (§ 96b nové odseky 7 až 9)

Ustanovenie § 96b upravuje vedenie spisovej dokumentácie. Navrhuje sa osobitne upraviť uchovávanie spisových dokumentácií vedených orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately uchováva spisovú dokumentáciu dieťaťa do dovŕšenia plnoletosti najmladšieho dieťaťa (súrodenca) v rodine na účely prípadného opätovaného zahájenia výkonu opatrení. Z praktického hľadiska je potrebné odlišiť ukončenie výkonu opatrení pre dieťa a vedenie spisovej dokumentácie tak, aby medzi aktívnymi prípadmi neostávali prípady detí len z dôvodu, že je o nich stále vedená spisová dokumentácia.

Určený orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a CIPC vedú na účely sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti spisové dokumentácie o fyzických osobách, ktoré majú záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom (ešte nie sú zapísaní v zozname žiadateľov) o náhradných rodičoch, ktorí majú záujem stať sa osvojiteľom dieťaťa, ktoré majú v náhradnej starostlivosti a o žiadateľoch zapísaných v zoznamoch.

Navrhuje sa upraviť lehotu uchovávania spisových dokumentácií týchto osôb v dĺžke trvania 15 rokov od rozhodujúcich skutočností, ktorými sú zastavenie konania vo veci zapísania do zoznamov žiadateľov, rozhodnutie o nezapísaní do zoznamu žiadateľov a o vyradení zo zoznamu žiadateľov. Lehota 15 rokov zohľadňuje najmä dobu možných mimodvolacích konaní, prípadne možných súdnych konaní. Pre prípad vyradenia zo zoznamu žiadateľov na žiadosť žiadateľa a z dôvodu úspešného sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti sa navrhuje lehota 5 rokov. Po uplynutí určených lehôt sa zároveň osobné údaje vedené v príslušných zoznamoch anonymizujú.

K bodu 238 (§ 96d ods. 1)

Legislatívno- technická úprava súvisiaca s vypustením § 58 a novým § 93l.

K bodom 239 až 246 (§ 97)

Navrhuje sa zmena a doplnenie splnomocňovacieho ustanovenia v súvislosti s návrhmi zmien a doplnení § 11a, § 51b, § 55a § 93aa ods. 1 a ods. 4, § 93a, § 94 ods. 7, úprav súvisiacich s vypustením § 58 a terminologické zosúladenie ustanovení k počtom miest.

K bodu 247 (§ 100ae až § 100ar - Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 1. apríla 2027)

K § 100ae

V ustanovení § 11a sa o.i. upravujú situácie, kedy bude orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately povinný organizovať prípadovú alebo rodinnú konferenciu. Túto povinnosť však môže splniť za predpokladu, že bude zodpovedajúco personálne vybavený. Tak, ako bolo uvedené aj vo všeobecnej časti dôvodovej správy, jednou z agiend budúcej vnútornej štruktúry bude ucelená samostatná agenda „zhodnocovanie situácie dieťaťa a rodiny“, ktorej obsahom bude o.i. organizácia rodinných a prípadových konferencií.

Do vytvorenia personálneho zázemia však nie je možné očakávať, že ustanovenie § 11a ods. 1 bude v plnej miere vykonávané z kapacitných dôvodov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Navrhuje sa preto, aby v prechodnom období do 31. marca 2030

orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré neplnia personálny štandard, neboli povinné vykonávať rodinnú konferenciu vôbec a prípadovú konferenciu by vykonávali len pred podaním návrhu na súd [§ 11a ods. 3 písm. b)], prípadne, ak nebude možné prípadovú konferenciu zorganizovať pred podaním návrhu na súd, tak po umiestnení dieťaťa do zariadenia (s výnimkou, ak je dieťa umiestnené v centre neodkladným opatrením). Dátum 31. marca 2030 sa navrhuje napriek tomu, že už od 1. januára 2030 majú mať orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately k dispozícii ustanovený počet, nie je však možné predpokladať aj reálnu obsadenosť týchto miest.

K § 100af

V súvislosti so zmenami v právnej úprave výchovných opatrení, o.i. napr. s návrhom na úpravu znenia niektorých druhov výchovných opatrení (13. bod), uvedenia subjektu v ktorom sa má vykonávať výchovné opatrenie v rozhodnutí a pod. je potrebné upraviť aj postup v prípadoch začatých konaní pred účinnosťou návrhu zákona

- ak nebolo právoplatne dokončené konanie, ktoré bolo začaté pred účinnosťou návrhu zákona, dokončí sa podľa právnej úpravy účinnej do účinnosti návrhu zákona,
- na všetky výchovné opatrenia, o ktorých bolo právoplatne rozhodnuté do účinnosti návrhu zákona, ako aj na výchovné opatrenia, o ktorých sa síce začalo konať pred účinnosťou návrhu zákona alebo boli dokončené podľa právnej úpravy účinnej do 31. marca 2027 sa vzťahuje právna úprava účinná do 31. marca 2027 s výnimkou nových pravidiel vyhodnocovania účelu výchovného opatrenia v § 14 ods. 1 a povinnosti vyzvať povinnú osobu na plnenie uloženej povinnosti podľa § 14 ods. 2 – v tomto prípade sa postupuje podľa znenia § 14 účinného od 1. apríla 2027.

K § 100ag

V súvislosti so zmenami v oblasti sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti osobitne v súvislosti s doplnením podmienok pre zapísanie do zoznamu žiadateľov sa navrhuje upraviť, že konanie, ktoré bolo začaté pred účinnosťou návrhu zákona a ktoré nebolo právoplatne dokončené do účinnosti návrhu zákona sa dokončí podľa právnej úpravy účinnej do účinnosti návrhu zákona. Zároveň sa navrhuje jednoznačne uviesť, že všetci žiadatelia zapísaní v zozname žiadateľov alebo v zozname žiadateľov o osvojenie dieťaťa v náhradnej starostlivosti podľa právnej úpravy účinnej do návrhu zákona sú žiadateľmi zapísanými do týchto zoznamov aj podľa novely zákona – nebudú musieť dodatočne preukazovať splnenie novonastavených podmienok zapísania.

Podľa návrhu je dôvodom na vyradenie zo zoznamu, ak žiadateľ neukončí aktualizáciu prípravy na náhradnú starostlivosť do 6 mesiacov od jej začatia. V prípade začatých aktualizácií príprav na náhradnú rodinnú starostlivosť pred účinnosťou návrhu zákona sa táto lehota začne počítať odo dňa účinnosti návrhu zákona.

K § 100ah

Nakoľko sa v návrhu zákona navrhuje o.i. zriadenie komisie na overenie správneho zaradenia dieťaťa do ustanovenej špecializovanej skupiny a nevyhnutnosti takéhoto zaradenia, je potrebné vytvoriť časový priestor na zriadenie komisie. Navrhuje sa, aby Ústredie komisiu zriadilo do 30. septembra 2027 a centrá, ktoré majú zaradené deti do ustanovených

špecializovaných skupín, aby podali žiadosti o vyjadrenie k nevyhnutnosti a správnosti zaradenia týchto detí do 15. októbra 2027. Od účinnosti zákona 1. apríla 2027 do 15. októbra 2027 majú centrá dostatok času na prípravu žiadostí.

K 100ai

Vzhľadom na zmeny v podmienkach výkonu opatrení pobytovou formou v centrách sa navrhuje

- v súvislosti so zmenou ustanovenia § 54, nový odsek 5 - v prípade, že dieťa bolo neodkladným opatrením zverené do starostlivosti fyzickej osoby pred účinnosťou návrhu zákona, 30-dňová lehota po uplynutí ktorej možno obsadiť miesto tohto dieťaťa začne plynúť dňom účinnosti návrhu zákona,
- v súvislosti s návrhom na zmenu a doplnenie ustanovenia § 55 ods. 2, podľa ktorého nebude možné uzatvárať dohody s mladými dospelými na dobu určitú sa navrhuje, aby sa automaticky tieto dohody od účinnosti zákona považovali za dohody uzatvorené na dobu neurčitú,
- v súvislosti so zmenami financovania života mladých osobitne nezaopatrených dospelých v centre (nový § 55a) centrá informujú mladých dospelých, ktorých sa týka o týchto zmenách do 30. apríla 2027 tak, aby finančný príspevok - tzv. paušál mohol byť mladým dospelým prvýkrát vyplatený na mesiac máj 2027.

K § 100aj

V súvislosti so zmenami vo výkone pobytových opatrení na základe dohody, osobitne so zmenami v dĺžke pobytu a úhradách za výkon opatrení, sa navrhuje, aby sa výhodnejšia právna úprava, ktorú zavádza návrh zákona uplatnila aj pri osobách, pre ktoré sa začali vykonávať opatrenia na základe dohody pred účinnosťou návrhu zákona. Preto je potrebné, aby centrá doručili návrhy dodatkov dohôd (zosúladenie s novou úpravou § 61 ods. 3 a 4) rodičom/náhradným rodičom.

Nakoľko si budú podľa návrhu zákona obce a vyššie územné celky určovať výšku úhrady v samosprávnych centrách všeobecne záväznými nariadeniami, je potrebné upraviť, že do ich vydania sa na úhradu v týchto centrách vzťahuje právna úprava účinná do účinnosti novely zákona.

K § 100ak

Návrh novely obsahuje niekoľko zmien v podmienkach výkonu opatrení v centrách, preto je potrebné, aby na tieto zmeny centrá zareagovali úpravou programov a ich predložením v termíne do 30. septembra 2027

- v prípade centier v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia na schválenie Ústrediu, pričom Ústredie po prvýkrát v súlade s jeho novonavrhovanou kompetenciou schváli/neschváli predložený upravený program, špecializovaný program alebo resocializačný program. Až do schválenia príslušného programu centrá postupujú podľa aktuálneho programu.
- v prípade akreditovaných centier v rovnakých termínoch ako tzv. štátne centrá tieto centrá predložia upravené programy, špecializované programy alebo resocializačné programy ministerstvu a na účely tejto novely a splnenia podmienky úpravy programov v stanovenej lehote sa zmeny programov, vykonané v súvislosti s návrhom zákona

považujú za zmenu rozhodujúcich skutočností a postupuje sa podľa § 83 ods. 5 písm. h) zákona.

Pri zmene programu, špecializovaného programu alebo resocializačného programu, ktorá nesúvisí s novelou zákona sa postupuje podľa § 73 ods. 1 písm. c) v znení účinnom od 1. apríla 2027.

K § 100al

Tak, ako pri každej novele zákona, ktorej obsahom sú aj zmeny v oblasti vykonávania opatrení orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, je potrebné, aby zmeny boli reflektované aj v plánoch sociálnej práce s dieťaťom, jeho rodičmi alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa. Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávajú úpravu plánov priebežne podľa vývoja prípadov najneskôr do konca roka 2027.

K § 100am

Nakoľko sa výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately so zapojením centier a akreditovaných subjektov pripravuje rok dopredu a v roku 2027, nie je možné dôsledne reflektovať zmeny, ktoré prináša návrh zákona, je potrebné jednoznačne upraviť, že výkon opatrení ambulantnou/terénnou formou, zabezpečený v centrách a v akreditovaných subjektoch, ktoré nie sú centrami sa bude v roku 2027 uskutočňovať tak, ako bol naplánovaný v roku 2026.

Tak, ako už bolo uvedené k § 100aj v súvislosti s dohodami, výkon opatrení pobytovou formou na základe dohody sa dokončí podľa výhodnejšej právnej úpravy, účinnej od 1. apríla 2027 a nebude potrebné upraviť, zmeniť a ani inak aktualizovať odporúčanie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na výkon opatrení, vydané do 31. marca 2027.

Výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately so zapojením centier a akreditovaných subjektov pripravuje rok dopredu (tzv. priority) a táto príprava začína predložením návrhu priorít na nadchádzajúci rok orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately Ústrediu a vypracovaním prehľadu regionálnych potrieb Ústredím do 30. apríla bežného roku a končí 31. októbra zverejnením spôsobu zabezpečenia výkonu opatrení pobytovou (vrátane výkonu opatrení na základe rozhodnutia súdu), ambulantnou aj terénnou formou v centrách. Novelou zákona navrhuje, zrýchliť celý proces tak, aby bol ukončený do 15. septembra, preto je zahájenie procesu prípravy potrebné už do konca marca. Nakoľko však novela zákona nadobúda účinnosť po tomto dátume, je potrebné osobitne pre rok 2027 upraviť lehoty na spracovanie a predloženie návrhu priorít a do 15. apríla a pre spracovanie prehľadu regionálnych potrieb do 20. apríla 2027.

K § 100an

Rovnako ako v prípade konaní vo veciach neodkladných opatrení a zapísania do zoznamu žiadateľov je potrebné aj v prípade konaní vo veciach akreditácií upraviť konanie, ktoré nebolo právoplatne skončené do účinnosti návrhu zákona - konanie sa dokončí podľa právnej úpravy účinnej do účinnosti návrhu zákona. Navrhuje sa ale, aby mohli byť použité

dôvody na prerušenie konania upravené v § 85 ods. 3 v jeho znení účinnom od 1. apríla 2027. Dôvody je možné bezproblémovo aplikovať aj pre prebiehajúce konania. Samozrejme už udelených akreditácií sa nová právna úprava nedotkne.

K § 100ao

Vzhľadom na náročnosť prípravy zavedenia navrhovaného personálneho štandardu do praxe a predpoklad postupnej tvorby nových štátnozamestnaneckých miest sa navrhuje takmer trojročné prechodné obdobie na zavedenie personálneho štandardu. Aj keď patrí táto úloha primárne Ústrediu ako služobnému úradu všetkých štátnych zamestnancov vykonávajúcich opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na tomto úseku štátnej služby, na konkrétne utvorenie podmienok je vhodnejší samotný orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K § 100ap

Vzhľadom na návrh na zosúladenie § 93 ods. 1 a 3 s aktuálnou sústavou študijných odborov a so zákonom č. 219/2014 Z.z. o sociálnej práci sa navrhuje, aby sa kvalifikačné predpoklady zamestnancov orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré splnili podľa zákona účinného do 31. marca 2027 považovalo za splnenie kvalifikačných predpokladov aj podľa zákona účinného od 1. apríla 2027.

K § 100aq

Navrhuje sa, aby sa aj pri žiadostiach o zapísanie do zoznamu supervízorov a žiadostiach o opakované zapísanie do zoznamu supervízorov doručených ministerstvu pred účinnosťou návrhu zákona postupovalo podľa právnej úpravy účinnej do účinnosti návrhu zákona.

K § 100ar

Vzhľadom na návrh na komplexnú úpravu zdravotnej spôsobilosti sa navrhuje, aby splnenie predpokladu zdravotnej spôsobilosti (t.j. fyzickej aj psychickej) nemuselo byť preukazované u zamestnancov centier a akreditovaných subjektov dodatočne, predpoklad splnenia ich zdravotnej spôsobilosti považuje za splnený, ak sa nepreukáže opak.

K bodom 248 a 249 (Príloha č. 2)

Navrhuje sa aktualizácia Zoznamu preberaných právne záväzných aktov EÚ v prílohe č. 2 z dôvodu novej Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1346, ktorou sa stanovujú normy pre príjem žiadateľov o medzinárodnú ochranu (prepracované znenie).

K článku II - zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

V súvislosti s novým § 93l v čl. I sa navrhuje vykonať súvisiacu zmenu v právnej úprave psychologického posudku. Navrhuje sa doplnenie účelov, na ktoré sa vypracováva

psychologický posudok aj o vykonávanie pracovnej činnosti v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

K článku III - zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vzhľadom na návrh na zjednotenie právnej úpravy predpokladu zdravotnej spôsobilosti (nový § 93l v čl. I) zamestnancov centier je potrebné vykonať príslušnú zmenu ustanovenia § 16 zákona o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch, ktorý doposiaľ upravuje súborne aj zdravotnú spôsobilosť pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov zariadení sociálnej pomoci – zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a zariadení sociálnych služieb.

Navrhuje sa, aby sa tak ako doposiaľ na týchto zamestnancov zariadení sociálnych služieb vzťahoval zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a predpoklad zdravotnej spôsobilosti zamestnancov zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately – centrách, bol upravovaný v predpisoch upravujúcich sociálnoprávnú ochranu detí a sociálnu kuratelu.

K čl. IV - Zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch

V súvislosti so zmenou úpravy psychickej spôsobilosti, konkrétne zrušením § 58 zákona a návrhom nového § 93l v čl. I je potrebné vykonať zodpovedajúce zmeny aj v zákone o profesionálnych náhradných rodičoch, ktorý sa v časti psychickej spôsobilosti profesionálnych náhradných rodičov a ich manželov/manželiek odkazuje na zákon č. 305/2005 Z.z.. Za účelom zlepšovania podmienok vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately o.i. aj v centrách vrátane profesionálnych náhradných rodín, je tiež potrebné vykonať dve zmeny súvisiace s identifikovanými problémami v praxi.

K bodu 1 [§ 3 ods. 1 písmeno g)]

Legislatívno - technická úprava súvisiaca s vypustením § 58 v čl. I a novým § 93l (úprava psychickej spôsobilosti).

K bodom 2 a 6 (§ 7 ods. 1 písm. a) a písm. b) a súvisiace prechodné ustanovenie § 47 ods. 1)

V súvislosti s návrhom v čl. I na skrátenie doby platnosti psychologického posudku, ktorým sa preukazuje psychická spôsobilosť je potrebné zodpovedajúco upraviť ustanovenie o predpokladoch na výkon práce profesionálnych náhradných rodičov.

Na záujemcov o prácu profesionálneho náhradného rodiča a profesionálneho náhradného rodiča sa vzťahuje zákon o profesionálnych náhradných rodičoch, ktorý ako jeden z predpokladov na výkon práce upravuje aj psychickú spôsobilosť, ktorá sa posudzuje tak ako u iných zamestnancov podľa zákona č. 305/2005 Z.z. Ďalším z predpokladov na výkon práce profesionálneho náhradného rodiča je psychická spôsobilosť jeho manžela/manželky (ak žijú v jednej domácnosti). Psychická spôsobilosť manžela/manželky profesionálneho náhradného rodiča sa preukazuje pred vznikom pracovného pomeru, po vzniku pracovného pomeru, ak profesionálny náhradný rodiča uzavrel manželstvo, pri vzniku dôvodnej pochybnosti o tom, či

manžel/manželka spĺňa predpoklad psychickej spôsobilosti a pri podozrení na týranie alebo sexuálne zneužívanie dieťaťa, ktorému profesionálny náhradný rodič poskytuje starostlivosť.

Nakoľko dobu platnosti psychologického posudku manžela/manželky upravuje zákona o profesionálnych náhradných rodičoch na jeden rok, navrhuje sa skrátenie doby platnosti psychologického posudku aj v prípade manželov/manželiek profesionálnych náhradných rodičov na tri mesiace.

Zároveň sa navrhuje v prechodnom ustanovení upraviť, že všetky psychologické posudky, ktorými bola preukázaná psychická spôsobilosť manželov/manželiek profesionálnych náhradných rodičov, predložené do účinnosti novely zákona sa považujú za psychologické posudky predložené podľa novej právnej úpravy.

K bodu 3 (Poznámka pod čiarou k odkazu 5)

Legislatívno-technická úprava.

K bodu 4 (§ 21 ods. 2)

Centrum poskytuje profesionálnemu náhradnému rodičovi pracovné voľno na nevyhnutne potrebný čas, ak z dôvodov podľa § 141 ods. 2 Zákonníka práce profesionálny náhradný rodič nemôže poskytovať starostlivosť dieťaťu a starostlivosť o dieťa je dočasne zabezpečená centrom.

Ak si profesionálny náhradný rodič pri prekážke v práci, ktorou je vyšetrenie alebo ošetrovanie zamestnanca v zdravotníckom zariadení, sprevádzanie rodinného príslušníka do zdravotníckeho zariadenia, sprevádzanie zdravotne postihnutého dieťaťa do zariadenia sociálnej starostlivosti alebo školy pre deti a žiakov so zdravotným znevýhodnením nemôže rozvrhnúť pracovný čas tak, aby zabezpečil poskytovanie starostlivosti dieťaťu v súlade s potrebami dieťaťa, bol k dispozícii prevziať do starostlivosti dieťa a mohol plniť ďalšie povinnosti súvisiace s výkonom jeho práce, centrum mu poskytne pracovné voľno s náhradou mzdy v rozsahu najviac 12 hodín za deň, v úhrne najviac 32 hodín v kalendárnom roku. Na účely počítania náhrady mzdy a vzhľadom na pracovný čas profesionálneho náhradného rodiča sa navrhuje ustanoviť fikciu rozsahu hodín na 8 hodín za deň. Aj na štatistické účely a evidenčné účely pracovným dňom profesionálneho náhradného rodiča je osem po sebe nasledujúcich hodín (§ 39 ods. 4).

K bodom 5 a 6 (§ 23 ods. 4 písm. b a súvisiace prechodné ustanovenie § 47 ods. 2)

Súčasťou zákona č. zákona č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch je aj úprava mzdových náležitostí profesionálnych náhradných rodičov (základná zložka a pohyblivé zložky mzdy). Podľa § 23 ods. 4 tohto zákona vláda Slovenskej republiky nariadením

- môže ustanoviť vyššiu sumu základnej zložky mzdy,
- ustanoví vyššiu sumu základnej zložky mzdy zodpovedajúcu miere zvýšenia základnej stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme s rovnakým termínom účinnosti, ak osobitný predpis ustanoví zvýšenú základnú stupnicu platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme

Takýto valorizačný mechanizmus bol zavedený z dôvodu, že profesionálni náhradní rodičia nie sú zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme a nie sú súčasťou cieľovej skupiny Kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa. Vzhľadom na zmeny právnej úpravy tarify platy v zákone č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov, konkrétne vzhľadom na doplnenie osobitnej stupnice platových taríf nepedagogických zamestnancov o.i. centier pre deti a rodiny s účinnosťou od 1. septembra 2025, je potrebné aktualizovať aj právnu úpravu valorizačného mechanizmu mzdy profesionálnych náhradných rodičov a naviazať ho na túto novú osobitnú stupnicu platových taríf zamestnancov.

Vzhľadom na skutočnosť, že nariadenie vlády SR č. 327/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje vyššia suma základnej zložky mzdy profesionálneho náhradného rodiča je naviazané na základnú stupnicu platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, je potrebné vyslovene uviesť, že sa považuje za nariadenie vlády Slovenskej republiky vydané podľa § 23 ods. 4 písm. b) v znení účinnom od 1. apríla 2027, t.j. o.i. že sa aktuálne meniť nebude.

K čl. V Účinnosť

Navrhuje sa aby, zákon nadobudol účinnosť 1. apríla 2027 s výnimkou ustanovení upravujúcich zvýšenie príspevku na uľahčenie osamostatnenia sa mladého dospelého, v prípade ktorého je pre zavedenie potrebná dlhšia doba na prípravu (1. januára 2028).